ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE.

Kiadó: Az Országos Erdészeti Egyesület. Szerkesztő: Dr. Bedő Albert.

Megjelenik minden hónap 28.-án.

Harminczhetedik évf. XI. füzet. 1898. november hónap.

Előfizetési dij egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti Egyesület oly alapitó tagjai, kik legalább 150 frt alapitványt tettek, valamint a rendes tagok is a 3 frt évi tagsági dij fejében, ingyen kapják. Azok az alapitó tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapitottak, 3 frt kedvezményes árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utcza, 10. szám. II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt dijért közöltetnek.

Szerbia erdőgazdasága és uj erdőtörvénye.

Irta és közli: *Sasvári Ármin.*

I. A szerb erdőgazdaság.

«Sumadiá»-nak, azaz erdővidéknek nevezik rendesen a szerbek a maguk egész országát, megkülönböztetésül a királyságon kivüli szerb területektől. És példabeszéd tárgya is volt Szerbia gazdagsága erdőkben. A mult századok utleirásaiban ugy beszélnek Szerbiáról, mintha véges-végig egyetlen egy őserdő lett volna. A rengetegekben bujdokoltak a lakosok, akik hevesebb összeütközésbe jöttek a török pasákkal és bégekkel; az erdőkhöz füződik a szerb nemzeti harczok története, az ősi fák voltak az ezer meg ezer balladában és sok hősköltményben megénekelt hajduk-ok leghübb szövetségesei a török hóditók ellen vivott évszázados harczokban.

Az ország felszabadulása óta a szerb erdőket «gazda-

ságilag» használták ki, de talán sehol a világon oly félszeg módon nem tették ezt, mint Szerbiában. Ezelőtt másutt is pusztitották az erdőket, de Európának nincs országa, ahol a régi rablógazdaság mellett oly konokul maradtak volna meg, ahol az erdőgazdaság manapság is oly elenyészően keveset jövedelmezett volna, mint Szerbiában.

Jóformán ma sem tudják még a szerbek, hogy milyen vagyonuk rejlik az erdőkben. Egy közgazdasági munka, melyet négy évvel ezelőtt a magyar kereskedelmi muzeum egyik tisztviselője német nyelven adott ki Szerbiáról, jobbára hivatalos adatok alapján, azt az állitást koczkáztatja, hogy Szerbia erdői 1.800,000 hektárra terjednek. A szerb kormány által legközelebb közzétett statisztikai évkönyvben ellenben azt olvassuk, hogy Szerbia 2.707,068·47 hektárnyi megmivelt, illetve 4.830,260 hektárnyi összes területéből csak 484,171·86 hektár jut az erdőkre. De ez az utóbbi adat sem tekinthető megbizhatónak, mert részletes kimutatás a szerbiai erdőkről mai napig sem létezik. Kanitz és Borchgrave meg ugy vélekedtek, hogy az országnak a negyedrészét boritják az erdők, az 1893.-i hivatalos fölvétel adatai szerént pedig, melyeket a szerb kereskedelmi- és földmivelési ministerium tavaly tett közzé a Szerbiai Statisztika IX. kötetében (pag. X), az erdők az ország területéből már csak 10·02 százalékot foglalnak el.

A hivatalos statisztikai kiadványok részletezik Szerbia valamennyi községéről, hogy mennyi buzát, rozsot, hagymát, fokhagymát és paradicsomot termelnek, de sehol sem találni adatokat arról, hogy a kimutatott összes erdőterület miképen oszlik meg a különféle birtokféleségek vagy a főbb fanemek közt.

A birtokféleségeket illetőleg csak annyit tudunk,

hogy a szerb ember az erdőt mindenha közvagyonnak tekintette, de nem a «mindnyájunk» féltett együttes kincsének, hanem a «mindegyikünk» szabad prédájának. Nem annyira *res omnium*, mint inkább *res nullius* volt az.

A pusztitást, kivált a déli határon, a törökök kezdték, akiknek hadászati szempontból nagyon kényelmetlenek voltak az erdők. A törökök kivonulása után a «gazdátlan» erdőkben a parasztok kényükre-kedvükre garázdálkodtak. Tüzelő és épületfát tetszés szerént hordtak el, erdőkkel határos szántóföldjeiket évről-évre terjesztették, nagy számu sertéscsordáikat ráeresztették a legszebb tölgyesekre és igy rohamosan pusztultak a szép erdők.

Milos fejedelem belátta, hogy ez a pusztitás milyen veszedelemmel jár az országra nézve; 1839-ben törvényt hozott az erdőpusztitás meggátlására; az erdők legnagyobb részét államtulajdonnak nyilvánitotta, meghagyta a kormányközegeknek, hogy szigoru felügyeletet gyakoroljanak necsak az állami, de a községi és a magánerdőkre is. Az 1847.-i törvényben kimondták, hogy a községi erdők egy részét csak állami engedélylyel szabad irtani és pedig csak ott, ahol a nép a szántóföldeknek szükében van, erdő pedig bőven akad; továbbá, hogy azokon a vidékeken, ahol már is kevés az erdő, uj erdőket kell ültetni.

De ezek a szép törvények csak papiroson maradtak; az erdőkezelés pénzbe került és arra a szerb parasztot lehetelen volt rávenni, hogy még adót is fizessen az «erdőkezelés» czimén, amely őt annyi szép jogától fosztja meg. Erdészeket nem lehetett kinevezni, mert nem volt erre pénzalap, de meg alkalmas szakemberek sem akadtak. A falusi előljárókra bizták az erdők ellenőrzését és igy természetes, hogy a pusztitás tovább folyt, ugy, mint a multban és Mihály fejedelem indittatva érezte magát az

1864.-i szkupstina megnyitásakor igen komoly figyelmeztetést intézni a nemzethez ebben az ügyben és 1867-ben a szkupstina akkor meg is szavazott egy erdőtörvényt.

Ebben ki van mondva, hogy minden erdőterület, amelyre a község vagy valamely magántulajdonos nem tudja igazolnia tulajdonjogát, állami erdőnek tekintetik; a szomszédos községek ott legeltethetnek, csekély árszabás mellett tüzelő- és épületfát vághatnak, de csak a minister engedélye mellett. Ezen törvény intézkedései folytán Pozsarevácz táján, a Morava homokos partjain ültettek is egy 10,000 holdas erdőt, a stragari-i lőporgyár környékén pedig 23,000 oka makkot vetettek el. De egyéb aztán nem is történt. Hanem favágásért biróság elé vittek 1885-ben 1983 embert, akik közül 848-at elitéltek, 440-et fölmentettek; hogy a többi 695-tel mi történt, azt nem lehetett megtudni.

A szerbiai «erdőkezelés»-t eléggé jellemzi az a tény, hogy az 1895-ben megtartott népszámlálásnak a napokban közzétett hiteles adatai szerint (a Szerb Statisztika XII. kötetének 662. és 670. lapjain) Szerbiában csak 56 erdész van és az erdő-kezelés után csak 185 egyén él; az «erdészettel és halászattal» foglalkozók (dongakészitők, szenesek, halászok és vadászok) száma pedig 1876 és ebből 1406 a halászok száma.

Köztudomásu, hogy a szerbiai erdők nem csak a terjedelmüknél, de a bennük előforduló fanemeknél fogva is jelentékeny kincset képviselnek. Karics tanár Szerbiát leiró nagyobb munkájában azt állitja, hogy a szerb erdőkben nem kevesebb, mint 220 fanemet lehet megkülönböztetni.

Legjobban van elterjedve a bükkfa; nagy kiterjedésü területeket lep el a Mirocsa, Homola, Medvednik, Jablanik, Javor, Kopaonik és Sztara Plarina hegyeken, továbbá a

délkeleti sikságokon; ahol a tülevelü fákat az emberek pusztitják, ezek helyét a bükk foglalja el.

A *bükk* után legjobban van elterjedve a *tölgyfa*, mely az alacsonyabb hegyeken és a sikságokon uralkodik. A tülevelü fák csak délnyugati Szerbiában képeznek nagyobb erdőket, nevezetesen a felső Drina, a Moravicza és az Zbar mentén és a Kopaonik magaslatain; a *luczfenyő*, a Zlatibort és Studania környékét lepi el; a *Corylus colurna* a pozsareváczi, csupriai, topliczi és krajnai kerületekben gyakori, *eczetfa* pedig bőven van a csacsaki, ursiczai, rudniki és kerjazseváczi kerületekben.

A legszebb erdők a Morava völgyében láthatók; Kragujeváczig terjednek és főleg Palanka környékén a legjobb tölgyfát szolgáltatják. Ez az erdőterület az államé és állitólag 60,000 hektárra terjed. Nem kevésbé nevezetesek a dunamenti erdők, melyek 80 kilométernyi hosszuságban huzódnak kelet felé és 1800□ kilométernyi területet boritanak el több-kevesebb megszakitással és a melyekben a *körisfa* uralkodik. Ezek az erdők annál becsesebbek, mert a Duna szemközti partján a román városokban a fának nagy piacza nyilik.

Az értékesebb fanemek közt megemlitendő a *diófa*, mely a Drina és a Timok völgyeiben igen gyakori, a *vörös tölgy*, mely igen könnyen munkálható meg és nagyon alkalmas a butorgyártásra; a rudniki kerület gyönyörü tölgy- és bükkfái, a kolubaramenti gyönyörü tölgyek, melyeket ezen a folyón a Száváig lehet tutajozni, a felső Moravának szép tölgyei, a bolgár Morava bükkfái főleg Krusevácz vidékén és végül a vaskapumenti hegyek élénk szinü *vadcseresznyefái* stb.

Csakhogy ezek a kincsek jobbára kihasználatlanul hevernek. Igaz, hogy pl. 1888-ban 5 millió *kg.* dongát

és vagy 500,000 *kg* diófát vitték ki Szerbiából; de ez kivételes eset.

Fa és faáruk dolgában a «Sumádia» a behozatalra van utalva már hosszu évek óta.

A szerb áruforgalmi statisztika a már idézett szerb Statisztikai Évkönyv (I. évfolyam 195. lap) szerint a 4-edik árucsoportról *(fa, faáruk, növények és szállitási eszközök)* a következő adatokat tünteti föl:

	Behozatal			Kivitel		
Év	Ezer köbméter	Ezer kilogr.	Ezer frank érték	Ezer köbméter	Ezer kilogr.	Ezer frank ért.
1884.	243·8	1,332	6,687·5	43·6	144·9	659·6
1885.	192·0	1,214·1	3,197·9	50·4	350·2	878·2
1886.	147·3	1,584·7	2,861·5	31·5	116·4	467·1
1887.	91·4	1,680·7	1,879·9	27·0	36·5	446·2
1888.	87·8	1,040·3	1,457·1	40·2	43·8	1,153·9
1889.	107·8	1,037·2	2,029·0	49·3	36·5	1,691·6
1890.	50·9	1,523·1	1,555·0	67·3	30·7	1,950·8
1891.	63·1	939·9	2,244·0	52·6	91·6	1,373·6
1892.	76·0	833·8	2,099·5	26·2	50·7	834·4
1893.	105·7	714·5	2,370·0	29·2	99·2	421·9
1894.	96·6	604·3	1,340·7	30·8	82·0	568·3
1895.	69·6	495·0	1,140·5	17·2	18·64	556·0
1896.	87·8	642·4	1,339·2	26·9	199·2	624·4
1897.	142·4	764·4	1,682·0	18·0	68·0	596·0

Ebből a táblázatból, melyet statisztikai évkönyvekből és a minap megjelent 1897.-i áruforgalmi kimutatásból állitottunk össze, és amelyre nézve megjegyezzük még, hogy a kiviteli értékekben a *megmunkált fa* csak elenyésző számokkal szerepel, kitünik, hogy Szerbia fakereskedelmi mérlege roppant mérvben *passiv* és hogy az esztelen rablógazdálkodás keservesen boszulta meg magát; arról nem is szólva, hogy Szerbia éghajlati viszonyain is nagyon megérzik a sok erdőirtás.

Nem kevésbé szomoruak az eredmények, ha az állami erdők gazdasági üzemét és pénzügyi eredményeit kutatjuk. Száz- és százezer hektárnyi erdeje van a szerb államnak, de azok után vajmi kevés jövedelmet lát; oly csekélyet, hogy a budgetben, amelyben pedig — a kis ország viszonyaihoz képest — kis összeg is szerepet játszik, föl sem tüntetik.

Karics tanárnak fentebb emlitett könyvében («Szrbija» 360. lap) az erdőkről szóló fejezet egyik jegyzetében azt olvassuk, hogy 1886-ban a szerb államnak az erdői után mindössze 30,000 frank bevétele volt!

Előttem van az 1899. évi szerb költségvetés; felsorolva látom ott az összes államhivatalnokokat, az összes nyugdijasokat, de az állami erdők jövedelme nincs feltüntetve; mindössze annyit látunk, hogy «az államjavak» után 130,000 dinár (frank) bevételt irányoz elő a pénzügyminister és pedig főleg államjavak bérbeadása czimen.

Kétségtelen, hogy ebben a tételben vannak benne az állami erdők utáni jövedelmek, mert állami uradalom Szerbiában csak egy van, a topcsideri és ennek a jövedelme, valamint a bányáké és a méneseké külön vannak kimutatva. Volt pedig a «szerb államjavak» után

		előirányzott bevétel, frank	tényleges bevétel, frank
1890.	évben	220.000	190.100·14
1891.	»	300.000	174.532·65
1892.	»	200.000	187.448·49
1893.	»	200.000	179.887·98
1894.	»	170.000	152.315·86
1895.	»	170.000	138.763·34
1896.	»	150.000	136.808·62
1897.	»	150.000	96.390·00
Összesen 8 év alatt		1,560.000	1,256.247·08

Ezen nincs mit csudálkozni. A beruházások is olyanok voltak, hogy egyebet nem lehetett várni. Az 1899.-i költségvetés részletes indokolása szerént a szerb állam «a mezőgazdaság és állattenyésztés előmozditása« czimén elköltött 1890-ben 10,000 dinárt, 1891-ben 12,000 dinárt, a következő 4 évben 20—20,000 dinárt és 1896-ban már csak 16,000 dinárt; erdészeti iskola eddig nem is volt az országban; 1899-re szavaztatott meg a kormány 120,000 dinárt egy felállitandó felsőbb mezőgazdasági és erdészeti iskolára.

Az erdészet érdekében tett egyéb kiadások az 1899. költségvetésben a következők: a ministerium erdészeti (II.) osztályának személyi kiadásai: 22,692·40 dinár (1 osztályfőnök, 1 titkár, 1 mérnök, 1 kezelő-titkár, 2 fogalmazó és néhány gyakornok), továbbá külföldön tanuló ösztöndijasoknak: 25,000 dinár (5,000 dinárral több mint 1898-ban).

Egyéb kiadásnak vagy bevételnek az erdőgazdaság révén nem találjuk nyomát a budgetben.

De a költségelőirányzat végén mégis találunk egy külön tételt, mely igy hangzik:

XII. *Erdészeti alap:*

«Az erdészeti felügyelő, erdőmérnök, kerületi erdészek, alerdészek, erdőőrök fizetésére és pótlékaira; az erdőfelosztó és határoló bizottságok tagjainak napidijaira; az állami erdők fölmérésére; a kopár erdőterületek felujitására; csemeték és magok beszerzésére; az erdőhatárok megjelölésére, az erdészeti személyzet ellenőrzésére, az erdőőri tanfolyam fentartására; erdőőri lakások épitésére; utak épitésére; az utasitások, hirdetések és ürlapok kinyomatására, erdészeti könyvek kiadására, fegyverek beszerzésére, irodai szerekre . . .»

Látnivaló, hogy a jövő évre a szerb földmivelési minister sokoldalu tevékenységet készül kifejteni és nagyobb szabásu programmot állapitott meg.

A programmnak csak egy hiánya van: nincs kitéve, hogy a felsorolt teendők költségeire mennyit szánt a minister. Erre nézve a budgettörvény — a szkupstina ugyanis változatlanul megszavazta az előirányzatot, melynek végső tételét az imént ideirtuk — csak annyit mond, hogy a felsorolt intézkedések költségeit a minister az *erdészeti alapból* fogja fedezni. Hogy milyen bevételeket remélhet ez az alap, erre nézve sem a költségvetés, sem az indokolás nem nyujt felvilágositást.

Csak annyit tudunk, hogy az 1891. márczius 30.-i erdőtörvény is elrendelte egy «erdészeti alap» létesitését, ki is jelölte annak a bevételeit, de ez az alap nem alakult meg soha. Az 1899.-i költségvetés indokolása, mely a budget összes kiadási és bevételi tételeit egybeveti az 1890—1896. évek megfelelő eredményeivel, erdészeti alapról nem tesz semmi emlitést és az, amit az államjavak utáni bevételekről fentebb emlitettünk, nem hangzik tulságos biztatóan.

De a veszély, amely Szerbiát az erdőirtások következtében fenyegeti, a károk, melyeket az ország és a kincstár szenvednek, oly ijesztő mérvüek, hogy a belgrádi államférfiaknak meg kellett döbbeniök. Égető szükséggé vált az állami erdőgazdaság rendezése és a gondatlanságnak elképzelhetetlen fokát kellene a szerbeknél föltételezhetnünk, ha az orvoslás iránti szándékot nem tartanók nagyon komolynak, ha kétségbe vonnók, hogy a szerb kormány most már teljes erélylyel fog hozzá látni a vázolt bajok orvoslásához.

A programm, melyet a szerb budgettörvény idézett

végső tétele magában foglal, kezdetnek elég czélszerü volna és a kormány a végrehajtásról annyiban gondoskodott is, hogy a szükséges rendelkezéseket törvénybe iktatta. A szkupstinával az 1891. évi márczius 30.-i törvény «módositásairól és kiegészitéseiről» a rendelkezések hosszu sorozatát szavaztatta meg, melyek az 1898. évi augusztus 2.-án szentesitett törvényben foglaltatnak.

Az első és legfontosabb intézkedés az erdészeti alap létesitése. Ennek a sikeres végrehajtásától függ a tervezett összes reformok megvalósitása. Ha az alapnak jövedelmei lesznek, akkor müködhetnek majd a határkijelölő bizottságok, ki lehet nevezni az erdészeti személyzetet, meg lehet kezdeni az elpusztult erdők felujitását.

De éppen az a nagy kérdés, hogy az alapnak lesznek-e jövedelmei, sikerül-e majd az erdők után bevételeket szerezni? A szerbek itt is, mint sok más ügyben, circulus vitiosus előtt állanak. Amig nem lesz kellő kezelés, addig az erdők nem jövedelmeznek, de amig az erdők nem hajtanak a mostaninál jóval nagyobb jövedelmet, addig az észszerü kezelésre nem lesz pénz, mert a budget az eszközlendő és többé el nem odázható nagy kiadások fedezetéül csakis azokat a jövedelmeket jelöli ki, amelyek még csak ezután válnak majd lehetségegesekké!

De van a szerb erdők jövedelmezőségének még egy másik nagy akadálya is: a közlekedési eszközök hiánya. Szerbia azok közé a nagyon ritka országok közé tartozik, a melyekben hosszu évek óta nem épült egyetlen egy kilométer vasut. Mig a bolgárok közel kétezer kilométer uj vasut épitését vették foganatba, addig a szerbek az utóbbi években fölmerült vasuti tervek közül egyet sem tudtak a megvalósitás első stádiumaiba juttatni. A folyók

szabályozására meg éppen nem került a sor; arról csak a hirlapok czikkeznek egy-egy nagyobb árviz után. Már pedig az erdőirtásnak egyik legfőbb oka az, hogy a legészszerübb üzem sem fizeti ki magát Szerbiában; hasznos lehet éghajlati szempontból, de kézzelfogható, azonnali jövedelmet abból a gazda nem remélhet; a leggyönyörübb, legértékesebb fák ott korhadnak az irtáson vagy a vágásban, mert a nagy szállitási költséget nem birják el a rönkök, de még a helyszinén folytatott faipar termékei sem.

Érdekes volna tudni, hogy a szerb kormány mikép remél a jelzett circulus vitiosusból kijutni és milyen egymásutánban szándékozik az elhatározott nagyjelentőségü reformokat megvalósitani, de erre nézve nem tudtunk felvilágositást kapni.

Lozanics kereskedelmi és földmivelési ministertől magától kértem a tüzetesebb adatokat; de ezek nem léteznek. Az állami erdők kiterjedéséről és fanemeiről pontos kimutatás nincs, mert hiszen csak ezután fogják megjelölni ezeknek az erdőknek a határait és megtudni az egyes fanemek elterjedését. Ehhez képest a törvényjavaslat indokolása is csak néhány rövid általános fejtegetésből áll.

Természetes, hogy az alább ismertetendő reformok hosszabb viták tárgyát képezték, de ezeknek a szkupstina naplóiban nincs nyoma. Talán nem is lett volna épületes dolog a nyilvánosság előtt feszegetni, hogy a nép vagy az állami közegek vétkeztek-e többet az erdőállomány pusztitása körül és hogy ezentul mennyiben szabad vagy kell eltürni az eddigi préda gyakorlatot. Lozanics minister az illető szakbizottsággal 15 napon át tárgyalt a reformok felől és nyilván csak hosszas nehéz küzdelmek után birta a jámbor népképviselőket arról meggyőzni, hogy a szigorubb

kezelést, bármily fájdalmas lesz is a népre nézve, tovább elodázni nem lehet.

Szerencsére a mai kormány nagy és megbizható többséggel rendelkezik a szkupstinában és az uj erdőtörvényt egy ülésben letárgyalták. A rövid vita folyamán csak azt kifogásolták — és ez jellemző, — hogy a kerületi erdészek fizetése tulságos magas; de a minister érvényre tudta juttatni azt az álláspontot, hogy tudományosan képzett szakférfiak, akikre roppant értékek kezelését bizzák, nem fognak a szerb állam szolgálatába lépni, ha fizetésüket a szerb falusi nép szerény életigényeihez mérik.

Ha a szerb államférfiak csak némileg átérzik a reájuk háruló nagy felelősséget, akkor mindent el fognak követni, hogy nemzetük részére megnyissák az erdőkben rejlő nagy jövedelmi forrást. És ezért hinnünk kell, hogy az uj erdőtörvényt minden pontjában végre fogják hajtani. Akkor pedig a szerb termékek a piaczon jelentékeny szerepet fognak vinni. Ehhez képest szükségesnek látjuk, hogy a magyar szakférfiak tüzetesen ismerkedjenek meg az uj szerb erdőtörvénynyel.

Ez a törvény, ahogy a belgrádi hivatalos lapban megjelent, csak a módositott és az egészen uj rendelkezéseket tartalmazza. Ezeket az alábbi szövegben *)-gal jelöljük meg, hogy olvasóink az ujitásokat felismerhessék. De a régi törvényből meghagyott czikkek közlése sem lesz tán fölösleges, mert azok magyar nyelven tudtommal nincsenek meg, vagy legalább is nehezen szerezhetők meg, pedig sok lényeges intézkedést tartalmaznak, a melyek ismerete nélkül az uj szakaszokat olykor meg sem lehet érteni. Ehhez képest az uj törvényt, a régi törvényből átvett intézkedésekkel együtt, azaz egész terjedelmében közöljük.

II. Az 1898. évi augusztus 2.-án (14.-én) kelt uj erdőtörvény.

I. Az erdők felosztása.

1.§. A szerbiai erdők,

a) államiak,

b) községiek,

c) falusiak,

d) zárdaiak,

e) egyháziak és

f) magánerdők.

Az *állami erdők* kétfélék:

1.) tisztán állami erdők, melyek kizárólag az állam tulajdonát képezik, a melyek haszonélvezetére senkinek sincs joga;

2. olyanok, melyeket az állam eddig, mint közös vagyont kezelt, az állampénztár javára kihasznált és a melyekre senkinek sincs törvényes tulajdonjoga.

Községi erdők, melyeket egyes községek 1833. október 26.-ika óta megvédtek vagy létesitettek, kisajátitottak vagy más törvényes módon megszereztek.

A *falusi erdők* olyanok, melyeket egyes falvak 1833 október 26.-ika óta létesitettek, kisajátitottak vagy más törvényes módon megszereztek, melyeket az illető falu, mint közvagyont használ ki, az illetékes községi hatóság beavatkozása nélkül.

Az ujabban felszabaditott területen (az 1878-ban elfoglalt terület) községi vagy falusi erdőknek azok tekintetnek, melyeket a földmivelési minister, a bizottság előterjesztésére és az államtanács jóváhagyásával egyes községekre utal át.

Zárdai és *egyházi* erdők azok, melyeket egyes zárdák vagy egyházak birnak.

Magánerdők (védterületek) azok, melyeket egyes magánegyének birnak.

2. §. Az állam kezeli az állami erdőket és rendelkezik velük; a községi-, falusi-, zárdai- és egyházi-erdők felett a jelen törvény értelmében felügyeletet gyakorol.

3. §. Az erdők könnyebb megőrzése végett:

a) az állami-, községi-, falusi-, zárdai-, és egyházi-erdőket el kell határolni a magánerdőktől, azokat föl kell mérni és a határaikat látható jelekkel megjelölni;

b) el kell különiteni és jelekkel határolni azokat az erdőket és hegyeket, melyeket égalji, egészségügyi vagy más okok miatt mindig erdőknek kell meghagyni és ezeket az állam felügyelete alá kell helyezni, bárki tulajdonát képezzék is;

c) az összes szerbiai erdőket erdővidékekre kell osztani, tekintet nélkül az ország kerületi beosztására.

4. §.*) Az állami erdők határolását az e végből alakitandó bizottság fogja eszközölni. A 3. §. *b*) bekezdése alatt emlitett erdőket és az erdővidékeket királyi rendelet fogja megállapitani, a földmivelési minister előterjesztése alapján, az államtanács jóváhagyásával.

5. §.*) Az erdőhatároló bizottság öt tagból áll: hármat a földmivelési minister előterjesztése alapján a király nevez ki, kettőt pedig az illető kerület közgyülése választ. Minden bizottság mellé ugyanily módon két póttagot választanak, akik helyettesiteni fogják a bármily okból akadályozott rendes tagokat.

A választott rendes vagy póttagok, ha nem állami tisztviselők, tartoznak a lelkész előtt és a többi bizottsági

*) A *)-gal megjelölt szakaszok és bekezdések az 1898-ban elhatározott uj intézkedéseket tartalmazzák, a melyek nem voltak benne az 1891.-i szerb erdőtörvényben.

tagok jelenlétében letenni a közszolgálatba lépők részére előirt esküt.

A bizottságnak rangban legidősebb tagja, mint elnök, a rangban legifjabb pedig, mint jegyző müködik.

6. §.*) A bizottság elnöke:

1. vezeti a bizottság munkáját és gondoskodik arról, hogy a bizottság a törvények és azon rendeletek értelmében végezze a munkáját, melyeket a földmivelési minister a jelen törvény értelmében ki fog bocsátani;

2. naplót vezet a bizottság munkájáról, megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a bizottság minden nap kellő időben kezdje és végezze a munkát;

3. ügyel arra, hogy a bizottság tagjai pontosan végezzék a munkájukat; minden gondatlanságot, mely megakasztja a bizottság munkáját, bejelent a földmivelési ministernek;

4. levelez a kerületi, járási és községi rendőrhatóságokkal és rendelkezik velük a bizottság munkáit illetőleg; minden gondatlanságukat bejelenti a földmivelési ministernek a hibák megtoroltatása czéljából;

5. a bizottság munkálkodása alatt két hetenkint jelentést tesz a földmivelési ministernek.

Az az elnök, aki az itt felsorolt kötelességeket nem teljesiti, 100-tól 500 frankig terjedhető birsággal sujtatik.

A bizottsági tagok, a rendőri és községi közegek a bizottság, illetve az elnök intézkedéseinek hanyag végrehajtása esetén, a bizottság elnökének előterjesztésére, 50—100 frank birsággal sujtatnak.

Ezeket a birságokat az illetőnek meghallgatása után, a földmivelési minister szabja ki az erdészeti alap javára. A minister ez ügyben végérvényesen határoz.

7. §.*) A bizottság tagjai az állampénztárból 10 frank napidijat kapnak az erdőhatárolási budget-tétel terhére. A helyekre, ahol a határolást végzik, előfogatot is kapnak.

8. §. A bizottság munkájánál jelen vannak az erdőben levő vagy ezekkel határos kertek tulajdonosai (illetve helyettesei), akik a bizottság előtt igazolni tartoznak a tulajdonjogukat a területekről, melyeket sajátjuknak mondanak.

9. §. Az illető községekben a rendőrhatóság kellő időben kihirdeti, hogy a bizottság mikor és hol kezdi meg a munkáját és fölhivja az érdekelteket, hogy a bizottság előtt mutassák be a bizonyitékokat, hogy az általuk igényelt erdőrészek a tulajdonukat képezik. Azokban a községekben, ahol a bizottság dolgozni fog, a polgárokat a község előljárója fogja erről értesiteni.

A ki valamely erdőrészre vagy más területre igényt tart és ezt nem igazolja a helyszinén a bizottság előtt, a mikor az ott dolgozik, az később nem tehet kifogást a bizottság határozatai ellen.

10. §.*) Az állami erdők oly részleteit, melyek a határokon tul esnek és a felügyeletet nehezitik, továbbá az oly erdőtelkeket, melyek 50 hektárnál kisebbek és a melyeken a kiterjedésük vagy a fekvésük miatt a rendes kezelés nehézséggel jár — a bizottság külön határolja és ezekre nézve előterjesztést tesz a földmivelési ministernek a végből, hogy azok — az államtanács jóváhagyásával, más szomszédos községi, falu vagy magán-erdő ellenében kicseréltessenek, illetve a legközelebbi községnek vagy falunak átengedtessenek.

11. §.*) Az oly községi, falu vagy magán-erdőket, melyek a határolás után az állami erdők határain belül

maradnak vagy ezekkel határosak és gátolják ezek helyes beosztását és üzemét, a földmivelési minister a kisajátitási törvény alapján megválthatja vagy cserébe veheti más oly állami erdők, vagy földek ellenében, a melyek legalább ép oly kiterjedésüek vagy minőségüek és ugyanazon község vagy falu határába esnek.

Azok a községek, falvak vagy magánemberek, a kiknek, vagy a melyeknek földjei határosak az állami birtokkal, tartoznak a bizottság által megállapitandó határidőn belül a határmesgyén sánczot ásni vagy más keritést létesiteni. Ha ezt elmulasztják, akkor ezt a földmivelési minister teljesitteti az illető tulajdonosok költségén.

12. §. Ha valamely községnek nincs saját erdeje, vagy erdősithető területe, de a határukon belül vagy ennek közelében az államnak van vagy erdeje, vagy erdősithető területe, akkor a község kérelmére a bizottság az állam erdejéből vagy erdősithető földjéből ki fog hasitani bizonyos területet és a földmivelési ministernek előterjesztést fog tenni, hogy ez a terület ingyen engedtessék át a községnek.

A minister a maga határozatát jóváhagyás végett az államtanács elé terjeszti.

13. §.*) A bizottság a maga belátása szerint állapitja meg az erdők határait és tulajdonosait, kivéve azokat az eseteket, a midőn a tulajdonjog rendes okmányokkal vagy birói végzéssel igazoltatik.

Határozataiban szem előtt tartja a polgári törvény II. részének III. és IV. és a III. résznek IV. fejezetét, valamint az 1869. április 4.-i erdőtörvényt.

A bizottság szótöbbséggel határoz és határozatai végrehajtja.

Az érdeklettek kivánatára azonnal irásban adja ki a

végzését az illetők költségén; az államra nézve a 14. §. intézkedései érvényesek.

14. §.*) Ha a bizottság befejezi egy erdő határolását, azonnal jegyzőkönyvet vesz föl, a melyben leirja az illető erdő határait és méreteit. Ezt a jegyzőkönyvet a bizottság összes tagjai irják alá. Ha egyes tagok nem akarják a jegyzőkönyvet aláirni, sem különvéleményt nem adnak be, ez a körülmény fölemlitendő a jegyzőkönyvben. Ezt a jegyzőkönyvet a bizottság elnöke megküldi az illetékes I. folyam. biróságnak, a mely ezen jegyzőkönyv alapján kiadja az államnak a birtokokmányt (tapija) és a biróság ezt legrövidebb idő alatt megküldi a földmivelési ministernek. Ha valamely erdő több biró hatáskörébe tartozik, akkor az okmányt az a biróság adja ki, a melyhez a bizottság a jegyzőkönyvet küldi.

15. §.*) Akiknek az ujonnan határolt állami erdőkön belül külön tulajdonuk marad, tartoznak azt egy éven belül a törvény rendelkezése értelmében körülkeriteni.

Ha valaki ezt a határolástól számitott egy éven belül nem teszi, később nem tarthat igényt az olyan erdőre, vagy területre, mely az ujon megállapitott mesgyéken belül esik.

16. §. A községek, falvak, zárdák, egyházak és magánosok, az állami erdők határolásának befejeztétől számitott egy éven belül tartoznak a maguk erdőit és erdőterületeit elhatárolni és fölméretni.

17. §. A szerbiai erdők felosztását és határolását a legrövidebb idő alatt, legkésőbben a jelen törvény életbeléptétől (1898. augusztus 2—14.-ikétől) számitott két éven belül be kell fejezni.

II. *Az erdők kezelése.*

18. §. A földmivelési ministerium — a szervezetéről szóló törvény értelmében — a főhatóság az erdőket illető ügyekben.

*) Ez a ministerium képviseli a biróságokkal és egyéb hatóságokkal szemben az állami erdőket és erdőterületeket illető ügyeket.

19. §. A földmivelési ministerium kebelében fennálló erdészeti osztályon kivül létesitendők lesznek:

a) a kerületi erdészeti hivatalok és

b) az erdőalap.

A) A kerületi erdőhivatalok.

20. §. Minden erdővidéknek külön erdőhivatala van, melyet az állami kerületi erdész vezet megfelelő számu alerdészek és erdőkerülők segitségével.

21. §.*) A kerületi erdész a kerületi erdőhivatal főnöke. Az ő kötelessége a jelen törvény rendelkezéseit és a ministerium rendeleteit pontosan végrehajtani; vezeti a befásitást, tenyésztést, vágásokat és üzemet a felügyeletére bizott erdőkerületben és a legfőbb erdészeti hatóságnak előterjesztéseket tesz az erdők észszerü üzeme iránt.

22. §.*) Kerületi erdészeknek és alerdészeknek oly egyének neveztetnek ki, a kik kellő sikerrel végeztek valamely szerbiai vagy külföldi felsőbb erdőgazdasági iskolát.

23. §.*) A kerületi erdészek 5 osztályba soroztatnak, ugy, mint a miniszteri titkárok, az alerdészek pedig szintén öt oszályba, ugy, mint a földmivelési ministerium fogalmazói. Előléptetésnek csak akkor lehet helye, ha az illető öt évet töltött egy osztályban.

A fizetésen felül e kerületi erdészek 600 dinár, az alerdészek 360 dinár pótlékot kapnak utiköltségnek és egy-egy állami lovat, továbbá ingyenes lakást és fütést.

24. §. A kerületi erdészek és alerdészek a földmivelési minister előterjesztésére királyi rendelettel neveztetnek ki.

A kerületi erdészek és alerdészek azokkal a jogokkal birnak, melyeket a törvény a polgári államhivatalnokoknak biztosit.

25. §.*) Az erdőőröket a földmivelési minister nevezi ki 1000 dinár évi fizetéssel. Csak olyan egyének nevezhetők ki, a kik kellő sikerrel végezték a gyakorlati erdőőri iskolát.

Ezt az iskolát a földmivelési minister fogja megnyitni és megállapitja annak a szabályzatát s tantervét. A tanidő ebben az iskolában egy esztendő.

A jelen törvény rendelkezései azokra az erdőőrökre is vonatkoznak, akik ezidőszerint szolgálnak az államnál.

26. §.*) Az állami, községi, zárdai és faluerdők őrei, valamint a bányabirtokok és iparvállalatok erdőinek őrei szolgálatba lépéskor leteszik a mezei csőszök részére előirt esküt.

27. §. A kerületi erdész és a többi erdészeti közegek nem tarthatnak igényt napidijra, a mig a saját kerületükben végeznek szolgálatot.

*) De a mikor a saját kerületükön kivül teljesitenek szolgálatot, joguk van napidijra ugy, mint a többi tisztviselőknek.

28. §.*) A kerületi erdészek, az alerdészek és erdőőrök a földmivelési minister által előirt egyenruhát és fegyverzetet viselik.

B) Az erdészeti alap.

29. §.*) A jelen törvényben előrelátott kiadások és fizetések fedezése czéljából erdészeti alap létesittetik, mely alakul:

1. az állami erdőkből való fa,*) makk, hulladék eladása s a hegyi legelők után, valamint egyéb erdei termékek eladása és erdőhasznositások után befolyó jövedelmekből;

2. a jelen törvény érelmében befolyó birságokból.

*) Kivételt képeznek a kihágásokért való birságok, melyek a községeket illetik.

3. Az erdőkárokért fizetett kártéritésekből;

4. a fürészmalmok, hamuzsirtelepek és az erdőtermékeket feldolgozó iparvállalatok után szedett illetékekből.

Ezeket a bevételeket az illető rendőri közegek szedik be és minden hónap végén beküldik a közalapok igazgatóságának (Uprava fondova).

A bevételek behajtására a földmivelési minister ügyel.

A tisztviselőt, a ki a hónap végét követő tiz napon belül nem szállitja be a beszedett pénzeket az Uprava fondova-hoz, az illetékes minister a földmivelési minister kivánatára 50—100 dinárral fogja megbirságolni az erdőalap javára. Az ilyen határozat azonnal érvényes.

30. §. Az erdő-alapot az Uprava fondova kezeli, mely a földmivelési minister rendelkezésére bocsátja a budgetben előirányzott összegeket.

Az előirányzott tételeket meghaladó fölösleg az erdőalap javára megy; a hiányok pedig ezen alapból pótoltatnak előzetes királyi jóváhagyás mellett.

31. §. Az általános budgetkezelési szabályok erre az alapra is érvényesek.

32. §. Az erdő-alap bevételei csakis a jelen törvényben emlitett czélokra fordithatók.

III. Az állami erdők kezeléséről.

33. §.*) Az állami erdők azon üzemtervek szerént fognak kezeltetni, melyeket az egyes erdők részére, azok természetéhez, az erdők fentartásának igényeihez képest a földmivelési minister meg fog állapitani.

34. §. A kopár, nagyon meggyérült és nem eléggé kifejlett helyek, a sziklás helyek és lejtők azonnal védterületeknek nyilvánittatnak és mielőbb befásittatnak.

35. §. A szerbiai makkos erdőkben a vágás — kivéve a magánerdőket — november 1.-én kezdődik és április 1-ig tart; a magánerdőkben pedig október 1-től május 1-éig tart.

Kivételt képeznek:

a) a cser- és szitakéreg, villák, lapátok és hidfa termelésére szánt erdők, ahol nyáron át is lehet vágni;

b) ha valakinek a házát elpusztitotta a tüz vagy árviz, az bármely évszakban vághatja az épitéshez való fát;

c) viharok vagy havazások által megrongált fákat nyomban lehet levágni és elszállitani;

d) magasabb hegyeken kemény hideg idején tovább lehet tüzelőt vágni.

*) Földön heverő gallyakat, magvakat, rönköket az erdő tisztántartása czéljából egész éven át lehet szedni.

36. §. A levágott fát és azok gallyait, gyökereit április hó végéig az erdőből el kell szállitani. Magas hegyeken tartós tél, nagy havazások és áradások idején a földmivelési minister ezt a határidőt meghosszabbithatja és megengedheti, hogy a vágás és elszállitás egész éven át tartson.

A fanemüek, melyek az emlitett határidőn tul találtatnak az erdőben, elkoboztatnak.

37. §. Minden fa lehető alant vágandó el, ugy, hogy a tuskó ne legyen 20 *cm.*-nél magasabb. Kivételt képeznek a viz alatti területek, ahol a tuskók méter magasságuak lehetnek.

38. §. A levágott fát senki sem szállithatja el az állami erdőből, — akár saját használatra, akár üzérkedési czélra veszi, — amig az nincs megbélyegezve.

*) A tüzelőfa nem bélyegeztetik meg, hanem arról igazolvány adatik.

39. §. A levágott fát mindenki az erre kijelölt utakon tartozik elszállitani, hogy az erdőterület és a megmaradó fák minél kevesebbet rongáltassanak.

40. §. Az eddig használt utakat, bárki földjén visznek is át, nem szabad a földmivelési minister engedélye nélkül elzárni vagy felszántani.

41. §. Aki uj uton akar erdei terményeket elszállitani, eziránti kérelmét adja be az illető kerületi erdőhivatalba és kérelmében jelölje meg pontosan a kivánt utat. A kerületi erdész tartozik az ilyen kérelmet tiz napon belül véleményes jelentés kiséretében fölterjeszteni a földmivelési ministerhez, aki 15 napon belül határoz.

42. §. Ha az állam erdő ugy van körülvéve más erdőktől, vagy oly alkalmatlan helyen van, hogy a levágott fákat csak idegen területen át lehet elszállitani, ezen idegen területek tulajdonosai megengedni tartoznak, hogy a termékek alkalmas uton és ott, ahol ezzel legkevesebb kár tétetik, elszállittassanak, de az okozott kárért kártéritést igényelhetnek.

Ha az állami, illetve az állami erdő termékeinek vevője eziránt a tulajdonossal nem tud megegyezni, akkor

a szállitási engedély és a kártérités iránt a kerületi erdész a községi hatósággal egyetértve határoz és ezen határozat ellen felebbezésnek nincs helye.

43. §. Senki sem járathat tutajokat az erre kijelölt alkalmas vizi utakon kivül.*) Ezeket az utakat a földmivelési minister jelöli meg és azokra a kerületi erdész gyakorol felügyeletet.

44. §. A kerületi erdész rendeli el, hogy a tutajozás mily sorrendben történik.

45. §. Ha a tutajozás folytán a vizmenti területek tulajdonosai kárt szenvednek, akkor a tutajozási vállalat a két fél szakértői által megállapitandó kárt megtériti.

46. §. Az állami erdőkből való fa, mint legfontosabb erdei termék vagy árszabás szerént vagy ajánlati tárgyaláson adatik el, kivéve a jelen törvényben felhozott eseteket.

Az árszabás szerént, melyet a földmivelési minister a fa értékének és a szállitási költségeknek megfelelően minden évben meg fog állapitani és amely előre fizetendő, a fa házi használatra azoknak adatik, akik községi bizonyitványnyal igazolják, hogy a kivánt mennyiségü fa nekik csakugyan házi szükségletre kell és hogy azt sem saját erdejükből, sem a község vagy falu erdejéből nem birják megszerezni.

Az épületfa ára törzsek és köbméter szerént, a tüzelőfa ára csak köbméter szerént állapittatik meg.

Azon árszabás szerént, melyet a földmivelési minister fog megállapitani és amely nem lehet alacsonyabb, mint a házi használatra adott fa árszabása, üzérkedési czélokra is lehet eladni az állami erdőkből való fát, gallyakat, rönköket és gyökereket.

48. §. Házi használatra adható 30 köbméter tüzelőfa

egy családnak egy esztendőre, saját lakház vagy gazdasági épülethez való épületfa, malomhoz, hordóhoz, pinczéhez való fa vagy amikor valakinek az épülete tüz, hó vagy más elemi erő hatása folytán elpusztult vagy roskadozik. Házi használatra való fának tekintetik még az iskolák, templomok, hidak és utak épitéséhez való fa (ha a község vagy a falu erdejéből nem telik), az iskoláknak és állami épületeknek való tüzelőfa és a mészégetőknek való fa.

49. §. A házi használatra állami erdőkből igényelt fa iránti jelentkezéseket a községi hatóság szedi be, amely jegyzékbe foglalja, hogy kinek mennyi tüzelő vagy épületfa kell; ezt a jegyzéket az illetékes kerületi erdésznek az illető évi október vége előtt be kell mutatni. Későbbi jelentkezések nem vétetnek figyelembe, kivéve a 35. §. *c)* bekezdésében emlitett eseteket.

50. §. Iparosok, akikről az ipartestület igazolja, hogy önálló mesterek, szerb alattvalók és villákat, lapátokat, rostákat, nyeleket, kaszákat, keféket, faszegeket, kaptafákat, szitakávákat, teknőket, kanalakat, bödönöket, csöbröket, kádakat, hordókat, szekereket, csutorákat, szekerczéket, asztalokat, székeket, szekrényeket készítenek, továbbá ipartársulatoknak, ipari- és bányavállalatoknak, földmivelőknek, akik gazdasági eszközöket készitenek, hegyi lakóknak, akik a faipart, mint háziipart üzik, az állami erdőkből való fa a házi használatra kivánt fa árszabása szerént adatik el.

51. §. Az árszabás szerént vásárolt vagy ingyen kapott fát nem szabad sem eladni, sem más czélra használni, mint amelyekre engedélyeztetett.

52. §. Szegény családok, amelyek 15 dinárnál kevesebb közvetlen adót fizetnek, továbbá tüzvész vagy árviz által sujtottaknak, akik községi bizonyitványnyal igazolják, hogy pénzért nem szerezhették volna meg a tüzelésre vagy

egyéb használatra szükséges fát — megengedtetik, hogy ingyen szedhessenek az állami erdőkben a földön heverő fát, vagy ha ebből nincs elég, egész fákat is vághassanak, amennyiben ez a község vagy a falu erdejéből nem telik.

A felsoroltakon kivül senkinek sem szabad az állami erdőkből fát adni; kivételt csak az erdészeti személyzetnek való tüzelő- és épületfa képez.

53. §. A házi használatra és szegényeknek való fa levágására az engedélyt a földmivelési minister adja és az előirt dijakat a járási pénzügyi közegek szedik be.

Az erre vonatkozó előjegyzésekről és elszámolásról szóló szabályzatot a földmivelési miniszter állapitja meg.

54. §. A 48.—50. §§-okban felsorolt eseteken kivül az állami erdőkből való fa mindig árverés utján adatik el, ha az eladó fa értéke meghaladja a 2000 dinárt.

*) Ha az eladásra rendelt fa két árverésen nem kél el, mert nincs ajánlat, vagy mert az ajánlatok nagyon alacsonyak, vagy amikor az eladó fa értéke 2000 dinárnál kevesebb, akkor a földmivelési minister az eladást azon a módon eszközli, melyet az állampénztárra nézve legelőnyösebbnek tart.

Az állami erdőkből való fa kivitele megvan engedve és nem jár kiviteli vámmal.

55. §. Aki állami erdőkből való fát ajánlati tárgyaláson vesz meg és az állami erdőben, állami területen fürészmalmot, gyárat vagy más ipartelepet akar létesiteni a fa feldolgozása czéljából, tartozik kérvényét az illető erdővidék erdészeti hivatalának benyujtani és kérvényében kitenni, hol, mit, milyen rendszerre és milyen időre kiván létesiteni.

Ezeket a kérvényeket a kerületi erdész, véleményes jelentés kiséretében legkésőbb két héten belül fölterjeszti

a földmivelési ministernek, aki legkésőbb 30 nap alatt fog határozni.

A földmivelési minister, ha a kérvénynek helyet akar adni, tudatja, hogy az engedélyt mennyi időre adja meg. De az ily engedély nem adható meg hosszabb időre, mint amennyi időt a megvásárolt erdő termékeinek feldolgozása igényel.

Az ily telepek felállítására való engedélyért a vállalkozó, a vállalat mérvéhez és a kihasznált erdőterület nagyságához képest 50—300 dinár évi bért fizet az erdőalap javára.

56. §. A kárért, melyet az ily vállalkozó szolgái, munkásai vagy helyettesei a vállalat munkájával az erdőterületen okoznak, az illető vállalkozó felelős a jelen törvény 96. §-a értelmében.

57. §. Az erdészeti hatóság engedélye nélkül senkinek sem szabad az állami erdőkben fákat megcsonkitani vagy levágni, gyökereket kitépni, a fákról leveleket, virágokat és gyümölcsöket szedni, kérget vágni, gyantát szedni, veszszőket vágni, köveket vagy homokot hordani, makkot vagy magot szedni.

58. §. A kérgek, levelek, virágok, gyümölcsök szedését, festők vagy bőrcserzők részére, a földmivelési minister engedi meg árszabás szerént.

Kopár, rossz, kimerült területeken, továbbá oly erdőkben, melyek három éven át felujitás alatt vannak és mindig látható jelekkel lesznek feltüntetve, egyátalán tilos leveleket, gallyakat, gubacsot, mohát stb. eféléket szedni.

60. §. Háziállatoknak való fiatal gallyakat szedni inséges esztendőkben csak szegény embereknek szabad (akik 15 dinárnál kevesebb adót fizetnek), ha a község vagy falu erdejéből ilyet nem kaphatnak. De gallyak sze-

dése közben nem szabad a fákat megcsonkitaniok és egy fáról csak az alsó felének a lombját szedhetik.

A lombszedést a földmivelesi miniszter csak az erdészeti hivatal által megjelölt erdőrészekben engedi meg.

61. §. Az állami erdőkben tilos tüzet rakni, rönköket meggyujtani.

Pásztoroknak, munkásoknak és másoknak, akiknek joguk van az állami erdőkbe menni, csak ott szabad tüzet rakniok és kunyhókat épiteniök, ahol azt a kerületi erdész vagy erdőőr megengedi. De távozáskor tartoznak a tüzet eloltani és a tüzhelyet gyeppel betakarni.

62. §. A ki az erdőben vagy annak szélén el nem oltott tüzet vesz észre, tartozik azt lehetőleg eloltani. Utasok, akik erdő mellett haladnak el és észreveszik, hogy az erdő ég, tartoznak ezt a legközelebbi községnél bejelenteni. Pásztorok vagy munkások, akik abban az erdőben időznek, tartoznak a tüzvészt megjelenteni a szomszéd községek elöljáróinak, akik a lakókkal azonnal kivonulnak a tüz eloltására.

63. §.*) Ha valaki elfog vagy följelent olyan embereket, akik idegen erdőben önkényüleg fát vágnak vagy idegen erdőből fát lopnak, állami bélyeget elenyésztetnek, idegen erdőterületet elfoglalnak, határjeleket megsemmisitenek, házi használatra kapott fát eladnak vagy cserébe adnak oda vagy egyáltalán olyasmit elkövetnek, ami a jelen törvény szerént büntetés alá esik, — az följelentői jutalom gyanánt a felét kapja azon összegnek, mely birságul számittatik, ide nem értve azonban a kárért fizetendő kártéritést.

Erre a jutalomra nincs igényük a kerületi erdészeknek, alerdészeknek és erdőröknek.

IV. A községi erdők kezelése.

64. §. A községek és faluk erdőterületei a jelen törvény 2. §-a értelmében az állami felügyeletnek vannak alávetve. *) Ezt a felügyeletet annak a kerületnek erdőhivatala gyakorolja, amely kerületbe az illető község be fog osztatni.

65. §. A községek és faluk erdőterületei állandó üzembe veendők. E végből a községek jelen törvény életbeléptetésétől számitott három éven belül tartoznak az erdőikről szakférfiak által részletes leirást és öt évre szóló üzemterveket készittetni és azokat jóváhagyás végett a minister elé terjeszteni.

Erre nézve a földmivelésügyi minister utasitást fog kibocsátani.

66. §. Azok a gyérült, rosszul befásitott helyek, kivált a sziklás hegyeken, amelyeken a viz hamar kiszárad, melyekről kő- és homokgörgetegek kerülnek le az utakra, továbbá azok a mocsaras helyek, melyek éghajlati, egészségügyi vagy más okokból erdősitett állapotban tartandók — az erdészeti hatóság rendeletére védterületeknek nyilvánitandók és a kerületi erdész utasitása szerént három év alatt befásitandók.

*) Ha a község vagy a falu ezt nem akarja tenni, akkor a földmivelési minister elrendelheti, hogy a közérdekre való tekintettel ezek az erdőterületek a községtől vagy falutól minden kártérités nélkül elvétessenek és állami költségen befásittassanak.

67. §. Olyan községek, melyeknek nincs erdejük vagy öt hektárnál kevesebb, tartoznak a határukban, öt éven belül, legalább öt hektár területet befásitani és erdőnek fentartani. Ha valamely község ezt öt éven belül

nem teszi, akkor a földmivelésügyi minister fogja az említett területet a község költségén befásittatni.

Ezek az uj erdők husz évre fölmentetnek a földadó alól.

68. §. Az épület- és *) tüzelőfa vágását a községek és a faluk erdeiben a községek fogják ingyen eszközöltetni a községi szükségletek kielégitése czéljából.

Ezen felül a község vagy a falu erdejében házi használatra való ingyenes favágást — ideértve a 48. §-ban emlitett szükségleteket — csak az illető község azon szegény lakóinak fogják megengedni, akik 15 dinárnál kevesebb egyenes adót fizetnek.

Más személyeknek a házi használatra való favágást csak az árszabás mellett fogják megengedni; ez az árszabás, melyet a községtanács állapit meg, nem lehet kevesebb, mint az illető kerületbeli állami erdőkre nézve megállapitott árszabás fele.

Minden vágást öt éven belül ujból be kell fásitani.

*) A házi használatra való fát az illető község lakosai a községtanács határozata alapján ingyen kapnak.

69. §. Aki a maga községe erdejében ingyen vagy árszabás szerént fát vágni óhajt, tartozik eziránt a községi előljárónál legkésőbben október 1-éig jelentkezni és bemondani, hogy mennyi és milyen fa kell neki.

A bejelentéseket a községi előljáró, a kerületi erdészszel vagy alerdészszel együtt átnézi és a kérvényező egyén házközösségének lélekszámához, valamint a községi erdők terjedelméhez és állapotához képest megengedi a vágást és tudatja a féllel, hogy mennyi engedélyeztetett neki.

*) Egy-egy évben egy-egy házközösségnek 30 köbméter fánál többet nem lehet engedélyezni.

70. §.*) A helyeket, amelyeken a községi erdőkben

az évi vágás eszközölhető, a kerületi erdész fogja az üzemtervhez képest megállapitani.

71. §.*) A házi használaton kivüli fa vágatását a község ajánlati tárgyalás utján eszközli az erdészeti hatóság jóváhagyása mellett.

72. §. A községi erdők után való bevétellel a községi hatóság rendelkezik, ugy, mint a többi községi bevételekkel.

73. §. Az erdőhasználat, nevezetesen a legeltetés és makkoltatás a községi erdőkben, a jelen törvény rendelkezése szerént eszközöltetik, oly módon, hogy az erdők felujitása és fentartása ne legyen hátráltatva.

74. §.*) A községek, zárdák, bányabérlők és iparvállalatok, a jelen törvény rendeleteinek foganatositása és az erdők megőrzése czéljából annyi erdőőrt tartoznak alkalmazni, amennyit a földmivelési minister az erdők nagyságához képest szükségesnek talál.

A községi erdőőröket a községi előljáró, a zárdai, bánya- és iparvállalatok erdeibe való őröket az illető tulajdonosok fogják alkalmazni és fizetni.

A kinevezésről a kerületi erdészhivatalt értesiteni kell.

75. §.*) A községek, zárdák, bánya- és iparvállalatok, amidőn erdeiket üzemterv szerént akarják kezelni, minősitett alerdészt tartoznak alkalmazni.

Ezen alerdész kinevezése jóváhagyás végett bejelentendő a földmivelési ministernek.

76. §. Ha valamely községnek 100 hektárnál kevesebb erdeje van, ugy, hogy nem czélszerü oda külön erdészt kinevezni, akkor a földmivelési minister elrendelheti, hogy több szomszédos község együttesen alkalmazhat egy vagy több erdészt.

77. §. A községi erdőközegek szolgálati ügyekben a

kerületi erdésznek vannak alárendelve és alkalmazkodni tartoznak a földmivelési minister rendeleteihez.

78. §. Ha egyes községek igazolatlan okokból nem foganatositják a jelen törvény rendelkezéseit, a felügyelő hatóság fel fogja őket szóllitani, hogy ezt bizonyos időn belül tegyék meg. Ha akkor sem teszik, akkor a földmivelési minister ezt állami vagy más közegekkel teljesitteti a község számlájára.

79. §. A jelen törvény 35., 36., 38., 39., 58., 59., 60. és 62. §§-ai a községi erdőkre nézve is érvényesek.

V. Zárdai és egyházi erdők kezelése.

80. §. A zárdai és egyházi erdők, amelyek felett a kormány a felügyeletet gyakorolja (2. §.), ép ugy kezeltetnek, mint a községi erdők és pedig a jelen törvény 34., 35., 38., 54., 55., 58., 60., 62., 64., 65., 66., 73., 74., 75., 76., 78. §§-ok értelmében, a jövedelmek az illető zárdát vagy egyházat illetik meg.

VI. Magánerdők (védterületek).

81. §. A magánerdővel az illető tulajdonos korlátlanul rendelkezhetik. De ezek az erdők is állami felügyelet alatt állanak, ha

a) hegyeken vannak, amelyekről erős szelek jönnek;

b) sziklákon és meredek lejtőkön vannak, ahol az erdő feltartóztatja a vizek rohamos lefolyását és az áradásokat;

c) a mocsaras területeken vagy futóhomokban vannak.

*) Ezekről a területekről egy éven belül felvétel készitendő.

82. §. A 81. § *a)*, *b)* és *c)* pontjaiban emlitett erdők

tulajdonosai az erdők karbantartása érdekében a földmivelési minister rendelkezése szerint utakat létesitenek.

Azok a területek, melyeket a tulajdonosok a jelen törvény életbeléptetése után a kerületi erdész utmutatásai és felügyelete mellett erdősitenek, 10 évre fölmentetnek a földadó alól.

83. §. Ha a 81. §-ban emlitett erdők tulajdonosai nem akarnak vagy nem birnak az erdészeti rendeletekhez alkalmazkodni, akkor a földmivelési minister elrendelheti, hogy az illető erdők — a káros következmények elháritása czéljából — kicseréltessenek községi vagy állami erdők ellenében, vagy pedig az erdőalap által kisajátittassanak.

VII. Legeltetés és makkoltatás.

84. §.*) Az ingyenes legeltetés és makkoltatás az állami erdőkben csak olyan lakóknak engedtetik meg, akik 10 dinárnál kevesebb adót fizetnek és ha az illetőségi helyüket képező községben nincs elég erdő.

Az állami erdők ezentul uj szolgáltatásokkal nem terhelhetők meg.

85. §. Akik ingyenes legeltetésre és makkoltatásra engedélyt kaptak, csak saját gazdasági jószágukat bocsáthatják az erdőbe, de idegen jószágot vagy kereskedelmi czélokra vásároltat nem.

86. §. A községi erdőket a község összes lakói használhatják legeltetésre és makkoltatásra.

87. §. Állami és községi erdőterületeken, melyek felujitás alatt vannak vagy három éven belül felujitandók, a legeltetés és makkoltatás nem engedhető meg, amig a felujitás alatti erdők fái annyira nem nőttek, hogy a jószág azokban már nem tehet kárt.

Ugyanez áll az 59. és 66. §§-ban emlitett erdőkről.

88. §.*) A legeltetés május 1-étől október 1-éig, a makkoltatás október 1-étől február 1-éig tart.

89. §. A legeltetők és makkoltatók felelősek a pásztoraik vagy jószáguk által okozott kárért.

90. §. A nap fölkelte előtt a jószág nem bocsátható az erdőbe és naplenyugta után ott nem maradhat. De ha a jószágnak valamely okból az éjjelt mégis ott kell töltenie, akkor a helyet az erdész jelöli ki. Ez jelöli ki az utakat is, amelyeken a jószágot hajtani kell.

91. §. A községek, amelyek a 48. §. értelmében ingyenes legeltetési és makkoltatási engedélyt kaphatnak, márczius 1-éig, illetve szeptember 1-éig bemutatják a kerületi erdésznek a jegyzéket az illető egyénekről, annak megjelölésével, hogy kinek mennyi a jószága.

92. §. A kerületi erdész jelöli ki, hogy mily helyeken, milyen jószág legelhet és makkolhat.

A további intézkedéseket és a legeltetési, illetve makkoltatási illetékeket a földmivelési minister állapitja meg.

(A VIII. fejezet a 93—149. §§-ban a büntető intézkedéseket tartalmazza).

150. §. Addigra, mig az I. fejezetben foglalt intézkedések (a felosztás és határolás) bizottságilag foganatosittatnak és a mig az erdőhivatalok felállittatnak, addig a földmivelési minister a törvényt az illető rendőri, községi- és erdészeti közegekkel foganatosittatja, *állami erdőknek* tekintvén minden olyan erdőt, amelyekkel eddig is az állam rendelkezett, továbbá azokat a nemzeti erdőket, melyekben az állami hatóságok adták a vágási engedélyt az állampénztár javára; községi erdőknek azok fognak tekintetni, melyekben a vágásokat eddig is a község javára engedélyezték.

151. §.*) Ezen törvény életbeléptetésekor az erdőkre vanatkozó pörös ügyek beszüntetendők és átteendők a földmivelési ministerhez, aki azokat a 13. §-ban emlitett bizottság utján fogja eldöntetni.

152. §. Addig, amig az országban nem lesznek alkalmas erdészek, a földmivelési minister külföldieket alkalmazhat az erdészeti szolgálatban.

A 153. és 154. §§. a szokásos végrehajtási záradékokat tartalmazza.

A luczfenyő tenyésztésének kérdése ösluczfenyvesekben szerzett tapasztalatok alapján.

Irta: *Krauze Károly* m. kir. erdészjelölt.

Az erdészeti lapoknak különösen utolsó évfolyamaiban több czikk jelent meg, különböző czimek alatt, melyek a luczfenyő tenyésztésének kérdését majd bőven tárgyalták, majd csak érintették, ismertetve szerzőik eszméit, tapasztalatait s ez uton szolgálva az erdőgazdák érdekeit s a szaktudományt.

És ha tekintjük a luczfenyőnek nagy elterjedési körét, — hazánk erdőterületének 14%-át foglalja el, — gazdasági és ipari jelentőségét, s ismerjük az őt fenyegető veszélyeket, természetesnek kell találnunk a szakemberek és erdőgazdák érdeklődését e kérdés iránt.

Erdőgazdasági nagy fontossága abban rejlik, hogy az általa elfoglalt erdőterület legnagyobb része ezidőszerint más fanem kizárólagos tenyésztésére alkalmatlan; a talajt, mely pedig ott, hol ez a fa uralkodik, többnyire sekély és gyenge, egyik fanemünk sem képes annyira javára forditani és még javitani is, mint a luczfenyő.

Hogy egyébként is mennyire jelentékeny, azt fájának rendkivül kiterjedt alkalmazása mutatja. A hol szilárd, tartós, rugalmas fát kell száraz helyen alkalmazni, ott luczfenyőt keresnek; a ki könnyü, szép, könnyen feldolgozható fát kiván, az is luczfenyőt keres. Mint gerenda, oszlop, rud, deszka, lécz hagyja el fürészmalmainkat, s nem nélkülözheti az asztalos, gazda, épitkező, sőt a gyufagyáros és papirgyáros sem. S mig rendeltetésének átadható, hány munkást foglalkoztat, hány kisebb iparosnak szerzi meg a mindennapi kenyeret? Fakereskedőink, fürésztelepeink száma igen nagy, utóbbiak majdnem kizárólag e fanem fáját dolgozzák fel, előbbiek raktárait legnagyobb részt ez tölti meg. Különleges politikai jelentőséget is ez ad e fanem tenyésztésének; a szegény hegyvidéket, a hegyek aljának lakosságát nagy keresethez juttatja, megélhetési viszonyaikat javitja; mert egyetlen fanemünk fája sem igényel annyi napszámos és ipari munkát, mig áruba bocsátható, mint épen ez.

Ahogy 1868. telén Máramarosban egyetlen szélvihar sok ezer és ezer hold luczfenyvest pusztitott el, s ezután is kisebb-nagyobb területek évről-évre, de 1885-ben ismét körülbelül 1800 k. hold lett a szélviharnak s az ezt követő szúfalásnak áldozata: ezek a tapasztalatok aggódó erdőgazdáink s a szakemberek figyelmét önként a luczfenyvesekre terelték.

E kárositásoknak okai után kutatva, a szakemberek véleménye abban egyezett meg, hogy jelenlegi közép, sőt vágható koru luczfenyveseink telepitésében s mivelésének módjában rejlik a baj forrása.

Az ősfenyvesek különböző koru s ellentálló képességgel biró egyedekből álló állabjaikkal nem voltak nagymérvü szélkárositásoknak alávetve; ugyanazok maradtak

a viszonyok, a mikor ezek az őserdők csak kis mértékben szálaltattak; csak a nagyobb mérvü szálalás s a fokozatos felujitó vágások utján természetes uton keletkezett tulsürü, nyurga s önállósággal nem biró egyedekből álló luczfenyvesek vannak nagyobb szélveszélyeknek kitéve. Bekény m. kir. főerdésznek e lapok hasábjain megjelent leirása szerint a máramarosi közép- s vágható koru luczfenyvesek is ilyenek.

Áttértek tehát a tarvágásra, a vágásterületeknek luczcsemeték kiültetése által való beerdősitésére; egyuttal elegyes állabokat kezdtek telepiteni és a luczot jegenyével s vörösfenyővel elegyesen ültetik. Erősebb gyökérzetük s igy szilárdabb állásuk ugy e fanemeket s valamint velük együtt a luczot is nagyobb ellentállás kifejtésére képesitik.

Eképen az állabokat képező faegyedek nagyobb ellentálló képességét vélik elérni, mert a mesterséges erdősités által a fiatalosok tulsürüsége, különösen 20 éves korukig elkerülhető, ez alatt pedig koronájukat s gyökérzetüket meglehetős szabadon s jól kifejleszthetik.

A további ápolás pedig tisztitások, áterdőlések s gyéritő vágások alkalmazásából állana; s bár Bekény fennebb emlitett czikke szerint az áterdőlésekkel a magasfekvésü máramarosi luczfenyvesekben szomoru tapasztalatokra tettek szert, a külföldön tett kisérletek alapján a luczfenyvesek ápolásának is jó eszközei ezek.

A szászsebesi m. kir. erdőhivatal kerületében két erdőgondnokság, a bisztrai és gotuli, majdnem kizárólag a luczfenyő tenyészeti övében fekszik, a kudsiri erdőgondnokságnak pedig nagy része. Ezeken a területeken a rendszeres gazdasági üzemtervek előirása szerint továbbra is a luczfenyő képezi a tenyésztendő fanemet.

Az említett, egymással összefüggő erdőgondnokságok részben Hunyad, részben Szeben vármegyében feküsznek, — ott hol e két vármegye Románia határán s ahhoz közel egymással érintkezik, — a délkeleti Kárpátoknak Erdélyt délről övező határhegységében. Legmagasabb pontjaik Frumosa 2156 *m.*, Vurvu lui Petri 2133 *m.* és Surján 2061 *m.* magosak a tenger szine felett.

Az e hegycsucsok között eredő vizek legnagyobb része az északi irányban nyilt Sebes-völgy vizrendszerében egyesül; kisebb része pedig az ugyancsak északi irányban nyilt s a Riu mare és Riu miku s mellékágai által képezett kudsiri nagy patak vizkörnyékében, mig jelentéktelen kis része déli irányban folyik, mint a Valea Ausohelu-lui patak s ennek egyes mellékágai, valamint más jelentéktelen patakok, melyek mind a Zsil-folyó vizrendszeréhez tartoznak. Utóbbi Petrozsény alatt elhagyja az ország határát.

Ennek a mintegy 70,000 kat. holdnyi kiterjedésü összefüggő erdőtestnek legmélyebb pontja a meredek hegyoldalak által képezett Sebes-völgyben 750 *m.*; a Riu mare völgyben 900 *m.*; a Valea Ausohelu-lui völgyben 1206 *m.* a tenger szine felett. Fő faneme a luczfenyő, mely eredeti termőhelyén ősidőktől fogva tenyészik; a bükk ugyan a védett s nem tulságos meredek hegyoldalokon 1500 *m.*-ig is található, majd vegyesen a luczfenyővel, majd kisebb elegyetlen foltokat is alkotva, azonban általában alárendelt mennyiségben. A jegenyefenyő is előfordul s ugyanoly magasságig, mint a bükk, de csak elszórtan s a bükknél jóval kisebb számban.

A használat ezen az erdőterületen a 70-es évek elején vette kezdetét, s mert csak a vastagabb törzsek értékesittettek, majd tarvágás volt, persze csak kisebb területen,

majd pedig s legtöbbször csak erős szálalás, mely után a fatömeg fele, sőt több is visszamaradt. Az erdősitést még nem is oly régen, egészen a természetre bizták, ez azonban csak a kisebb vágásterületeken sikerült teljesen. A visszahagyott fatömeg ugyanis, a széltől megingatva, magot többé nem termett s rövid idő alatt kiszáradt, de többnyire még ezt megelőzőleg kidült. A 80-as évek második felétől kezdve ezeket a régi vágásterületeket mesterségesen kezdték beerdősiteni; az ujabb vágásterületek tarra vágásuk után azonnal mesterségesen ujittatnak fel. Az erdősitéshez a vágásterület fekvése szerint majd tisztán luczot, majd luczot és vörösfenyőt elegyesen alkalmaznak. Sor- és csemete-távolság 1·5 *m*.

A szállitási távolság a vágásterület elhelyezése szerint 50—100 kilométer.

A luczfenyőnek még jelenleg is aránylag alacsony tőára, a nagy szállitási távolság s ama körülmény, hogy a termelt fatömeg lehozatala az usztató vizhez csak költséges szállitási eszközök berendezése mellett lehetséges, csakis nagykiterjedésü vágásterületek tervezését engedi meg.

Ilyen gazdálkodás mellett a vegyeskoru ősluczfenyvesek helyén nemsokára majdnem teljesen egykoru, nagy kiterjedésü s sürü zárlatu luczfiatalosok fognak, állani egymás szomszédságában. A sürüség szabályozása, az erdőápolás, ilyen területen s a leirt viszonyok között nem áll az erdő tulajdonosának módjában. Pedig egy egykoru egyedek által képezett, legtöbbször elegyetlen luczfiatalos, mely legkésőbb 20 éves korában már zárt, ezt alig nélkülözheti. Nem képzelhető ugyanis, hogy egy 20 éves koráig ugyan szabadon fejlődött egyedekből álló luczfenyves fejlődésének első szakában képes legyen magában mindazokat a tulajdonságokat kifejleszteni, melyeknek

hiánya miatt tapasztalataink szerint 61—81 éves korában szenved legtöbbet, sőt 81—100 éves korában, tehát már a vágható korában is annyit, a mennyit 41—60 éves korában.

Az 1885. évi máramarosi széldöntés által 4 kincstári gondnokságban kidöntött 414,930 $m.^3$ fatömegből 40—60 éves 23·6%, 61—80 éves 51·1%, 81—100 és idősebb 25·3%. A bruszturai és németmokrai kincstári gondnokságokban még nagyobb százalék esik az idősebb korfokokra; az ezen gondnokságokban áldozatul esett 135,800 $m.^3$ fatömegből csak 16·6% esik a 40—60 éves korfokra, mig a 61—80 évesre 57% és 81—100 évesre 27·4% (Erd. lapok 1886. é. f. 162. lap). Ezek a széldöntött állabok mind természetes uton keletkeztek s vesztüket legnagyobbrészt épen ennek tulajdonitják, pedig külföldön eszközölt összehasonlitó felvételek mutatják, hogy a természetes uton keletkezett s mesterségesen telepitett luczosok között átlag 40 éves korukig minden különbség megszünik, fejlődésük ezentul egyenlő.

Máramarosban az 1885.-ihez hasonló elemi csapás kikerülése végett a luczfenyvesek közé 0·4 részben jegenyefenyőt elegyitenek. E két fanem együtt kitünően tenyészik, egymást mintegy kiegésziti; az egyik gyorsabban nő, a másik lassubb növésnek megfelelőleg árnytürőbb; az előbbinek gyengébb gyökérzetében rejlő hátrányát utóbbinak fejlettebb gyökérzete pótolja.

Csakhogy e két fanem együttes tenyésztése a jegenyefenyőnek természetes tenyészeti helyéhez van kötve.

Ezen felül a luczfenyő magára van utalva s egyedül a vörsfenyő képes követni.

Tekintetbe véve pedig azt, hogy a vörösfenyő tisztán a magas hegységek faneme, egyedül itt diszlik szépen,

fája a tölgyével vetekedik s nagyon keresett, természetes, hogy a magasabb hegységekben elegyes luczfenyvesek telepitésénél csakis ez a fanem jöhetett tekintetbe. Ebben is a külföld járt előttünk. Példája azonban nem buzditó mi reánk nézve; épen a szerzett kedvezőtlen tapasztalatok alapján győződött meg arról, hogy a lucznak a vörösfenyő nem alkalmas elegytársa. Utóbbit a vágáskorig fentartani még kedvező viszonyok között, áterdőlések és gyéritések segélyével is nehéz. Mit remélhetünk tehát tőle ott, a hol ezidőszerint belterjes gazdálkodásra gondolni sem lehet. A luczfenyő 40 éves kora körül tulszárnyalja, s ha koronája a neki nélkülözhetetlen napfényt nem élvezheti, csak tengődik s lassacskán kivész.

Valószinü azonban, hogy a luczfenyvesek ellentálló képességének emeléséhez még igy is hozzá fog járulni a vörösfenyő. Hiszen utóbbi, mint fénykereső, nem is bir erős árnyaló tulajdonsággal, s a szomszédságában levő luczfenyők mindenesetre szabadabban fognak fejlődhetni, inkább fognak megerősödhetni, mint ha tisztán luczfenyők között szoronganának.

Pedig luczfenyveseink biztositását oly csapások ellen, a minőket már eddig is tapasztaltunk, sok fontos ok s nagy érdekek kivánják.

Jelenleg luczfenyvesekben általában, de különösen magas hegységi luczfenyvesekben a tarvágásos gazdálkodás van elfogadva. E gazdálkodásnak kétségbevonhatatlanul sok előnye van s ezek igen szépen vannak csoportositva az Erdészeti Lapok 1897. évfolyamában, (857. laptól kezdve) azért nem szándékozom azokat itt ismételni, csak kiemelem, hogy ennek a gazdálkodásnak legfőbb pénzügyi előnye a terület teljes kihasználása, erdőgazdasági előnye pedig a mesterséges erdősités s ez által oly állabok telepitése, melyek-

ben az egyedek létért való küzdelme, a fiatalos fejlődése már eleve szabályozva van, legalább életének első korszakára. Minthogy pedig magas hegységi luczosokban a fejlődés, a küzdelem szabályozása ezidőszerint csaknem kizártnak tekinthető, a mesterséges erdősités egy fontos érv a tarvágásos gazdálkodás mellett. S bár ez a gazdálkodásmód épen a szélveszély megszüntetését czélozza és a természetes uton keletkezett, egykoru luczfenyveseket fenyegető veszélyek felismeréséből fejlődött: ezidőszerint még nem kétségbevonhatatlan tény, mert a tapasztalás még nem igazolta, hogy a tarvágás után mesterségesen telepitett, egykoru, de további ápolásban nem részesithető luczfenyvesek magasabb korukban szélveszélymentesek lesznek.

Erdészeti szakiróink, kik luczfenyvesekkel foglalkoztak, egyhangulag állitják, hogy az ősluczosok szélkároknak nem voltak kitéve; hogy csak egyet emlitsek, az Erd. Lapok 1886. évfolyamában (765. lap) az áll: «A szélkárok a luczfenyvesekben azon mértékben, a mint az egyenlőtlen koru ősluczosokat egyenlő koru sürü luczosok váltják fel, mindég gyakrabban jelentkeznek; az ősluczosok elegyes koru viharedzett törzseikkel a szélnek könynyen ellentállhattak.»

A szászsebesi m. kir. erdőhivatal kerületének azon a részén, melyet előbb megjelöltem, s melynek hegy- és vizrajzi viszonyait, egyuttal a rajta folytatott gazdálkodást is röviden ismertettem, a vágásterületeket kivéve most is kizárólag ősluczfenyvesek állanak.

Ezeknek igen nagy részét erdőrendezési munkálatok végzése közben alkalmam volt megismerni. Szélkárokról, a szó igazi értelmében, szó sem lehet e nagy kiterjedésü területen; egyes fák kidöntése mindég előfordul

ugyan, de ez oly jellemző sajátsága a luczfenyveseknek, hogy az sohasem lesz elkerülhető. Erősebb mérvü döntés egyedül a Bisztra-völgy felső részében szokott volt előfordulni az utolsó évtizedben, oly állabokban, melyek régebbi időkben kis mértékben szálaltattak, s jelenleg igen gyönge zárlatban tulkoros, az alattuk természetes uton keletkezett fiatalost messze tulszárnyaló luczfenyőkből állanak. Az egész inkább csak egy gyorsabb lépésben végbemenő átalakulási folyamatnak tünik fel. A legidősebb korfok pusztulófélben van, de ennek, épen koránál fogva, itt is az ideje. Átalakulás pedig a természetben sehol sem megy végbe természeti tényezők közremüködése nélkül. A luczfenyőre nézve ősidőktől fogva kifejlődött faji sajátságainál fogva ily elsőrendü tényezőnek a szél tekintendő. S hogy e tényezőnek hatása ezen fenyvesekben épen csak a korbeli átalakulás menetének kezdetén válik feltünővé, annak magyarázata tisztán ezen erdők ősi eredetében keresendő. Mert, hogy a szélnek itt nem volna olyan ereje, mint például Máramarosban, az alig hihető. Ezen erdőségek legnagyobb részének magasabb a fekvése a máramarosiakénál, értem különösen azokat, melyekben a szél eddig is oly nagy károkat okozott, azt abból következtetem — adatokat ugyanis erre vonatkozólag sehol sem találtam, — hogy ott, okulva a tapasztaltakon, luczfenyőnek jegenyefenyővel való elegyitését vették tervbe, holott ez itt legnagyobbrészt lehetetlen, épen a magasabb fekvés miatt.

Ellenkezőleg a szél erejére kell következtetni abból a tényből, melyet a gotuli erdőgondnokság üzemátvizsgálási munkálatai közben a III. vágássorozat bükkel s kis részben jegenyefenyővel elegyes osztagjainak nagy részében lehet tapasztalni, s ez az, hogy a régibb vágásokban tiz év

előtt becsült, felerészben bükk s felerészben lucz- s jegenyefenyőből álló 60 $m.^3$ holdankinti mellékállab az utolsó 10 év alatt teljesen eltünt, a mi a lucznál egyáltalában fel sem tünik, de a bükknél, jegenyefenyőnél erősebb szelekre enged következtetni.

S e szelek az elegyetlen tiszta luczfenyvesekben is csak jelentéktelen károkat okoztak, csak itt-ott döntöttek ki egy-egy luczfenyőt, többnyire a már tulkoros egyedek közől.

A természet tehát oly ellentállási képességgel ruházta fel az általa létesitett magas hegységi luczosokat, mely fennmaradásukat az őket fenyegető nagy veszélyek daczára is biztositotta.

Miben rejlik ez az ellentállási képesség?

A földmivelésügyi m. kir. ministernek az az intézkedése, melylyel a gotuli m. kir. erdőgondnokság II. vágássorozatában a legközelebbi félfordaszak alatt vágható fatömegnek törzsenkinti kiszámlálás utján való megállapitását rendelte el, oly adatok összegyüjtését tette lehetővé, melyekből az ősluczosok ellentálló képességének okai nagyrészt felismerhetők; melyekből létesülésüknek, megtelepedésüknek módja könnyen elképzelhető, sőt határozottan megállapitható, ha a vágható ősluczosoknak e táblázatból kiolvasható főbb tulajdonságait fiatalabb s középkoru ősluczosok sajátságaival egybevetjük; ezzel egyuttal megismerjük ezen erdők korbeli átalakulásának képét, mely átalakulás nem csak érdekes, de lényeges is, mert nézetem szerént a későbbi koros állab ellentálló képességének alapja.

Ezeket az adatokat osztagonkint csoportositva az 1096. és következő oldalokon közölt táblázatok tartalmazzák.

E táblázatokról röviden a következőket emlitem meg.

Az egyes sorszámokkal megjelölt osztagok többnyire egymástól távol eső öreg erdőfoltok, ritkábban érintkeznek patakok vagy hegygerinczek mentén; kihasitásuk is különkülön történt. Határaik néhol régi vágások és tisztások, de legnagyobbrészt fiatalabb, kihasználásra még alkalmatlan osztagok. Mivel őserdőkről van szó, kihasználásra alkalmasnak azon osztag vétetett, melyben a fatömeg legnagyobb részét a mellmagasságban 25 *cm.*-en felüli átmérővel biró fák adták.

A fatömeg maga három vastagsági osztály képzésével állapittatott meg. A vastagságiosztályok a jelenlegi értékesitési viszonyoknak megfelelőleg képeztettek. Minden egyes vastagsági osztályból a terület nagysága szerént több átlagfa döntetett s a táblázatban ezeknek átlaga szerepel.

Az egy kataszteri holdra kiszámitott adatok közül az átlagos magasság és fatömegkor az egyes vastagsági osztályok átlagfáinak magasságából, korából és összes fatömegéből számittatott ki.

A felvétel a 16 *cm.*-es törzsekkel kezdődött, mert az ilyen méretüeknél vékonyabb törzseket a jelenlegi viszonyok között alig lehet értékesiteni, továbbá, mert jelentéktelen fatömeget adnak, mely a kihasználás alkalmával amugy is többnyire tönkre megy.

Ez által azonban e táblázatok nem vesztetették el az ősfenyvesekre jellegző tulajdonságukat. A koros ősluczosokban a 16 *cm.*-nél vékonyabb egyedek is korosak; igen soknak megszámláltam éveit s ezek kora az I. vastagsági osztály átlagkorát mindég megközelitette. Fiatal egyedek a koros állabnak csak azokban a hézagaiban tudnak megtelepedni, melyek nagyobb kiterjedésüek s a napnak legalább egy rövid szakában nagyobb világosságot élveznek; ez azonban nagyobb mértékben már csak a korbeli átalakulás

Sorszám	A terület megjelölése, hol a törzsenkinti megszámlálás történt				Fekvés, hajlás és lejtszög	Tengerszín feletti magasság	Á l l a b-						
							I. vastagsági osztály 16—24 *cm*.						
									Az átlagfa				Összes tömörfa
	Üzemosztály	Vágássor	Tag	Terület k. hold			Törzsszám	Körlapösszeg	kora	magassága	mellmag. átmérő	fatömege	m^3
1	*A*	III	15 16	60·99	é.	1620—1700	8044	237·48	180	14·5	19	0·205	1649
2	»	II	11	47·63	d. dny.	1550—1620	9744	287·19	109	15·9	19	0·227	2212
3	»	»	11	45·75	é. ék.	1550—1680	5241	151·57	125	15·4	19	0·203	1064
4	»	»	11	28·13	ék.	1500—1680	3944	120·58	105	17·9	20	0·238	938
5	»	»	11	26·82	dny.	1330—1600	4545	138·96	112	19·2	20	0·278	1263
6	»	»	10	68·25	d. dk.	1480—1700	10600	312·87	117	17·2	19	0·231	2449
7	»	»	10	36·75	ék.	1360—1500	6949	214·17	107	21·0	20	0·344	2391
8	»	»	10	17·00	d.	1400—1550	3389	101·40	90	20·0	20	0·274	928
9	»	»	10	8·70	k. dk. ék.	1420—1500	1157	35·78	180	22·7	20	0·314	363
10	»	»	10	38·25	é.	1400—1600	7829	241·41	107	21·9	20	0·336	2630
11	»	»	10	38·38	é.	1410—1513	6054	184·29	125	19·9	20	0·277	1677
12	»	»	10	1·74	é.	1410—1420	378	12·16	110	25·0	20	0·374	140
13	»	»	10	40·62	é. ék.	1320—1450	7942	237·66	120	16·5	20	0·220	1747
14	»	»	10	11·75	d, dny.	1390—1480	1609	47·53	90	18·4	19	0·283	455
15	»	»	10	38·25	ék. k.	1390—1490	8798	263·58	95	22·3	20	0·370	3254
16	»	»	10	9·62	d. dny.	1390—1450	1698	51·33	85	23·7	20	0·372	630
17	»	»	9	22·50	d. dk. dny.	1405—1490	2901	85·95	102	21·6	19	0·297	861
18	»	»	9	18·24	d.	1420—1513	4510	136·73	97	20·0	20	0·342	1542
19	»	»	9	21·62	d. dk.	1440—1600	3407	101·29	70	19·7	19	0·289	984
20	*A* *C*	II —	9 —	31·88	ék.	1450—1530	2991	93·52	120	22·7	20	0·319	953

j e l l e g z é s

II. vastagsági osztály 25—35 *cm.*							III. vastagsági osztály 36 *cm.*-től feljebb						
Törzs-szám	Körlap-összeg	Az átlagfa				Összes tömörfa	Törzsszám	Körlap-összeg	Az átlagfa				Összes tömörfa
		kora	magassága	mellm. átmérő	fatömege	m^3			kora	magassága	mellm. átmérő	fatömege	m^3
4322	299·39	162	18·7	30	0·521	2251	2957	447·69	250	24·8	44	1·524	4507
3433	230·90	188	21·8	29	0·691	2372	2008	298·99	205	25·1	44	1·653	3319
3025	212·56	155	21·0	30	0·639	1933	2359	336·95	232	27·8	43	1·722	4062
2589	178·11	145	23·4	30	0·699	1808	1508	230·37	170	29·4	44	1·746	2633
2880	194·50	140	24·9	29	0·712	2051	1336	210·79	180	30·7	44	1·566	2092
4767	320·82	130	22·3	30	0·680	3241	3046	471·61	175	24·9	44	1·510	4599
4036	264·95	115	27·2	29	0·800	3229	1772	283·94	125	32·7	45	1·834	3250
1864	127·14	138	26·6	29	0·787	1467	984	143·45	140	33·8	43	2·112	2078
884	60·34	180	24·4	29	0·665	587	592	90·11	170	31·2	44	1·761	1042
4692	313·28	113	26·7	29	0·803	3768	1947	282·89	145	29·4	43	1·669	3248
3677	248·90	160	25·7	29	0·693	2547	2282	352·79	170	34·5	44	1·605	3662
315	21·62	105	27·5	30	0·826	260	117	16·48	130	34·1	42	2·098	245
3425	228·26	80	20·1	29	0·523	1791	1399	213·22	150	35·4	44	2·190	3063
707	47·12	117	22·2	29	0·714	505	237	32·93	165	34·0	42	1·809	429
4292	285·77	140	29·1	29	0·897	3869	2108	332·45	170	35·5	45	2·716	5726
970	65·41	90	27·1	29	0·790	766	511	72·37	160	30·5	42	1·484	758
1644	113·14	95	27·2	29	0·919	1510	1265	220·65	180	32·2	47	1·903	2408
2119	140 11	100	25·9	29	0·809	1714	506	72·12	165	31·6	43	2·078	1051
1690	113·17	118	25·2	29	0·759	1282	960	154·74	165	31·0	45	2·313	2221
2929	203·77	132	28·4	30	0·867	2538	2630	426·45	173	30·6	45	1·618	4255

Sorszám	A terület megjelölése, hol a törzsenkinti kiszámlálás történt				Fekvés, hajlás és lejtszög	Tengerszín feletti magasság	Á l l a b-						
							I. vastagsági osztály 16—24 *cm.*						
									Az átlagfa				Összes tömörfa
	Üzemosztály	Vágássor	Tag	Terület k. hold			Törzsszám	Körlapösszeg	kora	magassága	mellmag. átmérő	fatömege	m^3
21	*A*	II	9	24·12	d.	1450—1600	2787	83·69	125	24·7	20	0·415	1157
22	»	»	9	27·24	é.	1450—1510	4541	138·07	122	23·1	20	0·394	1789
23	»	»	9	3·99	ék.	1400—1405	243	7·44	90	21·0	20	0·369	89
24	»	»	9	16·25	dk.	1405—1510	2830	85·70	117	25·5	20	0·407	1152
25	»	»	9	24·50	d.	1450—1610	2970	94·21	130	21·6	20	0·301	894
26	*C*	—	—	15·12	k.	1500—1560	655	21·11	140	23·2	20	0·409	267
27	*A*	II	9	6·50	k.	1495—1530	417	13·23	120	22·9	20	0·444	185
28	»	»	9	34·50	é.	1495—1530	4901	157·05	130	23·3	20	0·396	1940
29	»	»	9	20·75	k.	1450—1630	2268	71·67	130	20·0	20	0·273	619
30	»	»	9	42·66	é. ény.	1430—1670	6648	214·33	100	23·5	20	0·335	2226
31	*C*	—	—	2·37	é.	1680—1685	728	22·73	120	19·7	20	0·321	233
32	*A*	II	9	67·63	k. ék.	1430—1680	13722	432·93	130	22·9	20	0·356	4885
33	»	I	5	20·78	k. ék.	1480—1650	6605	200·06	72	17·5	20	0·240	1585
34	»	II	8	64 25	ny. ény.	1420—1670	14300	446·47	95	18·7	20	0·316	4519
35	»	»	8	19·13	ény.	1400—1450	2581	77·28	150	19·8	20	0·311	803
36	»	»	8	17·12	ny. ény.	1350—1480	3480	104·24	120	17·0	19	0·216	751
37	»	»	8	63·24	k. ék. dny.	1450—1600	11801	355·79	115	22·5	20	0·361	4260
38	»	»	7	84·00	é.	1500—1650	10007	320·61	90	19·0	20	0·305	3052
39	»	»	7	39·38	é. ék. ény,	1400—1520	7215	228·09	95	21·4	20	0·345	2489

j e l l e g z é s

II. vastagsági osztály 25—35 *cm.*							III. vastagsági osztály 36 *cm.*-től feljebb						
Törzs-szám	Körlap-összeg	Az átlagfa				Összes tömörfa	Törzsszám	Körlap-összeg	Az átlagfa				Összes tömörfa
		kora	magassága	mellm. átmérő	fatömege	m^3			kora	magassága	mellm. átmérő	fatömege	m^3
1950	136·51	132	28·5	30	0·963	1878	2517	440·85	172	34·3	47	2·267	5706
2703	183·30	170	26·5	29	0·847	2289	2049	337·64	197	33·5	46	2·438	4995
207	14·55	140	26·3	30	0·825	171	223	34·46	160	31·2	44	1·860	414
1785	123·51	125	28·4	30	1·004	1792	1227	193·51	170	36·0	45	2·640	3239
2535	175·82	120	26·1	30	0·827	2097	2203	364·37	180	33·2	46	2·133	4699
977	71·77	160	26·2	31	0·974	951	1655	275·46	173	31·0	46	2·270	3757
938	67·89	140	25·4	30	0·900	844	708	114·39	150	28·0	45	1·132	801
5250	364·72	160	26·9	30	0·798	4190	3454	501·76	145	32·2	43	2·103	7263
2436	170·03	160	27·8	30	0·818	1992	1894	283·66	170	37·7	44	2·083	3944
6544	452·67	120	25·2	30	0·800	5235	3681	529·83	120	25·8	43	1·389	5111
423	28·25	130	20·0	29	0·768	324	115	16·31	165	26·0	42	1·336	154
10459	713·26	125	23·9	29	0·764	7990	4852	695·72	172	29·6	43	1·566	7569
3049	197·21	80	25·1	29	0·819	2494	675	93·76	110	30·5	42	1·705	1151
9339	628·78	135	24·8	29	0·771	7199	4085	595·97	190	26·3	43	1·558	6364
1512	104·55	160	28·6	30	0·927	1402	1058	163·48	280	33·1	44	2·029	2146
1709	113·70	130	26·7	29	1·014	1733	594	84·19	145	31·0	43	1·497	889
6226	415·32	110	25·4	29	0·791	4924	3757	615·28	160	35·0	46	2·712	10189
9334	642·59	140	23·0	29	0·676	6309	5479	776·73	150	29·2	43	1·827	10009
5614	378·60	125	28·8	29	0·865	4856	2264	326·04	120	32·0	43	1·993	4512

Sorszám	A terület megjelölése, hol a törzsenkinti megszámlálás történt				Egy kataszteri holdra kiszámitott adatok				Átlagos nő-tér □ öl	Átlagos fatömegkor	A különbség az egyes vastagsági osztályok átlagfáinak fatömegkora között
	Üzemosztály	Vágáskor	Tag	Terület k. hold	Törzsszám	Körlap-összeg	Átlagos magasság	Tömörfa m^3			
1	*A*	III	15/16	60·90	251	16·14	21·14	138	6·4	213	70
2	»	III	11	47·63	318	17·15	21·53	166	5·0	160	95
3	»	»	11	45·75	232	15·32	24·06	154	6·9	194	107
4	»	»	11	28·13	286	18·81	25·38	191	5·6	156	65
5	»	»	11	26·82	326	20·29	25·81	202	4·9	149	68
6	»	»	10	68·25	270	16·19	22·25	151	5·9	147	58
7	»	»	10	36·75	347	20·84	27·43	241	4·5	116	18
8	»	»	10	17·00	367	21·88	28·57	263	4·3	129	50
9	»	»	10	8·75	301	21·28	27·65	227	5·3	174	—
10	»	»	10	38·25	378	21·90	26·30	252	4·2	122	40
11	»	»	10	38·38	313	20·48	28·55	206	5·1	156	45
12	»	»	10	1·74	465	28·85	29·46	370	3·4	116	20
13	»	»	10	40·62	314	16·72	26·24	162	5·1	123	30
14	»	»	10	11·75	218	10·86	24·60	118	7·3	121	75
15	»	»	10	38·25	398	23·05	30·23	336	4·0	142	75
16	»	»	10	9·62	324	19·66	27·30	224	5·0	113	75
17	»	»	9	22·50	258	18·65	28·71	212	6·2	139	80
18	»	»	9	18·24	391	19·13	25·17	236	4·1	115	68
19	»	»	9	21·62	280	17·08	26·86	208	5·7	131	95
20	*A*/*C*	II/—	9/—	31·88	268	22·70	28·90	243	6·0	153	53

Sorszám	A terület megjelölése, hol a törzsenkinti kiszámlálás történt				Egy kataszteri holdra kiszámitott adatok				Átlagos nő-tér □ öl	Átlagos fatömegkor	A különbség az egyes vastagsági osztályok átlagfáinak fatömegkora között
	Üzemosztály	Vágássor	Tag	Terület k. hold	Törzsszám	Körlap-összeg	Átlagos magasság	Tömörfa m^3			
21	A	II	9	24·12	301	27·40	31·79	362	5·3	157	52
22	»	»	9	27·24	341	24·19	29·68	333	4·7	175	80
23	»	»	9	3·96	—	—	—	169	—	—	—
24	»	»	9	16·25	359	26·29	31·84	380	4·4	147	53
25	»	»	9	24·50	315	25·89	29·92	314	5·0	157	50
26	C	—	—	15·12	217	24·35	29·66	329	7·4	168	33
27	A	II	9	6·50	317	30·08	26·28	282	5·05	142	30
28	»	»	9	34·50	394	29·67	29·25	388	4·06	148	30
29	»	»	9	20·75	318	25·32	33·02	316	5·0	163	40
30	»	»	9	42·66	396	28·05	24·98	295	4·04	116	20
31	C	—	—	2·37	534	28·39	21·20	300	3·0	134	45
32	A	II	9	67·63	429	27·23	25·77	302	3·7	144	42
33	»	I	5	20·78	497	23·63	23·98	252	3·2	85	40
34	»	II	8	64·25	431	26·07	23·80	281	3·7	144	85
35	»	»	8	19·13	269	18·05	29·19	227	5·9	217	120
36	»	»	8	17·12	338	17·64	25·31	197	4·7	140	25
37	»	»	8	63·24	344	21·92	29·81	306	4·6	136	45
38	»	»	7	84·00	295	20·71	25·57	231	5·4	137	60
39	»	»	7	39·38	383	23·69	28·46	301	4·2	120	30

kezdetén szokott bekövetkezni, kisebb mértékben pedig minden, még a mesterségesen telepitett állabban is elő szokott fordulni, a nélkül, hogy annak jellegző sajátságait megváltoztatná.

Az egy kat. holdra kiszámitott adatok között egy rovatban a legkisebb és legnagyobb vastagsági osztály átlagfáinak korkülönbsége van kitüntetve. E rovat egyrészt az ősluczosok vegyeskoruságát mutatja, de másrészt itten szerzett tapasztalatok szerént azt is, hogy a vastagabb és vékonyabb fák nagyobb korkülönbsége a korbeli átalakulás közeledtét vagy kezdetét jelzi. Ez a 14., 15., 16. és 17. sorszámu, de különösen az 1., 2., 3. sorsz. osztagokban tényleg már meg is indult; a legvastagabb, legkorosabb, kimagasló fák képtelenek a szél hatásának ellentállani, s évről-évre több és több dől ki közölük. Már jelenleg is minden egyes fára körülbelül 6 □-öl nőtér esik. Ennek daczára az uj állab megtelepedése még nem indult meg. A ritkulás eltart 30—50 esztendeig, mig az öreg fák alatt fiatalos létesül, de a mily mértékben gyorsul az öreg állab ritkulása, oly mértékben siet a fiatal megtelepedni, ugy, hogy 30—50 éves átlag korral becsült s 0·6—0·8 zárlatu ős luczfiatalos a gotuli gondnokság üzemátvizsgálási munkálatai közben nem tartozott a ritkaságok közé, többnyire azonban kisebb a zárlat s az anya állabnak nyoma sincs már, csak a nagyrészt már korhadt s csemetékkel ellepett, részben pedig korhadó s a talajt kisebb-nagyobb mértékben fedő vastag kidőlt törzsek mutatják, hogy e területet nem is oly régen öreg erdő boritotta.

Különösen jellemzőnek találtam ezt az átalakulást a gotuli gondnokság «D» üzemosztálya 42. számu osztagában, melyben az anyaállabnak egyes fái elszórtan még most is állanak a területen.

Az anyaállab nagyobb foku ritkulására van szüksége a luczcsemetének, hogy megtelepedjék. Láthatni itt átszálalt állabokat, melyeket a szél 15—20 évig megkimélt s alattuk fiatalosnak nyoma sincs, pedig a közvetlen szomszédságában egészen tarra vágott terület természetes uton szépen beerdősült.

Ugy ez a körülmény, valamint fennebbi táblázatban kitüntetett vágható állabok átlagfáinak többnyire csak 20—50 évre terjedő korkülönbsége is mutatja, hogy az uj állab megtelepülése csak a réginek nagyobb foku kiritkulása után indul meg s aránylag elég rövid idő alatt, 20—50 év alatt véget is ér.

Maga a teljes átalakulás tehát körülbelül 70—100 évet vesz igénybe, ennyire van szüksége a temészetnek ahhoz, hogy egy öreg luczállab helyén egy közepes záródásu fiatalost létesitsen, melynek átlagkora ilyenkor 20—30 év.

Ily módon keletkezhettek a jelenleg vágható koru, nagy ellentálló képességgel felruházott ősluczfenyvesek. S hogy ezeknek ellentálló képessége mekkora, csak egy példával akarom feltüntetni. A gotuli gondnokságban a prigonai erdőházzal szemben, a 70-es évek elején az u. n. Fetica hegycsucs északi oldala a völgytől számitva $^2/_3$ magasságig kihasználtatott. A vágás területén jelenleg átlag 15 éves 0·5 zárlatu s természetes uton megtelepedett fiatalos van. A fölötte álló erdő jelenleg is érintetlenül áll, sőt a vágás szélén fejlődött a legszebben, s bár északnak fekszik, a szél ereje nem birta kikezdeni.

Visszatérve az előbb feltett kérdésre, ezen állabok ellentálló képessége vegyeskoruságukból s ebből folyólag különböző famagasságukból s az átlagos nőtérnek nagyságából magyarázható ki.

A vegyeskoruságból következik, hogy az egyes fák

életüknek igen hosszu szakán át egészen szabadon, minden oldalnyomástól és árnyalástól menten fejlődhettek, ennek a szabad állásnak megfelelőleg dus lombozatra, kifejlődött koronára s egyuttal erős, hosszu gyökérzetre is tettek szert. Mert annak daczára, hogy a luczfenyőt általában gyenge gyökérzetü fának ismerjük, állásának biztossága mégis legnagyobb részt gyökérzetétől függ. Ezt bizonyitják azok az egyedek, melyek fiatal koruktól mindég szabadon állottak s melyek a legnagyobb szélnek is képesek ellentállani.

Nagy évi növekvése, természetes tulajdonságai s a termőhely, melyet elfoglal s mely egész életmüködésének rövid időn át való kifejtésére kényszeriti, megkövetelik a nagy gyökérhosszt, a dus gyökérhálózatot; s hogy nem fejleszt erős fő- és karógyökereket, s nem bocsátja mélyen a talajba még ott sem, ahol tehetné: az is jelzett életműködésének kifolyása. Oly gyökérzetre van szüksége, mely őt gyorsan táplálni képes. Azért az általa elfoglalt területet annyira behálózza, hogy mindig földgumóval együtt dül ki.

De a hosszu ideig tartó szabad állás egyuttal oly alaku törzs fejlődését tesz lehetővé, mely ellentálló képességének emeléséhez nagyban hozzájárul. A törzs természetes, mindig hegyesedő kupalakot nyer, sulypontja közelebb esik a földhöz, állása biztosabb.

Az igy fejlődött egyedek, melyek az ősfenyvesekben a III. vastagsági osztályt, a legidősebb korfokot képviselik, képezik a magashegységi luczosok ama szilárd vázát, melyet alacsonyabb régiókban más, erősebb gyökérzetü fanemek közbeelegyitésével törekszünk elérni.

Ennek ellentálló képességét a később megtelepedett, fiatalabb, de rendesen kisebb magasságot elérő korfokok még csak emelik és pedig különösen azáltal, hogy a leg-

magasabb fáknak csak kiemelkedő részét engedik át a szél közvetlen hatásának, a szél erejét megtörni segitenek s a szél hatása alatt erősebben ingadozó fákat nyugodtabb koronájukkal kellőképen támogatják.

Mig tehát az elegyes kor s a nagyobb nőtér a luczfenyőt ama természetes tulajdonságainak erősebb kifejlesztésére képesitik, melyek birtokában a szél ellen nagyobb ellentálló képességet bir kifejteni, addig az állabot képező egyedek különböző magassága fizikai hatásánál fogva ezen képességet még emeli, s a luczfenyvesek biztonságának nem megvetendő tényezője.

S vajjon az erdőgazdaságnak jelenlegi, már hazánkban is nagygyá lett fejlettsége mellett nem volna-e lehetséges az ősfenyveseknek előbb felsorolt előnyös tulajdonságait a jövő fenyvesei részére biztositanunk?

E század, s annak különösen második fele az erdőnek mesterséges telepitését hozta alkalmazásba; vajjon az erdőgazdaság terén nem a legmeglepőbb változást idézte-e ez föl? Pedig ma már sok esetben az egyetlen helyes s okszerü, e mellett egyszersmind a legelőnyösebb telepitési módnak ismerjük. Ha pedig mesterségesen telepitünk, mint ahogy manapság tényleg általában igy telepitjük luczfenyveseinket, de kivált a magashegységi luczosokat, miért volna egyedül vegyeskoru luczfenyvesek telepitése lehetetlen?

Természetesen olyan vegyeskoru állabok létesitésére, minőket a természet munkája évek hosszu során át hozott létre, gondolni sem lehet. A természetet egészen utánozni ebben sem lehet. De nem is czélunk egészen olyan állabok létesitése; ez az erdőgazdaságban rejlő tőkék hosszu időn át való hevertetése volna, s az erdőgazdaságnak amugy is gyenge jövedelmezőségét veszélyeztetné.

A mesterségesen létesitett vegyeskoru luczfenyő-állab

korosztályainak korkülönbsége csak jóval kisebb lehet az őserdők faegyedeinek korkülönbségénél, s az egyedek nem is lehetnek oly különféle koruak. Valószinüleg kénytelenek leszünk megelégedni két korfokkal; hiszen az egyedek különböző magassága, vastagsága, egyesek állandóan szabad, uralkodó állásának biztositása nem mindég s nem is kizárólag a nagyobb kor eredménye. A szakképzettséggel, kellő körültekintéssel foganatositott telepitéssel a legtöbb egyednek — kivált, ha a telepitésnél néhány évvel korábban ültettetett ki — szabad fejlődése s uralkodó állása már biztositva van egész életére, ha az előre nem látható, s igy számításba sem vehető elemi kárositásokat sikerül neki szerencsésen elkerülni.

A vegyes koru luczfenyvesek telepitésének eszméje a német erdészeti irodalomban tárgyalva is volt, habár nem épen az volt az ily telepités főczélja, ami a magashegységi luczfenyvesekre nézve a leglényegesebb, t. i. az ellenálló képesség emelése.

Dr. Fischbach Károly hohenzollerni urad. főerdőtanácsos a luczfenyvesek fatömegét két részre osztja: a vágáskor fennálló fák, mint uralkodó fák, képezik a tulajdonképeni müfaerdőt, a főállabot; ami ezenkivül van, az töltelékfa, melynek czélja csak az, hogy az előbbeninek kifejlődését elősegitse, azáltal, hogy a talajt betakarja, nedvesen tartja, a humusz felbomlását megakadályozza, az uralkodó fákat ágtalanul tartsa s egyuttal a holdankinti fatömeget is emelje.

A főállabra azt mondja, hogy korban nem is kell a tölteléket nagyon megelőznie, csak annyira, hogy az uralkodó fák verseny nélkül mindvégig azok maradjanak. S épen a lucz telepitésénél $^1/_2$—$1^1/_2$ méteres csemetéket kiván használni, melyek ritka hálózatban kiváló gonddal

a legjobb helyekre ültetendők; ekkor a töltelékfa akár ezzel egyszerre, akár pár évvel később ültethető, anélkül, hogy a főállabot szabad fejlődésében korlátozná s uralkodó helyzetét veszélyeztetné.

Ezzel a gazdálkodással különösen a szabad állás, s korona felső részének korlátlan napfény élvezetéből származó előnyöket akarja a befektetett tőkék jövedelmezésének emelésére kihasználni.

Nézetem szerént a telepitésnek ez a módja kevés módositással a magas hegységi luczfenyvesek ellentállási képességének emelésére is kiválóan alkalmas. A főállab, még ritkábban telepitve, az ősfenyvesek legidősebb korosztályának állabvédő hivatását töltené be, a töltelékfa pedig a ritkább főállab alatt megszünnék tisztán töltelékfa lenni, bár a főállabnak s a talajnak ugyanazokat a szolgálatokat tenné.

Minden eszmének életrevalóságát, ha mindjárt oly kitünő szakembertől is ered, mint dr. Fischbach, csak sok kisérlet kedvező eredménye, sokszor hosszu évek tapasztalása igazolja. Leginkább áll ez az erdészetre, mely gazdálkodási ágban minden változtatás előnyei s hibái csak évek mulva jelentkeznek.

Az ősluczfenyvesek jellegző sajátságait alapul véve, az elegyes koru luczfenyvesek telepitése ott, hol más, nagyobb ellentállás kifejtésére képes fanemek közbeelegyitésének lehetősége megszünik, jogosultsággal s jövővel bir, s a magasabb hegységek erdőgazdaságának előnyére fog szolgálni.

Hazánkban az erdészeti kisérletügy szervezve van, melyre sok szép feladat megoldása vár. Reméljük, hogy a szászsebesi kincstári erdőkerületben, nevezetesen az

általam ismertetett erdőterületen is fognak kisérleti tereket kijelölni az itteni ősluczfenyveseknek és egyuttal az elegyes koru, elegyetlen luczállabok telepitésének tanulmányozása czéljából.

Egyesületi közlemények.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1898. évi október hó 13.-án tartott rendes választmányi ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak: dr. *Bedő* Albert alelnök, *Arató* Gyula, *Havas* Ágoston, *Hirsch* István, *Ghyczy* Emil, *Kallina* Károly, *Sóltz* Gyula, *Schmidt* Ferencz és *Szőnyey* István választmányi tagok; *Horváth* Sándor titkár és *Levitzky* Albert pénztárnok.

Bittner Gusztáv, *Csupor* István, *Eleőd* Jósa, *Havas* József, *Laitner* Elek, *Lászlóffy* Gábor, *Máday* Izidor, *Sóltz* Ottó és *Tavi* Gusztáv választmányi tagok, hivatalos elfoglaltságuk miatt, nem jelenhettek meg az ülésen.

I. Elnök az ülést megnyitván, a titkár — hivatkozással a f. évi augusztus hó 25.-én Sepsi-Szent-Györgyön megtartott közgyülés jegyzőkönyvének az elnökválasztásról szóló pontjára, jelenti, hogy Báró Bánffy Dezső ministerelnök ur Őnagyméltósága arra a táviratra, mely az elnökválasztás eredményének kihirdetése után a közgyülésből hozzá intéztetett, a következő távirattal válaszolt:

„A kitüntető megtisztelést, melylyel elnökükké megválasztani szivesek voltak, megköszönve, tudatni kivánom, hogy azt elfogadom“.

Ez a távirat azonban, mely Sepsi-Szent-Györgyre volt intézve s onnan Kovásznára továbbittatott, a gyülés elnökének csak augusztus 26.-án este $8^1/_2$ órakor kézbesittetett, midőn a közgyülés már bezáratott.

Ugyanez volt a sorsa Darányi Ignácz földmivelésügyi minister ur táviratának is, melylyel a közgyülésből hozzáintézett üdvözlő táviratra válaszolt, s mely a gyülés elnökéhez intézve, a következőket tartalmazta:

„Fogadja Méltóságod hálás köszönetemet az Országos Erdé-

szeti Egyesület nagybecsü és kitüntető megemlékezéseért és legyen szives biztositani az egyesületet, hogy mindenkor kiváló örömömre szolgál a magyar erdészet és azzal kapcsolatban az Országos Erdészeti Egyesület érdekeit előmozditanom".

Ez a távirat is 26.-án este $8^1/_2$ órakor kézbesitetett s igy ez sem volt már a közgyülésnek bejelenthető.

Megemliti továbbá a titkár, hogy báró Bánffy Dezső Ő exja f. évi szeptember hó 1.-én irásban is értesittetett elnökké történt megválasztásáról, mire Ő exja a következő levéllel válaszolt:

Tisztelt egyesület! Folyó évi szeptember hó 1-én 1313. szám alatt kelt levelükre válaszolva, melyben az egyesület elnökévé történt megválasztatásomról méltóztattak engem értesiteni, midőn sietek ismételten kijelenteni, hogy a reám nézve megtiszteltetést képező választást örömmel elfogadom, egyuttal megragadom az alkalmat azon igéretem kifejezésére, hogy teljes erőmből iparkodni fogok odahatni, hogy hasznos és hazafias munkálkodásukat, amennyire tőlem telik, még hatékonyabbá és sikeresebbé tegyem.

Ebbeli igyekezetemhez további megtisztelő bizalmukat és szives támogatásukat kérve, vagyok hazafias üdvözlettel

B. Bánffy Dezső s. k.

Az igazgató-választmány ezeket az utólagosan bemutatott nyilatkozatokat örömmel tudomásul veszi.

II. A titkár a pénztár állásáról a következő jelentést terjeszti elé:

Az egyesület bevételei 1898. január

1-jétől a mai napig	30,613 frt	88 krra
kiadásai	19,772 „	96 „
rugtak, a kézipénztár készlete tehát	10,840 frt	92 kr.

A kimutatott bevételekből az alapitó-tagok magánkötvényeinek értékapasztására 1009 frt, készpénz-alapitványként 260 frt, a Wagner Károly-alapitvány javára 54 frt 58 kr., a magyar erdőtisztek árvaleányait segélyező alapitvány javára 33 frt 35 kr., a gróf Tisza Lajos-alapitvány javára 5 frt folyt be. A többi bevételekre tehát 29,251 frt 95 kr. esik.

A pénztárban őriztetik továbbá az alapitványi számadás 781 frt 43 kr. és a letéti számadás 4745 frt 52 kr. készlete.

Ezek szerint a pénztárban levő készlet a következő:

Pénztári számadás készlete	10.840 frt	92 kr.
Alapitványi „ „	781 „	43 „
Letéti „ „	4745 „	52 „
Összesen	16,367 frt	87 kr.

A kimutatott összegeken kivül az egyesületnek a magyar földhitelintézetnél 42,400 frt n. ért. 4%-os magyar koronajáradékkötvényből, 22,500 frt n. ért. 4%-os földhitelintézeti zálogleveléből, 29,300 frt n. ért. 4%-os földhitelintézeti szab. és talajjavitási zálogleveléből, 600 frt n. ért. 1860. évi államsorsjegyből és 300 frt n. ért. osztrák földhitelintézeti 1889. évi sorsjegyből, összesen 95,100 frt n. ért. értékpapirból álló letétje van. Ebből a letétből az alaptőkét 15,850 frt, a külön rendeltetéssel biró alapitványokat 79,250 frt n. ért. értékpapir illeti.

Az igazgató-választmány az egyesület takarékpénztári könyvecskékben és készpénzben bemutatott tényleges pénzkészletét a jelentésben kimutatott készletekkel egyezőnek találván, a jelentést tudomásul vette.

III. A titkár bemutatja a megdicsőült Erzsébet királyné halála alkalmából f. évi szeptember hó 15.-ére összehivott rendkivüli választmányi ülés jegyzőkönyvét azzal a kérelemmel, hogy az igazgató-választmány az abban foglalt határozatokat ezen rendes ülésében jóváhagyólag tudomásul venni sziveskedjék. Egyuttal jelenti, hogy a jegyzőkönyv 1. és 4. pontjaiban foglalt határozatokat az elnökség pontosan végrehajtotta.

Az igazgató-választmány a szeptember 15-én tartott rendkivüli ülés határozataihoz a maga részéről is egyhangulag hozzájárul s az 1. és 4. számu határozatok végrahajtását tudomásul veszi. Továbbá felkéri az elnökséget, hogy a 2. számu határozatot illetékes helyen bejelentve, az Országos Erdészeti Egyesület nevében megszavazott 1000 frt hozzájárulást az Erzsébet királyné szobra költségeihez kifizethesse és rendkivüli kiadásként elszámolhassa. Végül a 3. számu határozat végrehajtását illetőleg, amivel szintén az elnökség bizatik meg, kimondja a választmány, hogy amennyiben a folyó évi számadások, az összes ez évre eső kiadások teljesitése után esetleg felesleggel záródnának le, a felesleg az Erzsébet

királyné alapitványához leendő csatolás végett a jövő évi közgyülésig letétben lesz kezelendő.

IV. A titkár bemutatja az Erdeszeti Műszótár szerkesztőbizottságának tagjaihoz intézet felhivásra beérkezett következő nyilatkozatokat s ezek kiegészitéseül jelenti, hogy Bedő Albert szerkesztő-bizottsági elnök az általa eredetileg elvállalt munkálatok folytatását és befejezést most is elvállalni kész.

I.

Az Országos Erdészeti Egyesület Tekintetes Igazgatóságának!

Az „Erdészeti Műszótár" ügyében folyó évi 885. szám alatt hozzám intézett szives felhivására a következőkben van szerencsém tisztelettel válaszolni:

Ha emlékezetem és jegyzeteim nem csalnak, az Erdészeti Műszótár szerkesztő-bizottság 1887. évi deczember hó 18-án tartotta utolsó ülését, mely alkalommal az általam elvállalt szakmakörre vonatkozó műszógyüjteményt azzal a tiszteletteljes megjegyzéssel szolgáltattam át, hogy a magyarázó szöveget — egyöntetüség elérése érdekéből — akkor fogom összeállitani, midőn a többi szakmakörök gyüjtői előmunkálataikat szintén benyujtván, a szövegezésre nézve bizonyos általános megállapodás fog létesülni.

Feladatom egyik részét ekkép teljesitvén, hátra lenne még az esetleg szükséges kiegészités és a magyarázó szöveg elkészitése, amelyet nézetem szerint a központban az erdészeti főosztályban levő számos jeles szakerők egyike sokkal helyesebben eszközölhet, mint én innen a távolból. Mivel a követendő irányról és más tudnivalókról közvetlenül és gyorsan győződhetik meg minden alkalommal és ekkép a főleg a főszerkesztőre felette terhes és időrabló levelezés teljesen mellőzhető lesz.

Fogadja egyebekben a tekintetes igazgatóság mély tiszteletem nyilvánitását, ki is maradok kész szolgája

Ungvárt, 1898. évi julius hó 8. *Rónay Antal.*

II.

A Nagytekintetü Országos Erdészeti Egyesületnek Budapesten.

Folyó év junius 3-án kelt 885. számu becses felhivására van szerencsém válaszolni, hogy miután az Erdészeti Műszótár össze-

állitására kiküldött bizottság tudtommal 16 éven át összehiva nem volt, az ügyet a napirendről levettnek kellett tartanom s rendelkezésre álló időmet jónak láttam kevésbé meddő munkával elfoglalni, mint a műszavak összeállitásával.

Azóta a viszonyok annyira megváltoztak, hogy az 1882-ben kinevezett bizottságot jóformán feloszlottnak s ujjal kicserélendőnek vélem.

Ez idő alatt az akkor rám bizott szaktudományok terén azonban müködésemet ugyszólva befejeztem. Az erdészeti talajtan és növénytan, műszavaival együtt rendelkezésre áll. A klimatanból is vannak magyar szakkönyveink.

E tárgyakból most a műszavak kiirása csak mechanikai munka, s ezenkivül nagyrészüknek magyarázatát magában foglalja a „Pallas nagy lexicona“ is. A többi még felveendő műszó magyarázata sem ütközik nehézségekbe a meglevő tankönyvek fonalán.

Ennélfogva, s miután jelenlegi müködésem körét szakunk más terére tettem át, a műszótár összeállitásának 1882-ben rám bizott részét nem vállalhatom el.

Ugy vélem azonban, hogy ez ügynek sokkal jobb szolgálatot tehetek, ha mint a már összeállitott műszótár felülbiráló bizottságának egyik tagja fogok annak idejében müködni; mely irányban szolgálatomat annyival is inkább bátorkodom felajánlani, mivel eddigi irodalmi müködésem a szakirodalomnak majd minden terére kiterjed.

A Nagytekintetü Országos Erdészeti Egyesület fennebb idézett iratának utolsó soraiban foglalt, s a bizottság kiegészitésére vonatkozó becses felszólitására bátorkodom ajánlatba hozni a földmértani műszavak összeállitására Cséti Ottó akadémiai tanárt, az Erdészeti Földmértan megiróját; az erdővédelemre nézve Vadas Jenő ak. tanárt, az erdőhasználat- és iparüzlettanra Csiby Lőrincz ak. tanárt; ugyan ő volna felszólitandó ajánlattétel végett az erdészeti géptant illetőleg is.

Selmeczbánya, 1898. julius 17.

Fekete Lajos.

III.

Az Orsz. Erd. Egyesület Tekintetes Igazgató-Választmányának

Budapest.

Hozzám folyó évi 885. szám alatt intézett nagybecsü iratára van szerencsém kijelenteni, hogy az „Erdészeti Müszótár“ megalkotó munkálataiban jövőre is résztvenni, s illetve annak elkészitését szerény munkásságommal előmozditani óhajtom és kérem, hogy a rám bizott erdőtenyésztéstani részt jövőre is kezeim között meghagyni sziveskedjék.

A magamra vállalt anyagból eddig csak szavakat gyüjtöttem, még pedig magyart mintegy 220-at, németet 2330-at. A feldolgozással — miután azt hivém, hogy a munkálat abban hagyatott — csak annyit foglalkoztam, hogy a szavakat abc sorrendbe szedtem s néhány nehezebb fogalomra a magyar kifejezést megállapitottam. De miután vett értesülésem szerint most a müszótár kidolgozása napirendre tüzetett, igyekezni fogok az anyagot a megállapitott tervnek megfelelően feldolgozni.

Miután azonban még szükségesnek tartom a német erdőtenyésztéstannak átlapozását, tisztelettel kérem a Tekintetes Választmányt, kegyeskedjék nekem Geyer „Waldbau“-ját és Wagener G. „Die Waldbau und seine Fortbildung“ czimü munkáját ideiglenes használatra megküldeni.

A szerkesztő-bizottság elhunyt tagjai helyébe Vadas Jenő, Csiby Lőrincz akadémiai és Benkő Rezső és Török Sándor szakiskolai tanárokat hozom javaslatba.

Losonczon, 1888. junius 28. *Illés Nándor*,
választm. tag.

IV.

Tekintetes Országos Erdészeti Egyesületnek Budapesten.

Folyó évi junius hó 3. kelt 885. számu becses felhivására van szerencsém a tekintetes egyesületet teljes tisztelettel értesiteni, hogy emlékezetem szerint a gyüjtött szavakat annak idején — tán 1884. évben — a tekintetes egyesület titkári hivatalának küldöttem meg.

Egyidejüleg tisztelettel azt is van szerencsém jelezni, hogy a

kérdéses munka folytatására készséggel továbbra is hajlandó vagyok.

Minthogy azonban a munkát sokban megkönnyitené, ha a beküldött adatokat kiegészités, illetve folytatás végett visszakaphatnám, tisztelettel kérem a tekintetes egyesületet, miszerint értesiten kegyeskedjék, visszakaphatnám-e a már beküldött adatokat, mert akkor nem lennék kénytelen a birtokomban levő eredeti gyüjteményből a szükséges adatokat, illetve szavakat ujból kivonni.

Végül az 1882. évi deczember hó 7. kiküldött szerkesztőbizottság időközben elhunyt négy tagja helyére Tavi Gusztáv, Hirsch István, Tomcsányi Gusztáv és Vadas Jenő uj tagoknak a bevételét bátorkodom tisztelettel javaslatba hozni, bár alázattal megjegyzem, hogy a fiatalabb szakerőket személyesen nem ismervén, ezek közül ajánlani nem tudtam.

Egyebekben pedig kiváló tiszteletem nyilvánitása mellett, maradtam a tekintetes Erdészeti Egyesületnek kész szolgája

Ungvárott, 1898. évi junius hó 21-.

Rózsay Rezső,
magy. kir. főerdész.

V.

Tekintetes Igazgató-Választmány!

Az Erdészeti Műszótár ügyében kiadott nagybecsü felhivására van szerencsém a tekintetetes Igazgató-Választmánynak tisztelettel bejelenteni, hogy a szerkesztő-bizottság szervezésekor nekem szánt feladatnak a teljesitésére, t. i. a műszótári munkálatokból az épitészet körébe vágó résznek az elkészitésére most már őszinte sajnálatomra nem vállalkozhatom.

Jelenlegi elfoglaltságom mellett nem is rendelkezem elég szabad idővel arra, hogy ennek a feladatnak idejében megfelelhessek, de ha ez a körülmény nem is tartana vissza, akkor sem vállalkozhatnám az épitészeti rész kidolgozására, mert az erdészetnek ezzel az ágával már másfél évtized óta nincs módomban behatóbban foglalkozni s igy a legjobb akarattal sem volnék képes tökéletes kimeritő munkát végezni. Különösen ebből az utóbbi szempontból tehát tisztelettel javaslom, hogy abban az esetben, ha a tekintetes Igazgató-Választmány a szerkesztés 1882-ben meg-

állapitott terve mellett megmarad, a müszótár épitészeti részének kidolgozására Sobó Jenő akadémiai tanárt méltóztassék felkérni, kinek Erdészeti Épitéstan czim alatt ép most megjelenő nagybecsü munkája teljes garancziát nyujt arra nézve, hogy a müszótár ezen szakmakört felelő része, ha ő dolgozza ki, minden tekintetben kifogástalan lesz.

Az 1882-ben kiküldött szerkesztő-bizottság időközben elhunyt tagjai közül pedig:

néhai Széczi Zsigmond helyett az erdőhasználatot felölelő rész kidolgozására Csiby Lőrincz erdőtanácsost;

néhai Hoffmann Sándor helyett az erdővédelemre kiterjedő rész kidolgozására Vadas Jenő erdőtanácsost;

néhai Belházy Emil helyett az erdészeti földméréstani rész kidolgozására Cséti Ottó akadémiai tanárt; és végül

néhai Bikkal Nándor helyett a géptani rész kidolgozására szintén Csiby Lőrincz erdőtanácsost ajánlom szerkesztő-bizottsági tagul.

Egyebekben pedig tiszteletteljes véleményem az, hogy a müszótári munkálatoknak az a programmja, melyet az igazgató-választmány 1882. évi deczember hó 7-iki ülése megállapitott, minden módositás nélkül ma is fentartható s igy a kiegészitett szerkesztőbizottságnak a továbbiakra nézve az az utasitás adandó, hogy munkáját eszerint a programm szerint végezze.

Budapest, 1898. november hó 5-én.

Horváth Sándor.

VI.

Tekintetes Országos Erdészeti Egyesület!

Az Erdészeti Müszótár ügyében hozzám intézett nagybecsü fölhivására van szerencsém válaszolni, hogy az összeállitott adatokat annak idején, már évek előtt a t. Egyesületnek beküldöttem, s hogy ezidőszerint elfoglaltságom miatt nem vagyok abban a helyzetben, hogy a megkezdett munkát folytathatnám.

Budapest, 1898. évi november hó 12.

Tisztelettel

Sóltz Gyula,
választm. tag.

Ezen nyilatkozatokkal kapcsolatban megemliti továbbá a titkár, hogy a szerkesztő-bizottság tagjai az egyesülethez a következő előmunkálatokat küldték volt be:

Fekete Lajos: a növénytan magyar és a talaj- és klimatan magyar és német szógyüjteményét;

Sóltz Gyula: az erdőbecslés, rendezés és értékszámitás magyar szógyüjteményét a német jelentésekkel együtt;

Szécsi Zsigmond: az erdőhasználattan magyar és német szógyüjteményét;

Rózsay Rezső: az állattan és rovartan német műszógyüjteményét a latin teknikus terminusokkal és a magyar jelentésekkel;

Hoffmann Sándor: az erdővédelem körébe tartozó német műszavak gyüjteményét magyar jelentésekkel és a Divald-Wagner-féle műszótárban elő nem forduló magyar műszókat:

Horváth Sándor: az épitészet körébe tartozó magyar műszók egy részének gyüjteményét.

Végül megemliti, hogy a Rónay Antal szerkesztő-bizottsági tag fentebbi nyilatkozatában emlitett szógyüjtemény az egyesület irattárában nem volt feltalálható s ezért erről Rónay Antal értesittetett, mire Rónay egy későbbi levelében nyilatkozatát oda módositotta, hogy a kérdéses műszógyüjteményt ugyan az 1887 deczember 18.-án tartott ülésen bemutatta, de most már arra, hogy az az ülésből nem lett-e neki tisztázás végett kiadva, határozottan nem emlékszik.

Az igazgató-választmány tudomásul véve a beérkezett nyilatkozatokat, a szerkesztő-bizottság ujjászervezését határozza el s a bizottság tagjaiul a következőket jelöli ki:

1. a bizottság elnökéül és egyszersmind a törvények, törvényes intézkedések és az általános irodalom erdészeti szóanyagának feldolgozására: Bedő Albertet (régi);

2. az erdészeti talajtan, klimatan és vegytan szóanyagának feldolgozására: Bencze Gergelyt;

3. az erdészeti növénytan és az erdővédelem szóanyagának feldolgozására: Vadas Jenőt;

4. az erdészeti állattan és rovartan szóanyagának feldolgozására: Rózsay Rezsőt (régi);

5. az erdőmiveléstan szóanyagának feldolgozására: Illés Nándort (régi);

6. az erdőhasználat és erdészeti gépek szóanyagának feldolgozására: Csiby Lőrinczet;

7. az erdőbecslés, rendezés és értékszámitás szóanyagának feldolgozására: Fekete Lajost;

8. az erdészeti adminisztráczió, számvitel és statisztika feldolgozására: Arató Gyulát;

9. az erdészeti földméréstan szóanyagának feldolgozására: Cséti Ottót; és végül

10. az erdészeti épitészet körébe vágó szóanyag feldolgozására: Sobó Jenőt.

A bizottság tagjai tehát sürgősen felkérendők, hogy a nekik szánt munkarészt elvállalni sziveskedjenek.

Arra az esetre pedig, ha az uj tagok közül valaki a részére kijelölt munkára nem vállalkoznék, vagy a szerkesztő-bizottságból egyes tagok később kilépnének, az igazgató-választmány felhatalmazza a szerkesztő-bizottságot, hogy magát uj szakemberek megnyerésével belátása szerint kiegészitse.

Egyebekben a műszótár szerkesztésének azt a programmját, melyet 1882. évi deczember 7.-én tartott választmányi ülés megállapitott (lásd Erdészeti Lapok 1882. évi XII. füzetének 1068—1078. oldalait), most is fentartja a választmány, a munka tiszteletdiját pedig átalányképen 5000 frtban állapitja meg azzal a hozzáadással, hogy azt a bizottság annak idején tagjai között a munka arányában maga oszthatja fel. Amennyiben pedig a szerkesztő-bizottság egyes tagjai a szógyüjtés érdekében esetleg teendő utazásaik költségeinek és más felmerülő kész kiadásaiknak fedezését kivánnák, felhatalmazza egyszersmind a szerkesztő-bizottság elnökét, hogy ezeket az előzetes kiadásokat a megállapitott 5000 frtból kettő ezer frt keretén belül kiutalványozhassa.

V. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület azon megkeresése ügyében, melyet a Gazdasági Egyesületek Szövetsége által tervezett országos mezőgazdasági kiállitások érdekében egyesületünkhöz intézett, a véleményadásra felkért bizottság nevében Tomcsányi Gyula, Hirsch István és Arató Gyula a következő jelentést terjesztik elő:

Tekintetes Igazgató Választmány!

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek ama megkeresésére, melyet az időszakonkint más-más vidéken rendezendő országos mezőgazdasági kiállitások ügyében egyesületünkhöz intézett, mely megkeresés nekünk a f. évi augusztus hó 23.-án tartott válülés határozatából véleményadás végett kiadatott: van szerencsénk véleményünket a következőkbe foglalva előterjeszteni.

A megkeresés szerént a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének röviden összefoglalva az a terve, hogy 1899-ben Szegeden országos mezőgazdasági kiállitást rendez s ha ez sikerül, szándékában van időszakonkint az ország más és más vidékein hasonló kiállitásokat rendezni. Czéljuk pedig e kiállitásoknak az lenne, hogy az ország illető vidékeinek mezőgazdasági kulturáját megismertessék s eként bizonyos versenyt támaszszanak az egyes vidékek közt. Ezeknek az időszakonkint rendezendő kiállitásoknak (s már a jövő évi szegedi kiállitásnak is) egyik — VI. — csoportját az „erdészet és vadászat" kiállitása képezné, melynek létrehozására és független rendezésére az O. M. G. E. a G. E. O. Sz. nevében egyesületünket kéri fel.

A G. E. O. Sz.-nek ezekben előterjesztett tervét, — ugy, mint az a megkeresésben jelezve van, — mi sem a jövő évben Szegeden tartandó kiállitást, sem a kiállitásoknak időszakonkinti megismétlését illetőleg az erdészet szempontjából semmiképen sem pártolhatjuk, mert feltéve azt a nem remélt esetet, hogy az erdőgazdaságnak a jövő évi s a későbbi kiállitásokon való képviseltetéséről e gazdasági ág fontosságának megfelelő mértékben gondoskodni lehetne, véleményünk szerént még ez által sem volna olyan eredmény elérhető, mely a kiállitások rendezésével járó nagy áldozatokat kielegitő mértékben ellensulyozná, sőt azt hiszszük, hogy ilyképen erdőbirtokosaink egészen kifárasztatnának és a kiállitásokon való részvételtől végkép elidegenittetnének.

Nem szabad ugyanis figyelmen kivül hagyni ezt a körülményt, hogy az erdőgazdasági terméyek bemutatása azoknak nagy terjedelménél és sulyánál fogva aránytalanul nagy szállitási költségeket ró a kiállitókra; továbbá, hogy az erdőgazdaság fejlett állapotának méltó feltüntetése — ami az épen nem kicsinylendő fontosságu erdőrendezési, erdőmüvelési munkálatokat, szállitási berendezéseket,

stb. illeti — csak az illető ágazatoknál alkalmazásban levő módozatok, eszközök és felszerelések teljes sorozatának egybeállítása utján történhetik, ezeknek összegyüjtése azonban annál nagyobb nehézségekbe ütközik, mert az ilyen tárgyaknak költséges kiállitása a birtokosokra nézve még azokat az előnyöket sem helyezhetik kilátásba, amit versenyképes terményeiknek kiállitásától üzleti szempontból remélhetnek. Ami pedig az erdőgazdaság folytonos fejlődésének szemléltetését s ezáltal az egyes gazdasági kérdések tisztázását és a gazdasági ismeretek terjesztését illeti, e tekintetben bátorkodunk arra az általánosan ismert körülményre utalni, hogy az erdőgazdaság meglehetősen konzervativ magatartásra van utalva, fejlődésének folyamata természeténél fogva lassubb, mint a földmivelési ágazatok bármelyikéé, s ennélfogva — kivált, ha a kiállitások egymást sürün követnék — egyáltalán nem nyujthatna annyi ujdonságot, hogy ezeknek bemutatása, tanulságos volta mellett egyébként is kellő érdekességet és vonzó erőt kölcsönözhetne a kiállitásoknak.

A fentebb megemlitettt nehézségek, t. i. az erdőbirtokosok aránytalan mértékü anyagi megterhelése, valamint az inkább tudományos szempontból elmaradhatlan kiállitási tárgyak teljes sorozatba való összegyüjtésének nagy nehézsége — kivált abban az esetben lennének szinte elviselhetlenek, ha — mire pedig maga a G. E· O. Sz. is nagy sulyt helyez, — a kiállitások rendezésénél azok országos jellegét feltétlenül érvényre kellene juttatni. Könnyiteni pedig ezeken a nehézségeken olyképen, hogy az országos kiállitás erdészeti csoportja tulnyomó mértékben a környékbeli erdőgazdaság által képeztessék, vagy hogy a földmivelési ágak mezőgazdasági csoportjának országos kiállitása mellett az erdészeti csoport, mint ilyen, csak a környékbeli erdőgazdaság bemutatására szoritkozzék, nézetünk szerént nem lenne szabad, még pedig főképen azért, mert bármelyik módot választanók is, a kiállitás még kevésbé szolgálhatná a kitüzött czélt, sőt az első esetben egyenesen hamis képet nyujthatna az erdőgazdaságnak általános fejlettségéről, a másik esetben pedig, ha a kiállitás erdőgazdasággal alárendeltebb mértékben foglalkozó vidéken rendeztetnék, a külön erdészeti csoport a földmivelési ágak többi csoportja mellett minden jó szándék és fáradság daczára is tulságosan háttérbe

szorulna, s félő, hogy esetleg csupán dekorativ jelentőségünek tekintetnék.

Ez a második eset forog fenn pl. a legközelebbi tervben levő kiállitásnál is, mely Szegeden jövő évben rendeztetnék.

Ami különben magát ezt a jövő évben rendezendő kiállitást illeti, megjegyezzük, hogy mi a jövő évet országos erdészeti kiálitás rendezésére teljességgel alkalmatlannak tartjuk. Az intéző köröket ugyanis, a melyeknek közremüködésére a kiállitás rendezésénél feltétlenül szükség volna, a párisi világkiállitásra való készülődés teljesen igénybe veszi; s ugyanez áll az erdőbirtokosoknak, fatermelőknek, kereskedelmi és iparvállalatoknak nagyobb részére is. Mindazoknak a tényezőknek áldozatkészségét — alig rövid két évvel a millennáris kiállitás után — két oldalról is igénybe venni aligha volna lehetséges, ugy, hogy véleményünk szerént a tervezett szegedi kiállitás erőltetése most, mikor a párisi kiállitásra való készülődés nehézségei sincsenek még elháritva, mind a kettőnek sikerét koczkáztatná, s könnyen meg is hiusithatná.

Végül figyelemmel kellett lennünk még egy körülményre. A megkeresés szövege arra enged következtetni, hogy az erdészeti kiállitás rendezésének elvállalása egyesületünkre nézve esetleg anyagi koczkáztatással is járna. Ha azonban a kiállitások rendezésétől — amint kimutatni megkisérlettük, — megfelelő eredményt várnunk aligha lehetne, ilyen kilátások mellett épen nem volna indokolt, hogy egyesületünk még anyagi koczkáztatásoknak is kitegye magát.

Ezekben előadott véleményünkhöz mérten azt a javaslatot bátorkodunk előterjeszteni, hogy a felsorolt okokra való tekintettel egyesületünk a jövő évi szegedi kiállitás tervbe vett erdészeti és vadászati csoportjának rendezésére ne vállalkozzék, sőt inkább kérje fel a G. E. O. Sz.-ét, hogy ilyen országos kiállitás jellegével biró erdészeti csoport képzésének tervét egészen ejtse el; továbbá inditványozzuk, hogy egyesületünk a jövőben időszakonkint rendezendő kiállitásokra nézve szintén jelentse ki, hogy az erdőgazdaságnak országos képviseltetését azokon is csak bizonyos hosszabb időközökben tartja kivánatosnak; — a legközelebbi jövőben pedig ilyen erdészeti kiállitásnak rendezését a tapasztalatok szerént

majdnem legyőzhetlen akadályokra való tekintettel — az ügy érdekében egyáltalán mellőzendőnek véli.

Nem hagyhatjuk azonban említés nélkül azt sem, hogy bár az országos kiállitás jellegével biró erdészeti csoport rendezésének egyesületünkkel közölt tervével egyet nem érthetünk s a fentebb előadottak miatt azt sem ajánlhatjuk, hogy a kiállitások által legközellebbről érintett vidékek erdőgazdasága külön erdészeti csoport alakitása utján mutattassék be, mindazonáltal viszont azt sem tartanók helyesnek, ha e kiállitásoktól a környékbeli erdőbirtokosok egészen visszahuzódnának. Ellenkezőleg nagyon helyénvaló volna, ha az illető vidékeknek különleges gazdálkodás módjai, a fontosabb kulturális munkálatok előhaladása s ezek mellett még a vidék különleges gazdasági terményei is bemutattatnának, ugy azonban, hogy ez ne mint az egészében véve országos jellegü kiállitás külön erdészeti csoportja, hanem csupán mint az illető (s külön-külön meg is nevezett) vidékek vagy erdőbirtokosok különleges kiáilitása szerepeljen.

Igy pl. a jövő évi szegedi kiállitás alkalmával Szeged és Szabadka városok s a vidék erdőbirtokosai bemutathatnák a homoki erdők telepitésének s kivált a futóhomok megkötésének figyelemreméltó s mindenesetre tanulságos eljárásait és erdeményét, az árvédelmi füzesek telepitését stb.

Az erdőgazdaság ilyen különleges s jórészt helyiérdekü feladatainak vagy egyes ágazatainak külön erdészeti főcsoport képzése nélkül történő bemutatása természetesen nagyobb utánjárás s igy külön rendező-bizottság nélkül is megtörténhetik s azért elegendő lesz, ha a kiállitásnak központi rendező-bizottsága az illető vidék erdőbirtokosaihoz s mindenesetre azok erdőtisztjeihez is felhivást fog intézni.

Végül szükségesnek tartjuk annak megemlitését, hogy bár az egyesületünkhöz intézett megkeresés „erdészeti és vadászati“ csoport szervezéséről szól, helyesebbnek tartottuk véleményünket csak az erdőgazdaság szempontjából előadni. Tekintettel voltunk ugyanis arra a körülményre, hogy a vadtenyésztés s a vadászat gyakorlása épenséggel nem szoritkozik az erdőgazdaság körére, hanem kiterjeszkedik a földmivelési ágazatok többi csoportjára is s ennélfogva a vadászat ügyének képviselete az erdészetet csak oly

mértékben illeti meg s illetve reá csak oly mértékben róható, amennyire a vadászat, mint az erdőgazdaságnak is egyik mellékhaszonvétele, az erdészetet tényleg érdekli. Ehhez mérten helyesebbnek tartanók, ha ugy a jelen esetben, mint mindenkor, a mikor a vadászatról általában (s nem csupán erdei vadászatról) van szó, véleményadásra vagy a vadászati ág általánosságban való képviseletére nem egyesületünk, hanem inkább az erre legilletékesebb és leghivatottabb Országos Vadászati Védegylet kéretnék fel.

Erre még abból a szemponthól is sulyt helyezzünk, mert az erdészet és vadászat érdekei egymással nem azonosithatók, sőt sokszor homlokegyenest ellenkezésbe kerülnek, s azért is, mert ekként az a kapcsolat, amibe az erdészettel a vadászatot sokan még ma is tulzott mértékben hozzák s ami sok félreértésre ad okot, némileg meglazittatnék.

Budapesten, 1898. évi oktober hó 27.-én.

Hirsch István, választm. tag. *Tomcsányi Gyula*, választm. tag.

Arató Gyula, választm. tag.

Az igazgató-választmány a a bizottsági jelentéssel egyetértve, az abban foglalt javaslatot elfogadja s elrendeli, hogy az Országos Magyar Gazdasági Egyesülethez ily értelmü átirat intéztessék. Az átiratban egyszersmind kijelentendő lesz azonban, hogy az Országos Erdészeti Egyesület a társ-egyesület törekvéseit egyébképen készséggel támogatja s abban az esetben, ha a szegedi s későbbi kiállitásokon az erdészeti tárgyaknak oly módon való bemutatására, amint ezt a bizottsági jelentés ajánlja, sulyt helyez, az illető vidék erdőbirtokosait és erdőtisztjeit a maga részéről is felhivni és buzditani kész a közremüködésre.

VI. A titkár bemutatja Selmecz- és Bélabánya sz. kir. város polgármesterének következő (f. évi 7546. sz.) átiratát:

Az Országos Erdészeti Egyesület Tekintetes Titkári Hivatalához Budapesten.

Vonatkozással f. évi 1272. sz. átiratára van szerencsénk az Orsz. Erd. Egyesület Tekintetes titkári hivatalát hivatalos tisztelettel

értesiteni, hogy törvényhatósági bizottságunk a fenn jelzett átiratot f. évi október 11-én tartott közgyülésén tárgyalván, örömmel vette tudomásul, hogy az Országos Erdészeti Egyesület közgyülésének az 1900. évben városunkba leendő megtartására vonatkozó meghivásunk elfogadtatott, miből kifolyólag a törvényhatósági bizottság a városi tanácsot utasitotta, hogy az egyesület választmányával a részletek megállapitása iránt érintkezésbe lépjen. Midőn az erre vonatkozó közgyülési határozat másolatát hivatalos tisztelettel mellékeljük, kérjük az egyesület tekintetes választmányát, hogy velünk a közgyülés részleteit, ugy mint annak napját, az érkező s általunk nagyon szivesen látott vendégek számát s névjegyzékét, valamint a közgyüléssel egybekötött ünnepség egyéb részleteit a megfelelő időben értésünkre adni sziveskedjék. Annak kijelentése mellett, hogy városunk a megállapitandó programm kivitelében a legnagyobb készséggel nyujt segédkezet, hivatalos tisztelettel maradtunk

Selmeczbányán, 1898. évi november hó 2-án

Szitnyai József s. k.,
polgármester.

Az átiratot az igazgató-választmány tudomásul veszi s az elnökséget felkéri, hogy a közgyülés előkészitése érdekében annak idejében Selmecz- és Bélabánya sz. kir. város tanácsával érintkezésbe lépjen.

VII. A titkár utólagosan bemutatja a galicziai és a horvát-szlavon erdészeti egyesületek meghivóit, f. évi szeptember hó 27—29.-én, illetőleg október hó 20.-án megtartott közgyüléseikre s ezzel kapcsolatban jelenti, hogy egyesületünknek az első gyülésen való képviseletére Reinfusz Felix vál. tag, a második gyülésen való képviseletére pedig Havas József vál. tag kéretett fel. Reinfusz vál. tag ur tényleg meg is jelent a galicziai erdészeti egyesület gyülésén, Havas vál. tag ellenben elodázhatatlan hivatalos teendők által akadályozva lévén a megjelenésben, a horvát-szlavon erdészeti egyesület gyülésén Nagy Vincze tagtársunk által helyettesittette magát.

Tudomásul vétetett.

VIII. A földmivelésügyi minister ur idei 9607. eln. sz. leiratában utalva azokra a fontos közgazdasági érdekekre, amelyekre

való tekintettel a törvényhozás az 1898. évi XXIII. törvényczikket megalkotta, felkéri az egyesületet, hogy a törvény alapján Budapesten létesitendő országos központi hitelszövetkezet fontos hivatását társadalmi uton lehető széles körben megismertesse, az ügy iránt érdeklődőket alapitványi üzletrészek jegyezésére buzditsa s maga is egy vagy több üzletrészt jegyezzen.

Az egyesület a minister ur kivánságának az alkotandó uj intézmény és általában a szövetkezeti eszme iránti érdeklődés felkeltése tekintetében teljes készséggel meg fog felelni, maga azonban üzletrészeket, tekintettel az alapszabályok *tiltó* rendelkezésére, nem jegyezhet.

IX. A titkár bemutatja az 1900. évi párisi nemzetközi kiállitás magyar erdészeti csoportjának felhivását a kiállitáson való részvétel tárgyában, s ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy az egyesület erre a kiállitásra sem küldhetne mást, mint a magyar erdészeti irodalom termékeit, ezeket azonban rövid idő közben már kétszer is bemutatta kiállitásokon, t. i. 1890-ben a bécsi gazdasági és erdészeti kiállitáson és 1896-ban Budapesten a millennáris kiállitáson. Ezért is tekintettel arra, hogy az összes magyar erdészeti könyveknek Párisba küldése sok nehézséggel járna, saját részéről legfeljebb az egyesület saját kiadmányainak kiállitását ajánlhatja.

Az igazgató-választmány a titkár javaslatát azzal a kiegészitéssel fogadja el, hogy az egyesület kiadványain kivül az egyesület szellemi és anyagi fejlődését feltüntető statisztikai összeállitások és amennyiben az egyesület székházának látképe mostani tulajdonosától, Czigler Győző műegyetemi tanártól erre a czélra kikölcsönözhető lesz, ez a kép is — kiállitandók lesznek.

X. A titkár bejelenti, hogy az idei közgyülés költségei az erre a czélra felvett 200 frt költségvetési hitellel szemben 264 frt 55 krt vettek igénybe s ezen kivül a Krajcsovics Béla ügyvezetőnek is 52 frtnyi tényleges kiadása merült fel a közgyülés előkészitése érdekében tett utazásaival, amely még nincs megtéritve. Miután mindezek a költségek elkerülhetetlenek voltak, kéri a választmányt, hogy az előirányzaton felül eddig felmerült 64 frt 55 kr. elszámolását jóváhagyja, az ügyvezető tényleges kiadásainak kifizetését pedig utólag engedélyezze..

Az igazgató-választmány az ügyvezető tényleges kiadásainak

megtéritését méltányosnak találja s az ennek beszámitásával 116 frt 55 krra rugó eddigi tulkiadás, továbbá az utiköltségek rovatánál még felmerülhető kisebb kiadások elszámolására kerekszámban 130 frt póthitelt engedélyez.

XI. A központi dij- és illetékkiszabási hivatal a fennálló törvény értelmében az illeték-egyenérték alá eső ingó- és ingatlan vagyon uj bevallását követelvén, a bevallott értékek alapján az egyesület által fizetendő illeték-egyenértéket a folyó évtől kezdve 10 év tartamára, az eddigi 468 frt 68 kr. helyett 662 frt 76 krban állapitotta meg. A jelentékeny többlet abban leli magyarázatát, hogy 1890. óta, midőn az első bevallás történt, egyesületünk vagyona is jelentékenyen emelkedett. Egyesületünk ezen terheinek emelkedésére egyébiránt az igazgató-választmány már az idei költségvetés megállapitásánál el volt készülve s ezért a költségvetés illető rovata alatt az eddiginél magasabb összeget, nevezetesen 538 frt 98 krt vett fel a folyó évre. Amint azonban a fentebbi adatokból látszik, ez az összeg nem elég a tényleg kivetett illeték-egyenérték fedezésére. A titkár tehát a különbözetet képező 123 frt 78 krnak póthitelképen való engedélyezését kéri.

A kért póthitel megadatik.

XII. A földmivelésügyi minister ur ujabban a következő munkákat küldte meg az egyesületnek u. m.: Vadas Jenőnek „Az árvédelmi füzesek telepitése és müvelése“ czimü munkáját 3 példányban és a földmivelésügyi ministerium 1897. évi müködéséről szóló jelentést 20 példányban.

Az igazgató-választmány az adományokat köszönettel fogadja s elrendeli, hogy az első munka 3 példánya és az utóbbi jelentés 3 példánya az egyesület könyvtárában helyeztessék el, a jelentés megmaradó 17 példánya pedig a leirat rendelkezéséhez képest az egyesület elnöksége, választmánya és tisztviselő tagjai közt osztassék szét.

XIII. A titkár bemutatja a következő folyamodványokat, melyek szerint:

1. Heim Károly rendes tag 22 frtnyi hátralékos tagsági dij tartozásának a jövő hó elejétől kezdve 2 frtos havi részletekben való törleszthetésére időhaladékot kér;

2. Skolka József rendes tag 56 frtnyi tartozásának a folyó

hó végétől havi 5 frtos részletekben való törleszthetésére időhaladékot és az ellene inditott eljárás beszüntetését kéri;

3. Palkó Antal m. kir. erdőgyakornok, rendes tag, 58 frt tartozásának leirását és nevének az egyesületi tagok sorából való törlését, vagy amennyiben tartozásának leirása nem volna lehetséges, annak törlesztésére addig, mig erdészszé előléptettetik, időhaladékot kér;

4. Lür Máté volt rendes tag, ki ellen 48 frtnyi tartozás és a járulékok erejéig végrehajtás van elrendelve, a végrehajtás beszüntetését kéri, igérve, hogy tartozását anyagi erejéhez képest, részletekben fogja törleszteni;

5. Lipka Árpád volt rendes tag, 15 frtnyi hátralékos tartozásának törlesztésére a folyó év végéig terjedő időhaladékot kér; végül

6. Tatarek Károly, azon az alapon, hogy az egyesületből való kilépését állitólag még az 1889-ben lejárt első 5 éves cziklus vége előtt bejelentette s azóta a legutóbbi időkig lapokat sem kapott, 96 frtnyi hátralékából 1889—1898. évekre eső 80 frtnak törlését s egyszersmind annak megengedését is kéri, hogy az 1887. és 1888. évekre eső 16 frtnyi tartozását, 2 év alatt, 4 részletben törleszthesse.

Az utóbbi kérelemmel szemben a titkár megjegyzi, hogy Tatarek állitólagos kilépési nyilatkozata az egyesülethez nem érkezett be, az azonban tény, hogy nevezett 1892 óta nem kapott lapokat, de annak az oka az, hogy Tatarek lakhelyének megváltoztatását nem jelentette be s ennek folytán az eredeti czim alatt megküldött lapok egy időn tul kézbesitetlenül visszaérkeztek.

Az igazgató-választmány az előterjesztett folyamodványok alapján Heim Károlynak, Skolka Józsefnek és Lipka Árpádnak a kért időhaladékot a felajánlott feltételek mellett megadja.

Palkó Antal kérelmét ellenben nem teljesiti, de megengedi, hogy nevezett hátralékos tartozását az 1899. év január havától kezdve havi 3 frtos részletekben törleszthesse.

Lür Mátének szintén megengedi, hogy hátralékos tartozását 1899 január havától kezdve 2 frtos részletekben törleszthesse.

Végül Tatarek folyamodványa ügyében kijelenti, hogy nevezettnek az 1889—1898.-ik évekre eső hátralékos tagsági dijak le-

irására vonatkozó kérelme felett csak akkor fog határozatot hozni ha az 1887. és 1888.-ik évekre eső tagsági dijakat igéretéhez képest, 2 év alatt tényleg befizeti.

Ezen határozatával kapcsolatban kimondja a választmány, hogy azok a hátralékosok, kik ellen a peres eljárás már meginditatott, a hátralékos tagsági dijakon kivül az eddig felmerült költségeket is megfizetni kötelesek.

Végül pedig megengedi, hogy a peres eljárás addig, mig nevezettek a fentebb megállapitott feltételeknek eleget tesznek, felfüggesztessék.

XIV. A megelőző választmányi ülés óta a következő rendkivüli befizetések történtek:

Kötvényben tett alapitványaik törlesztésére fizettek: Radu Miklós 6 frtot, Ruttkay Géza 10 frtot, Ujházy Dénes 20 frtot.

A Wagner Károly-alapitvány javára befizettek: Karvas Emil két erdőőr rendbirságából 2 frtot, a szászsebesi erdőhivatal egy főerdőőr rendbirságából 4 frt 95 krt, Zankó Emil két erdőőr rendbirságából 5 frt 95 krt.

A magyar erdőtisztek árvaleányait segélyező alapitvány javára befizettek: a budatini erdőgondnokság egy erdőszolga rendbirságából 2 frtot, Kfeller Károly két erdőőr rendbirságából 8 frtot. Janatka József a Szmik Gábor által szerzett Erdészinduló és Nemes sziv keringő egy-egy példányaért 1 frt 50 krt.

XV. Az 1899. évvel kezdődő jogokkal és kötelezettségekkel a következő uj rendes tagok vétetnek fel, u. m.: *Fekete* Zoltán m. kir erdőgyakornok, ajánlja Kócsy János; *Horváth* Viktor m. kir. erdőgyakornok, ajánlja Rappensberger Andor; *Kozma* Antal m. kir. erdőőr, ajánlja Hajdu János; *Gaal* Béla földbirtokos, ajánlja Hajdu János, *Hórs* János urad. alerdész, ajánlja Kleiszl Gyula.

XVI. Ezen jegyzőkönyv hitelesitésére Sóltz Gyula és Szőnyey István választmányi tagok kéretnek fel.

Kmf.

Horváth Sándor s. k., titkár. Dr. *Bedő Albert* s. k., alelnök.

Hitelesitésül:

Szőnyey István s. k., választm. tag. *Sóltz Gyula* s. k., választm. tag.

Lapszemle.

A cserkéreg-termelés helyzete s a kéregvásárok Németországban. Talán nem is szükséges bővebben megokolni, hogy miért és mennyiben érdekelhet minket Németországnak cserkéreg-termelése, a mely már évek óta válságos irányzatot vett föl s mely, bár kézzel-lábbal küzködik a létért, ugy látszik nem bir ellenállni a végpusztulásnak, a mibe a rá nézve kedvezőtlen közgazdasági törekvések minden valószinüség szerént mihamar belesodorni fogják.

Érdekel, még pedig nagyon is közelről érdekel minket ez a küzdelem, mert a cserkéreg-termelés nálunk is meglehetősen nagy mértékben van főképen magánbirtokosainknál gyakorlatban s kéregtermésünknek tulnyomó részét, a mit t. i. még fejlődésben lévő s épen nem nagy kiterjedtségü bőriparunk fel nem használ, évről-évre kiviszszük, még pedig elsősorban Németországba, melynek a kontinensen elsőrangu bőripara nemcsak a mi cserkéreg-termésünknek, hanem a nekünk kivált az utóbbi évtizedben erős versenyt támasztó franczia és belgiumi anyagnak is igen jó piaczot nyujtott.

A mult évtized első felében, az 1882—1885. évek közt, cserkéreg-termésünk kivitele közel 5 millió frtra, s a $^1/_2$ millió frt behozatallal szemben *többkivitelünk* $4^1/_2$ millióra rugott évenkint átlag; ellenben a legutóbbi évek alatt (1893—1896) kivitelünk a 2 milliót is alig éri el (1896-ban 1·88 millió volt), bár másfelől behozatalunk is épen olyan arányban csökkenve, mintegy $^1/_5$ millióra esett. Ezt a behozatalt ugyszólván kizárólag Ausztria szolgáltatja, hova viszont mi körülbelül háromszor annyit viszünk ki. Ezt s a főként Romániába, Svájczba, Szerbiába s még nehány más államba kivitt s mindösszevéve sem sok mennyiséget leszámitva, cserkéreg-kivitelünk állandóan Németország felé irányult s irányul ma is, ugy hogy a mi cserkéreg-termelésünket jóformán csak az érdekli, hogy miként alakulnak a viszonyok Németországban.

Már az 1885. május 24.-i német favámok alkalmazásba vétele sajnosan igazolta ezt, mikor a következő évben, 1886-ban németországi összes kivitelünk (erdőterményekben) a korábbi évek 5 millió forintnyi átlagáról egyszerre 2·6 millióra, s maga a cserkéreg-kivitel az átlagos 2·8 millió forintról 0·8 millióra esett.

A következő években folytatott vámtárgyalások kedvezőbb eredményei ugyan németországi kivitelünket ismét felszöktették átlag 4 millióra (1896-ban megint közel 5 millióra), cserkéreg-kivitelünk azonban korábbi szinvonalát többé csak meg sem közelitette, amennyiben a legjobb években is csak másfél millió körül mozgott. Mindezek azonban egyszersmind azt is mutatják, hogy viszont a mi németországi cserkéreg-kivitelünkre, a velünk szemben folytatott favámpolitikán kivül más tényezőknek is kellett, még pedig kedvezőtlen befolyást gyakorolniok; még pedig oly tényezőknek, melyek egyszersmind Ausztriába irányuló kivitelünket is évről-évre alacsonyabbra nyomják. Ausztriába irányuló kivitelünk ugyanis az 1882—1883. években még meghaladta a 2 milliót, de 1894-ben már csak 700,000 frtra, 1895-ben 600,000-re, 1896-ban pedig már csak félmillió forintra rugott.

Ezek a tényezők, — nevezetesen az exotikus cserzőanyagoknak s köztük kiváltképen a Quebrachó-fának beözönlése, valamint az ezekkel való cserzési eljárásoknak tökéletesbitése s másodsorban a kémiai cserzés terén Angliában s Amerikában tett nagyszabásu s még több kilátással biztató haladás — mint már fentebb emlitve volt — magának Németországnak cserkéreg-termelésére is már évek óta nagy nyomást gyakorolnak, vagyis az ott termelt s a külföldről s igy tőlünk is bevitt anyagnak: a cserkéregnek sorsa egészen közössé lett s mint alábbi adatainkból kiviláglik, egészen összebonyolódott — majdnem minden reménye nélkül a kedvező kibontakozásnak, a mit keresnie, előidéznie magamagának érezhető megkárositása nélkül, ugy látszik, sehogy se áll módjában se Németországnak, se bármelyik államnak, mely e tekintetben velünk együtt érdekelve van s melyek mindegyike egyaránt kivánatosnak tarthatja, hogy ez a bajos ügy, legalább a saját érdekeinek határáig, kedvezően rendeztessék.

A helyzet mindenesetre komoly; igy látják azt ma már sokan Németországban, ugyannyira, hogy a cserkéreg-termelésre szánt erdőknek *jövedelmezőbb* gazdálkodásmód alá vételét, szálerdőkké átalakitását mind szélesebb körben emlegetik; ehez az állam, mely a cserkéreg-termelést szintén jelentékeny mértékben üzte, már hozzá is fogott. A szakirodalom terén az üzemmód átalakitásának kérdését legutóbb nagy részletességgel s alapossággal tárgyalta

dr. Fischbach K. főerdőtanácsos (a Forstw. Centrbl. folyó évi VII. füzetében), e czikk tartalmának megismertetésével azonban csak a legközelebbi alkalommal kivánok foglalkozni.

Ezuttal inkább annak a folyamatnak főbb mozzanatait szeretném röviden csoportositani, melynek utján a cserkéreg-termelés s általában véve a cserkéreg-ügy mai sajnálatraméltó állapotába eljutott. E tekintetben az adatokat bőségesen szolgáltatják az „Allg. Forst. u. Jagd-Z." széles látkörü s szorgalmas munkatársának a lap számára, valamint a „Forstwissensch. Centrbl." számára irt jelentései a Németország különböző vidékein tartott kéregvásárokról, mely jelentéseihez a szerző, kinek közleményei „*N.*" aláirással jelennek meg, igen érdekes megjegyzéseket szokott füzni.

N. már 1892-ben alapos aggodalmakat táplált a cserkéregtermelés jövőjét illetőleg, a mint ezt az „A. F. u. J. Z." u. a. é. 9. füzetében előadta. A kéregárak már akkor is eső irányzatban voltak s az u. a. évben tartott kéregvásároknak fölöttébb kedvezőtlen eredménye már akkor annak javallására inditotta *N*-et, hogy jó lenne — ha igy tart tovább is — a cserkéreg-árak olcsósága miatt rosszul jövedelmező erdőkben lassanként más gazdálkodásmódra átmenni. Egyébiránt akkor még maga *N.* sem találta s nem is találhatta oly reménytelennek a helyzetet, melynek okai sem voltak annyira nyilvánvalók. A főok *N.* szerént a bőriparnak időleges pangása s a bőrgyárosok ebből folyó összebeszélése, vagyis a cserkéreg-árak mesterséges leszoritása volt s ehez járult az ujabb cserzőanyagoknak, valamint a javitott cserzési eljárásoknak terjedése s ezek közt különösen a villanyosság felhasználása a cserzés terén, a mi egyes cserzőanyagkivonatok használata mellett a cserzésre szükséges idő tartamának sokszoros megröviditését vonván maga után, a cserkéreg alkalmazásának veszedelmes versenytársául tolakodott föl. Ezzel az eljárással 4 nap alatt kicserzik a bőrt, melynek a régi mód szerént való cserzésére 10—12 hónap volt szükséges, a mi természetesen nagy munkamegtakaritással jár s a mellett a befektetett tőkének gyors kamatoztatását hozza magával. Hogy az igy cserzett bőr minősége kevésbé jó, az igaz ugyan, de végeredményben nem nyujthat nagy vigasztalást a cserkéreg-termelőknek. Ezzel az uj móddal a British Tanning Co.

évenkint 800,000 *kg.* s a francziaországi Bryon et Dypré társaság 600,000 *kg.* bőrt készit ki.

Az okokat mérlegelve, *N.* első sorban arra a következtetésre jut, hogy az ily olcsó és gyors eljárások terjedése a termények árát s ezzel együtt természetesen a cserkéregnek már is hanyatló árát még alacsonyabbra fogja lenyomni. Következtetése eddig helyes; de — mint a következő évek eseményei igazolták — már nem volt helyes az a következtetése, hogy a cserkéreg-termelés jövedelmezőségén mégis lehetne segiteni aként, hogy: ha a bőrgyárosok a bőripar pangásától indittatva vagy egyéb érdekből a kéregárak lenyomására szövetkeznek, viszont a kéregtermelők is egyesülhetnének arra nézve, hogy a kéregáraknak minimumát megszabják.

Az exotikus cserzőanyagoknak s ezek közt főképen a Quebracho-fának beözönlése ugyanis évről-évre emelkedett, ezeknek a kiadósabb cserzőanyagoknak használatára mind több és több nagy gyár rendezte be üzemét, ugy hogy a bőripar mindinkább elfordult a cserkéreg használatától, melyhez teljes hüséggel jóformán csak a kisiparosok ragaszkodtak, a kik t. i. üzemüket átalakitani s illetve abba nagyobb tőkét fektetni nem birtak. Eként az ellentét a cserkéreg-termelés ügyének védelmezésében fáradozó agráriusok s a bőriparral nagyban foglalkozó gyárosok közt mindinkább kiélesedik; a két tábor közt élénk küzdelem támad, melynek nagy fontosságot ad az a körülmény, hogy a bőripar a németországi főbb iparágak sorában a harmadik helyet foglalja el.

A következő években adott jelentésében már *N.* is érdeme szerént méltányolja az exotikus anyagok beözönlésének nagy fontosságát. Azok a mozgalmak, melyek e miatt támadtak, mind nagyobb hullámokat vertek, s az ő figyelmét sem kerülték ki.

(Argentinia a Quebrachónak uj meg uj piaczot hóditott. Kivitt 1892-ben: 29,200 tonnát, 1893-ban 49,400-at, 1894-ben 54,955-öt és 1895-ben már 154,466 tonnát (Magyar Bőripar 1898. évi 30. sz.). Körülbelül ily arányban szaporodik Németország bevitele, amennyiben a Quebrachó használata az egész birodalomban tért hóditott. Németország bevitele Quebrachóból 1892. évi jan.—szept. hónapok alatt 2261 vaggonra, 1893. évi jan.—szept.

hónapok alatt 3141 vaggonra rugott, vagyis az emelkedés egy év alatt 880 vaggon volt.)

Az „A. F. u. J.-Z.“ 1895.-i évfolyamában az ügy fejlődésére s nevezetesen az agráriusok és a bőrgyárosok közt már éveken át folyó küzdelemre vonatkozólag *N.* jelentése ujból érdekes adatokat nyujt.

Az agráriusok a folyton hanyatló cserkéreg-árakra s a cserkéreg-erdők jövedelmezésének nagymértékü esésére hivatkozva, mindenáron ki akarták erőltetni, hogy az exotikus cserzőanyagok behozatala sulyos vámtételek alkalmazásával megnehezittessék s ebben az irányban mozgalmat inditottak. E mozgalom nemcsak a cserkéreg-termelőknek érdekeit lett volna hivatva kielégiteni, hanem a cserzéssel foglalkozó kisiparosokéit is, amennyiben ezeket az olcsóbb anyaggal s gyorsabb eljárásokkal dolgozó gyárosok nagy versenye egészen háttérbe szoritotta. Csakhogy — mint már fentebb emlitve volt, — a német bőriparnak tulajdonképeni képviselőivé lassankint a nagy tőkékkel dolgozó gyárosok lettek s egyszersmind a bőripar üzemének lényege is egészen átalakult, ugy, hogy az agráriusok jelzett mozgalma valójában a német bőripar legfőbb létfeltétele ellen irányult.

Hogy mi lenne e mozgalom sikerének legközvetlenebb következménye, arra *N.* a következő megjegyzéseket teszi: Nem szabad szem elől téveszteni, hogy az exotikus cserzőanyagoknak — Quebrachó-fának, Catechunak stb. — vám alá vetése nem egyedül a német csérkéreg-termelőknek lenne hasznára. Ugyanis az Osztrák-Magyar monarchiából, Romániából stb. behozott cserkéregre a fennálló kereskedelmi szerződések miatt hasonlóan vámot vetni nem lehetne s igy ezek az országok az ő olcsóbban termelt tölgykérgüket a Quebrachó stb. anyagok vámja által felszöktetett áron *mind* Németországba vinnék, maguk pedig az olcsóbb áron beszerzett exotikus cserzőanyagokat vennék használatba.

N. szerint azonban az agráriusok más fontos körülményt is figyelmen kivül hagyva, oly hevesen követelték a védvám alkalmazását, hogy az érdekeik veszélyeztetésétől félő bőrgyárosok s más érdekeltek Németországnak minden részéből mintegy 800-an összesereglettek (1895 február 2.-án), hogy az agráriusok törekvései ellen *protestáljanak*. Az egyhangulag hozott határozat a kö-

vetkező volt: A Berlinben 1895. évi február 2.-án tartott értekezlet, melyen Németországnak minden része nagy számmal volt képviselve, kijelenti, hogy a Quebrachónak vagy bármely más külföldi cserzőanyagnak bármily vám alá vetése Németországnak egész bőriparára s ezzel összefüggésben levő egyéb iparágaira igen káros befolyást gyakorolna s ennélfogva mindenáron mellőzendő. — Az értekezlet egyszersmind gondoskodott arról is, hogy a határozatot az elnök illetékes helyre juttassa. Mellékesen megjegyzi *N.*, hogy a Quebrachó-vám ellen 1486 nyilatkozat érkezett be, mig mellette csupán kettő.

Hasonló értekezletet tartottak márczius 2.-án Düsseldorfban a bőrfestő- és préselőgyárosok is, tiltakozva „a belföldi ipart veszedelemmel fenyegető vám" ellen.

Ilyenféle nyilatkozatot különben a német bőrgyárosok egyesületének 1893. évi frankfurti nagygyülése is tett.

Hogy a német erdőbirtokosok ebben a kérdésben mennyire és miként vannak érdekelve, arra nézve megemlithető, hogy a németországi cserkéreg-erdők évi jövedelme mintegy 6 millió márkára rug, ebből azonban $^2/_3$-rész a nagybirtokosokat illeti. Ezt az arányt tekintve, *N.* szerint alig állana a *közérdekben* az olyan törekvés, mely az ország egy oly nagyra fejlett s a sorban harmadik helyet elfoglaló iparágának jelentékeny megkárositása mellett is csak ideig-óráig lendithetné fel a cserkéreg-termelést (melynek jövedelmezése a 70-es évek óta mintegy 40%-kal rosszabbodott): holott a cserkéreg-termelésre szolgáló erdők lassankint, nagyobb áldozat nélkül, áttérhetnének jövedelmezőbb üzemmódra.

S amint *N.* 1895. évi jelentése végén megjegyzi, arra való tekintettel, hogy a kéreg-ár a múlt évek áraihoz képest majd minden kéregvásáron esett, s az értékesités eredménye állandóan kedvezőtlenebb, az állam elhatározta, *hogy a kéregtermelést abbahagyja* (noha kivált az elszászi erdők igen jó anyagot szolgáltatnak) és hogy hozzáfog a csererdőknek szálerdőkké való átalakitásához.

Az 1896. évi kéregvásárok eredményeiről tett jelentését (A. F. u. J.-Z. 1896. VIII—IX. f.) megint csak panaszszóval kezdi *N.*, mert az árak ujra rosszabbak lettek, sőt, amint megjegyzi, még rosszabb lett volna a kereslet, ha a bőrgyárosok a Quebrachót, Catechut stb. fenyegető vám behozatalától annyira nem tar-

tanak, habár aggodalmuk, amit az agráriusok erélyes követelődzése s mozgolódása támasztott, tulajdonképen komoly alappal nem birt. Hogy ilyen vám, melyet az agráriusok követelnek, amellett, hogy csak egy kisebb érdekkörnek helyzetén lendithetne, mig a másik, nagyobb körnek érdekeit veszélyeztetné, egyszersmind csak ideig-óráig tartó támogatást nyujthatna a cserkéreg-termelésnek magának is: ujabb és ujabb jelenségek bizonyitják, melyek, a nyilvánosság előtt tett egyes nyilatkozatokból itélve, az intézőkörök elhatározására oly erős befolyást gyakoroltak, hogy a vám behozatalának eszméjét elejtettnek kell tekinteni. Nagy befolyása volt például annak a körülménynek, hogy ujabban az ásványi anyagokkal való cserzés terén Amerika és Anglia feltünő eredményeket ért el, nevezetesen a chlórsavas sókkal. Ezek az eljárások ugyan egyelőre csak durvább bőráruk előállitására alkalmaztatnak, de kétségtelen, hogy tökéletesbittetni fognak s a többi eljárásnak évről-évre nagyobb versenyt fognak támasztani.

(Ezt a véleményt megerősiti a „Magyar Bőripar" idei évfolyamában „A cserző-anyagokról" szóló czikksorozatnak egyik fejezete is, mely a lap f. évi 13. számában „Ásványi cserző-anyagok" cz. alatt a következőket mondja: A modern tudomány haladása ezen a téren is érvényesült. Olyan ásványi anyagot sikerült nehány kiváló szakértőnek, mint pl. Knapp, Heinzerling, Estner, Denisnek, Schulzenak stb. eljárása szerént erre a czélra felhasználni, amelyekkel kitünő minőségü, rendkivül tartós és vizálló bőrt lehet kikésziteni. A haladás ezen a téren akkora, hogy bizonyosnak látszik: az ásványi anyagokkal való cserzés előbb-utóbb okvetlenül kiszoritja majd a növényi cserzést.

Legfontosabb ásványi cserzőanyagok: a *timsó* és egyéb aluminiumot tartalmazó sók; konyhasó, — kénsavas és eczetsavas anyagföld, chromvegyületek, vasoxydok s végül — glycerin.)

A kedvezőtlen körülmények közrehatása alatt a németországi cserkéreg-termelés helyzete a mult évben is hanyatlott, legalább a kéregvásárok eredményéről adott jelentésében (A. f. u. J.-Z. 1897. X. füzet), mely az áraknak kedvezőtlen alakulásáról s a kereslet lanyhaságáról szól, *N.* ujra sötétebbnek látja a viszonyokat. Panaszkodik a kéreg-fogyasztók összebeszélésére, mely helyenkint a kéregvásárok tartását hiábavalóvá teszi, s melylyel a termelők meg-

küzdeni nem birnak. Felemliti, hogy az államerdészet ismét néhány kerületben abbahagyta a cserkéreg-termelést s ezt a példát pár község is követte.

Nézete szerént a kéregárak még alacsonyabbra estek volna, ha időközben a Quebrachó behozatalában jelentékeny visszaesés nem áll be. Amint ugyanis megjegyzi, La Plata a Quebrachó-fából rendkivül nagy mennyiséget foglalt le a maga számára, hogy azt vasuti talpfának dolgozza föl ujonnan épülő vasutvonalaihoz. Ennek következtében a Quebrachó bevitele a mult év első negyedében alig haladta meg egyharmadát az 1896. év első negyedében bevitt mennyiségnek. Természetesen ez csak ideiglenes hullámzásnak tekinthető, melyből a jövőre nézve jobb reményeket szőni nem szabad. S tényleg *N.* biztatás helyett ismét nyiltan kijelenti, hogy a kéregtermelés létoka ugyszólván teljesen elenyészett, s azért jobb lenne, ha a kéregvásárokat beszüntetnék vagy szük térre szoritanák s a mellett a kéregtermeléssel mindenütt felhagynának, ahol csak a helyi viszonyok annak a legnagyobb mértékben meg nem felelnek, s a gyengébb területeken mielőbb más gazdálkodási módra térnének át.

Még határozottabban és részletesebben fejti ki *N.* ebbéli véleményét a folyó évi kéregvásárok eredményeiről szóló jelentésében, ennek, valamint Fischbach K. fentebb idézett czikkének tartalmát azonban térszüke miatt a legközelebbi alkalommal fogom ismertetni. (Közli: *Arató Gy.*)

Könyvismertetés.

Középitéstan. Az «Erdészeti Épitéstan» első része. Irta Sobó Jenő, m. kir. bányatanácsos, m. kir. bányászati és erdészeti akadémiai tanár. Az Országos Erdészeti Egyesület által 100 arany pályadijjal jutalmazott munka. Két kötetben. Kiadja az Orsz. Erd. Egyesület. — Szöveg közé nyomott 2494 ábrával. — Selmeczbányán Joerges A. özv. és fia könyvnyomdája 1898. — Ára az I. kötetnek: tagoknak 5 frt 60 kr, nem tagoknak 8 frt.

Az „Erdészeti Lapok“ előző számában már jelezve volt, hogy az Erdészeti Épitéstan I. részének, a Középitéstannak I. kötete megjelent.

Mindazoknak, a kik épitkezésekkel kisebb-nagyobb mértékben foglalkoznak — s bizony az erdészek közül kevés kerüli azt el, hogy épitenie ne kelljen — valamint azoknak is, a kik az épitkezések iránt érdeklődnek, nagy hiány pótlását és régóta érzett szükséglet kielégitését jelenti az Erdészeti Építéstan megjelenéséről szóló tudósitás, mert hiszen a magyar irodalomban alig találunk megfelelő épitészeti szakkönyvet, melyből részletes tájékozást merithetnénk akkor, a mikor ennek szükségessége egyáltalán fölmerül. Olyan szakkönyvünk pedig, a melyek erdészeti szempontból, tehát az erdészeti viszonyoknak és szükségleteknek megfelelően tárgyalná az épitkezést, éppenséggel nem állott rendelkezésünkre s reá voltunk mind ez ideig utalva a külföldi szakirodalom termékeire, melyeknek eredetiben való tanulmányozását és teljes megértését még azok előtt is megnehezitették a lépten-nyomon előforduló szakkifejezések, a kik egyébként megfelelő nyelvismerettel birtak.

Jelentékeny hézagot pótol tehát az előttünk fekvő könyv és már nagyon is érzett szükséglet elégitett ki az Orsz. Erd. Egyesület, a mikor a szerzőnek nagy tanultságát, tapasztalatait és tehetségét és kiváló szorgalmát szakunk érdekében felhasználva, e nagybecsü munka megjelenését hathatós anyagi és erkölcsi támogatásával elősegitette.

Az egész mü, melynek czime „Erdészeti Épitéstan", mint ismeretes, három részből fog állani. A most megjelent könyv a „Középitéstan" czimü első résznek első kötete, melyet a második kötet a jövő év tavaszán követ.

A Középitéstan I. kötete részletesen tárgyalja az *épitő anyagokat*, melyeket az épitéshez — mint az épületek és épitmények létesitésének alapelemeit — felhasználhatunk. A könyvnek ez az *első szakasza* bőséges tájékozást nyujt arra nézve, hogy mikor és hova minő természetes és mesterséges épitő követ, épületi fát, vasat, egyéb fémet, kötő- és tapasztó szert, valamint más mellék- és segéd-anyagot hogyan használjunk és használhatunk; kiterjeszkedik az épitőanyagok fajsulyának, szilárdságának és megengedhető igénybevételének ismertetésére.

A *második szakasz* az iránt ad részletes tájékozást, hogy az ismertetett épitő anyagokat miként róhatjuk s köthetjük egybe egy-

szerü *épitő szerkezetté* vagyis az összetett épitő szerkezet elemeivé a szerint, a mint a megfelelő vagy szükséges kő, fa vagy vasanyagot használjuk föl a kitüzött czél eléréséhez. Ebben a szakaszban egyszersmind megtaláljuk az egyszerü épitőszerkezetek szilárdságának, a megengedhető igénybevételnek statikai kiszámitását is.

A *harmadik szakasz* az egyszerü szerkezetek szilárd összeköttetése által keletkező *összetett épitő szerkezeteket* tárgyalja s egymásból folyó lánczolatos összefüggésben adja elő, hogy miként létesül az egyszerü szerkezetekből az *alapvető szerkezet*, vagyis az, mely az épületet a talajjal szilárdan összeköti s az épületek teherbirását és tartósságát biztositja; továbbá, hogy a *körülzáró-* vagy *teherviselő-szerkezetek*, a kőből és fából való falak, a magában álló támasztó- és kerités-falak, valamint a *fedő-szerkezetek*, vagyis az épületeket vizszintesen tagozó boltozatok, fa- és vasmennyezetek, azután a *födél-szerkezetek*, vagyis az épületet felülről védő födélszékek és födélhéjak, végül a *diszitő-szerkezetek*, vagyis az épületnek arhitektonikus alakot adó párkányok épitő stilusok és oszlopok miként keletkeznek.

Ebből a szakaszból tehát végleges tájékozást merithetünk az iránt, hogy az épitő-anyagból összerótt egyszerü épitő szerkezetet miként kapcsoljuk egybe összetett szerkezetté s nevezetesen, hogy minő eljárást kövessünk az épületnek a talajjal való szilárd összekötésénél, miként szerkeszszük együvé a körülzáró- és teherviselő-szerkezeteket (alapzat-, pincze-, körülzáró-, választó-, támasztó-, bélés-, szárny-, tüz-, kémény-, lépcső-, csatorna-, kerités-, part- stb. falakat) lakható és elzárható helyiségekké és mihez tartsuk magunkat az épületek vizszintesen elválasztó fedő-szerkezeteinek készitésénél, továbbá az épület belsejét csapadék, hideg és meleg ellen védő födélnek megszerkesztésénél. Végül igen talpraesett tanácsokat nyerünk arra nézve is, hogy az épületnek ugy belsején, valamint külsején hogyan alkalmazzuk a szépség követelményeinek megfelelően, avagy egyes épületrészek jelentőségének, czéljának, más épülethez való viszonyának és helyzetének kifejezése czéljából szükséges diszitéseket.

Dióhéjba foglalva ez a terjedelmes kötetnek rövid tartalma, a mit a szerző 755 oldalon a modern épitészet vivmányainak felhasználásával tárgyal.

A műnek ily nagy terjedelme könnyen indithat másokat is annak a kérdésnek felvetésére, vajjon megfelel-e a mű kettős czéljának, t. i. hogy a selmeczi akadémia hallgatói számára tankönyvül, másrészt a gyakorlati élet számára tájékoztató könyvül s tanácsadóul szolgáljon? Utóbbi szempontból, tekintve a kérdések nagy tömegét, melyet a mű felölel s egyszersmind a gyakorlati élet követelményeit s különösen azt a körülményt, hogy a gyakorlati élet számára nem elegendő csupán egyes elvont helyzetre és esetre szoritkozni, vagy nagyon is általánosságban tartott utmutatásokat adni, a mű nagy terjedelmét hibául föl nem róhatjuk, sőt ez a nagy terjedelem előnyére vált, mert lehetőségig kimeriti a tárgyat, tájékozást nyujtva minden előfordulható kérdésre és kételyre, még pedig — dicséretére mondva a szerzőnek — a nélkül, hogy ismétlésekbe, fölösleges fejtegetésekbe, szükségtelen részletek tárgyalásába bocsátkoznék.

Mint tankönyv, kétségtelenül többet tartalmaz, mint a menynyit a rendelkezésre álló idő alatt a hallgatók jól és tulhajtott fáradság nélkül megemészthetnének; mindenesetre az előadó tanártól függ, hogy kitudja választani az anyagból azokat az alapvető tételeket, a melyekkel a tanulót a gyakorlat számára nagyobb megterhelés nélkül előkészitheti. Ez iránt semmi kétség sem merülhet föl, mert az anyag olyan s aként van földolgozva, hogy ezeket a fő tételeket könnyü megtalálni benne. De viszont, ha a könyvben kissé lapozgat, a tanuló sem fog megijedni a nagy terjedelemtől, kivált ha kedvvel, előszeretettel viseltetik a tárgy iránt; mert a főbb tételek mellett az anyagban érdekesebbnél-érdekesebb részletekre akad, s nemcsak az előirt tételeket sajátithatja el könnyen, hanem egyszersmind tudomást és tájékozást szerezhet mindarról, amire a gyakorlatban, mikor e mű alapján neki is alkotnia kell, szüksége lehet.

A mű könnyen folyó, sima, keresetlen nyelvezete nem csak megkönnyiti, hanem élvezetessé is teszi a munka olvasását s igy tartalmának elsajátitását is. Előnyös sajátsága szerző előadásának, hogy a szükségesnél tovább nem időzik egy tárgynál, a mennyiben ezáltal változatossá, érdekessé, vonzóvá válik a könyve, melyet ezért nehezen teszünk le kezünkből.

Egyik fontos és kiemelendő része a munkának az épitő-

anyagok és szerkezetek szilárdságának és megengedhető igénybevételének részletes tárgyalása; fontos ez a rész azért, mert csakis ennek segélyével érhetjük el azt a czélt, hogy olcsón és mégis szilárdan épitsünk. Az olcsó épitéshez ugyanis azonkivül, hogy a könyv többi részéből meritett ismereteink segélyével az egyébként megfelelő, de könnyebben és kevesebb költséggel beszerezhető épitő anyagot, kevesebb költséggel előállitható épitő-szerkezetet alkalmazunk, szükséges még az is, hogy a kellő szilárdság szemmeltartásával az anyagpazarlástól óvakodjunk. A munkának jelzett része ebben a tekintetben nyujt részletes tájékozást, előirván azokat a módokat, a melyek segitségével az épitő-anyagok és szerkezetek méreteiben a legmegfelelőbb arányokat leszármaztathatjuk.

Elismerést érdemel a szerzőnek az a törekvése is, hogy a magyarosságot tartván szem előtt főként az épitészetnél manapság még igen elterjedt és használatos idegen szakkifejezéseket magyar szakkifejezésekkel helyettesiti.

Dicséret illeti meg végül még a szerzőt a szöveg közé nyomott 1633 ábráért, melyek — bár a kivitel finomságában némi kivánnivalót hagynak hátra, mindazonáltal — elég érthetők, világosak s a szövegben előadottak könnyebb megértéséhez nagyban hozzájárulnak.

A „Középitéstan“ ezzel az első kötettel még nincs kimeritve, mert — mint a „bevezetés“-ből is kitünik — a IV. szakasz a *befejező szerkezetek*, az V. szakasz a *lakóházak és melléképületek* és a VI. szakasz a *tervezés és épités* tárgyalásával — a második kötetbe jutott.

A már megjelent első kötetet addig is, mig a mű többi része meg nem jelenik, a legmelegebben ajánlhatjuk t. szaktársaink figyelmébe azzal a kivánsággal, hogy a mily tudással, szorgalommal és ügybuzgósággal igyekezett a szerző jó munkát adni, ép oly eredménynyel használják föl t. szaktársaink gyakorlati tevékenységük megkönnyitésére az uj műből meritett ismereteiket.

Jankó Sándor,
m. kir. erdész.

Az őszi erdészeti államvizsgák és erdőőri szakvizsgák eredménye.

A f. év őszén megtartott erdészeti államvizsga október hó 17.-ától 29.-éig tartott.

A vizsgáló bizottságban *Sóltz* Gyula országos főerdőmester elnöklete alatt *Tomcsányi* Gyula m. kir. erdőigazgató és *Vadas* Jenő m. kir. erdőtanácsos, erd. ak. tanár, mint vizsgáló biztosok és *Török* Gábor, Debreczen város erdőmestere, mint vizsgáló biztos és a bizottság jegyzője vettek részt.

A vizsgára 29-en nyertek engedélyt s ezek közül a vizsgán 27-en jelentek meg.

Az október hó 17—18.-án megtartott irásbeli vizsgán a következő kérdések voltak feladva:

I. Mily okok idézték elő a hazai tölgyerdők területének apadását s tekintettel a tölgyműfa iránti állandó keresletre, mily erdőmivelési elvek és szabályok alkalmazásával lehet és kell a tölgyerdők területének apadásával szenvedett veszteséget pótolni?

II. Egy 20 éves vágásfordulóban cserkéreg termelésre berendezett tölgy sarjerdő üzemosztályból 18 k. holdnyi I. termőhelyi osztályu, 0·9 zárlatu 11 éves erdőrész kisajátitandó.

Számitsa ki vizsgálattevő azt az összeget, melyet a birtokos ezért az erdőrészért a kisajátitás rendén jogosan követelhet.

A számitáshoz szükséges adatokat vegye fel a vizsgálattevő a hazai viszonyoknak megfelelően, belátása szerént.

III. Milyen törvényes határozatoknak vannak alávetve hazánkban a közbirtokosságok és a volt urbéresek tulajdonában levő erdők erdőrendészeti és vagyonkezelési szempontokból?

IV. Irja le a vizsgáttevő, hogy azon a helyen, ahol alkalmazva van, mi módon történik az erdők kihasználása és fejtse ki abbeli nézetét, hogy miképen lehetne ezeknek az erdőknek jövedelmét fokozni?

A szóbeli vizsga folytatólagosan 20.-ától 29.-éig tartott.

Az elért eredménynyel meg lehetünk elégedve. A vizsga

valamennyi jelentkezőnek sikerült, még pedig a felénél többnek jól.

Az arány a következő volt: *jeles* eredménynyel vizsgáztak 2-en (7%), *jó*-val 13-an (48%) és *kielégitő*-vel 12-en (45%).

Az évi eredményt a következő összeállitás mutatja:

jeles	1 (6%)	2 (7%)	3 (7%)
jó	4 (25%)	13 (48%)	17 (39%)
kielégitő	11 (69%)	12 (45%)	23 (54%)
összesen	16	27	43

* * *

Erdőőri szakvizsga a folyó év őszén is 15 helyen tartatott, mint rendesen. A vizsgázók száma ismét jelentékeny s az eredmény is eléggé jónak mondható. Vadőri vizsgára azonban nem akadt jelentkező egy sem.

A megtartott erdőőri szakvizsgák eredményét a következő összeállitás mutatja:

A vizsga helye	Eredmény				Nem kapott bizonyitványt
	kitünő	jó	kielégitő	összes	
1. Budapest	1	5	5	11	4
2. Pozsony	2	7	15	24	3
3. Beszterczebánya	4	10	16	30	2
4. Miskolcz	1	6	5	12	4
5. Kassa	3	9	25	37	6
6. Máramaros-Sziget	3	11	13	27	8
7. Debreczen	1	6	1	8	—
8. Kolozsvár	2	7	8	17	3
9. Székely-Udvarhely	2	6	7	15	3
10. Brassó	2	3	5	10	6
11. Nagy-Szeben	1	6	14	21	11
12. Temesvár	12	14	33	59	18
13. Zombor	1	—	1	2	4
14. Pécs	1	8	19	28	7
15. Szombathely	1	9	22	32	9
Összesen	37	107	189	333	88

Vidéki levél.

(Az ákácz sarjadzási képességéről.)

Zircz, 1898. november 4.

Tekintetes Szerkesztőség! Az Erdészeti Lapok f. évi IX. (szeptemberi) füzetében a Lapszemle rovatban a Forstl. Blätter után Molnár Gy. szaktársunk egy közleményt közöl „Az ákácz sarjadzási képessége“ czim alatt. Hogy az ákácz sarjadzási képessége igazán bámulatos, az bizonyos. Azt azonban téves állitásnak tartom, hogy az ákáczerdők felujitása sokkal eredményesebb, ha gyökérsarjakról, mint hogyha tuskósarjakról ujulnak fel. Ez az állitás mintegy igazságot szolgáltat annak az igen elterjedt kihasználási módnak, melylyel legtöbb helyen az ákáczerdőket kihasználják és egyszersmind felujitják, olyképpen, hogy a tuskókat mélyen, sőt sok helyen láttam, hogy az erősebb gyökereket is kiássák. Az igaz, hogy az ilyen erdő, különösen laza homoktalajon, szintén felujul, elég sürü is lesz, de növekvésben össze sem hasonlitható az olyan ákáczerdővel, mely tuskósarjról, illetve ugy ujittatik fel, hogy a tuskók a földben hagyatnak. A levágott s különösen fejszével és kellő mélységben levágott ákáczerdő helyén tuskósarjakról képződött fiatalos már az első évben 30—40%-kal erőteljesebb növekvésü ugy hosszuságban, mint vastagságban, mint a kiásott ákáczerdő helyén gyökérhajtás után képződött fiatalos. Ez a különbség legalább tiz évig, amint azt alkalmam volt megfigyelni, megis marad; de azt hiszem megmarad a későbbi korban is. A levágás folytán a földben maradt ákácztuskó gyökerei is számos sarjat nevelnek s ezek is sokkal erőteljesebbek, mint azok a gyökérsarjak, melyek a kiásott tuskó gyökerei után képződnek; de ez természetes is és azt hiszem nem szorul bővebb magyarázatra.

Minthogy tizennégy évvel ezelőtt én is abban a téves felfogásban voltam, mely sajnos, igen el van terjedve, hogy az ákácz jobban sarjadzik gyökérről, mint tuskóról, én is a tuskók kiirtásával ujitottam fel az előszállási erdőgondnokságban kihasználásra került ákáczosokat. Kiváncsi voltam azonban, vajjon mi különbség van a kiásott és levágott ákáczerdő után képződött fiatalos között. Mondhatom igen nagy s azóta nem engedem a tuskókat kiásatni. Az ákácztuskóirtást az erdőben csak az okolja meg némileg, hogy vannak fa-

szegény vidékek, hol a tuskó harmadáért is szivesen kiirtják a fát, sőt olyan helyet is tudok, ahol a tuskóért a fát feldolgozzák tüzi- és haszonfának, sőt még a rőzsét kévékbe is kötik. Ez azonban csak látszólagos haszon, mert ennél sokkal többet nyerünk a fanövekvésben, ha a tuskót a földben hagyjuk.

Azt mondja az elől emlitett közlemény a többi között: a gyökérsarjakról felujult ákáczerdők nem is teszik ugyanazt a benyomást az emberre, mint a tősarjakról felujult állabok, hanem ellenkezőleg olyanok, mint a magról kelt erdők. Tökéletesen igaz; de ez is azért van, mert mig a tuskóról hatalmas, erőteljes sarj képződik, addig a kiásott fák gyökérsarjai vékonyak és magról nevelt csemetékhez hasonlitanak a csemetekertben.

De nem indokolt az ákácztuskó irtása azért sem, mert az ákácz legigazibb helyén a homokon veszedelmes is. Mint fennebb emlitettem, a levágás után, tehát tuskósarjakról felujitott ákáczfiatalosban is nagy mennyiségü gyökérsarj képződik s ezek bár szintén erőteljesebbek, mint a kiásott erdő helyén képződött gyökérsarjak, mégis legtöbb esetben a tuskósarjak által elnyomatnak. A benhagyott tuskó után, különösen ritka, idősebb 30—40 éves akáczerdő helyén, még 3—4 év mulva is bujnak elő gyökérsarjak, melyek természetesen még jobban elnyomatnak, mint azok, melyek a levágás után való évben jönnek a felszinre, de ezek az ákáczerdős vidéken, hol legkevesebb erdő szokott lenni, 4—5 év mulva, vagyis midőn a fiatalos 8—10 éves és a midőn a tuskóról felujult ákáczerdő az első ritkitás alá kerül, igen jól értékesithetők, részint mint vékonyabb tüzifa, de leginkább szőlő karónak, mert az alföldön különösen, a szőlő- és ákáczerdőtelepités ma már a homokon szinte elválaszthatlan egymástól.

A tuskókiásás folytán képződött fiatalosnak, különösen ha a kiásás a tuskó bizonyos részéért történik, mikor a fentebb levő gyökereket is kiszedik, még az a hátránya is van, hogy a mélyebb helyeken levő gyökér sarjai későbben bujnak elő és igy nem tudnak mindig még abban az évben kellőképen megfásodni s télen azok közül, ha nagyobb hidegek járnak, igen sok elfagy. Az ilyen fiatalos gyakran girbe-gurba, a hó, zuzmara letöri vagy lehajtja. Általábanvéve sok veszedelemnek van kitéve; s mivel fejlődése lassu, sokkal tovább van kitéve a nyulrágásnak is. Hogy ez milyen veszedelem,

azt csak az tudja, aki látott erős, nagy hóval járó tél után lerágott ákáczfiatalost.

Mindezzel én nem akarom azt mondani, hogy az ákáczgyökérsarjakat a felujitásnál mellőzzük. Legkevésbbé sem. Ez az ákáczfának igen jó és hasznos tulajdonsága. Magam is felhasználom tisztások felujitására, ritka, különösen silány homoktalajon ültetett fiatalosok megsüritésére, olyképpen, hogy a tisztásokat s a ritka fiatalos sorközeit jó mélyen fölszántatom. A szántott barázdában bámulatos mennyiségü gyökérhajtás verődik föl. Ez kétségtelenül a legolcsóbb és legczélszerübb pótlás. Csupán az volt jelen soraimnak czélja, hogy állást foglaljak azzal a meggyőződésem szerint téves és, sajnos, igen elterjedt felfogással szemben, hogy az ákáczerdők felujitása czélszerübb gyökérsarjak, mint tuskósarjak utján.

Havas Ágoston
zirczi apátsági erdőmester.

Különfélék.

A vad-hus árai Bécsben és Párisban. Folyó évi nov. hó 19.-én a N. F. P. szerint Bécsben a vadhusnak nagyban következő árai voltak: szarvas kilója 30—38 kr., szarvastehén kilója 38—44 kr., őz kilója 45—55 kr., nyul darabja 75 kr—1 frt 35 kr., fáczán drbja 70 kr—1 frt 50 kr., fiatal foglyok drbja 60—72 kr., öreg foglyok drbja 30—45 kr., erdei szalonka drbja 1 frt 10 kr—1 frt 80 kr., vadkacsa drbja 60—90 kr.; e mellett még arról is tudósit az illető, hogy a nyulak nagy mértékben érkeznek Magyarországból s hogy a piacz fáczánnal és őzzel bővelkedik. Párisban f. é. november 9.-én következő árakat jegyezték: a fiatal foglyok darabonként 1·75—2·75 frank, öreg foglyok drbja 1·25—1·75 frank, nyul drbja 2—5·5 frank, fáczán drbja 2·25—4·5 frank, őz kilója 1·65—2·25 frank, szarvas és szarvastehén kilója 1·75 frank. (*B.*)

A Budapesten létesitendő országos központi hitelszövetkezet megalakitása érdekében a földmivelésügyi minister ur az ország birtokos osztályához körlevelet intézett, s azt az ügy támogatása és mennél szélesebb körben való megismertetése végett egyesületünknek is megküldötte. A körlevél a legutóbbi választmányi ülésen bemutattatván, az igazgatóválasztmánynak ez alkalommal hozott határozatához mérten annak szövegét lapunkban alább szószerint közöljük s egyszersmind az abban foglaltakat a felkarolásra méltó ügy iránt érdeklődőknek a legmelegebben ajánljuk.

A körlevél a következőképen hangzik:

«9607. eln. sz. — Az utóbbi évek fejleményei a kisbirtokos és munkásosztály felé forditották a közfigyelmet.

A volt jobbágyság önállóságra jutván, részben elveszitette a földesurában birt atyai támogatást, gyöngébb elemei a gazdasági harcz közepett alig birták magukat fentartani.

Midőn a mezőgazdaságnak világszerte sulyos helyzete ezt az állapotot még nehezebbé tette, a szövetkezésben kerestük azt az eszközt, mely a gazdaságilag gyöngébb néposztályok ellenálló erejét fejleszteni, benne a szolidaritás érzetét fölkelteni és erősiteni, ekkép a nép erkölcsi és anyagi jólétét emelni volna hivatva.

Ebben a szellemben alkotta meg a törvényhozásunk a gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről szóló 1898. évi XXIII. törvényczikket; megalkotta pedig ugy, hogy ezen intézmény részére a szükséges állami felügyelet és támogatás mellett a társadalom tevékenysége is biztositva legyen.

A törvényhozás tehát ennek a gazdasági törvénynek megalkotásánál elsősorban a magyar birtokos osztály

nemes hazafiasságára számitott, abban a föltevésben, hogy ez segiteni fog az országos központi hitelszövetkezetet megalapitani s hogy ez fogja a szövetkezeti ügy iránt a nép legszélesebb rétegének érdeklődését felkölteni s a vidéki érdekeltséget községi szövetkezetekbe egyesiteni.

Idézett törvényünk az értelmi osztály közremüködését óhajtja, ugy az egyes községi szövetkezetek, valamint az országos központi hitelszövetkezet körében. Ez utóbbira nézve ugy akarja törvényünk a vezető osztályok tevékenységét megnyerni, hogy a szövetkezeti ügy iránt érdeklődők részére alapitványi üzletrészek jegyzését lehetővé tette, a pénzügyminister urra bizván az alapitványi üzletrészek egybegyüjtését, ki e végre az egész ország közönségéhez fölhivást is intézett.

Engem az intézménynek kiválóan gazdasági jellege arra indit, hogy a pénzügyminister ur ezen közérdekü akcióját a leghatályosabban támogassam és hazánk birtokos osztályához azzal a kéréssel forduljak, hogy a magyar föld népe iránt öröklött szeretetével karolja fel a szövetkezeti eszmét s kiki igyekezzék anyagi erejének arányában az intézmény megvalósitásához és megerősitéséhez hozzájárulni s ily módon egyszersmind az intézmény müködésében is maga számára tért biztositani.

Tudvalevő, hogy a vidéki szövetkezetek virágzása, terjedése és áldásos müködése az országos központi szövetkezet anyagi erejével szoros összefüggésben áll. Minthogy pedig ez utóbbi lényegesen attól függ, hogy a magyar gazdaközönség vagyonosabb része mily mértékben járul az országos központi hitelszövetkezet alaptőkéjéhez, sőt ezen körülmény a szövetkezet erkölcsi sulyának is igen lényeges eleme; a nagyjelentőségü gazdasági és társadalmi intézmény érdekében bizalommal kérem, hogy

a mennyiben eziránt máskép határozni nem méltóztatott, a a központi hitelszövetkezet alapitó tagjainak sorába egy vagy több (1000 koronás) alapitványi üzletrész jegyzésével belépni s ebbeli szives elhatározását, a mellékelt aláirási iv vonatkozó rovatainak kitöltésével tanusitani sziveskedjék. E helyütt megjegyzem, hogy az alapszabálytervezet az érdeklődők számára nálam bármikor rendelkezésre áll, annak végleges megállapitása azonban az alakuló-közgyülésnek van fentartva.

Fölkérem egyuttal, hogy emlitett törvényünk irányának és szellemének, a benne megalkotott intézmény és az ápolásra bizott szövetkezeti eszme jelentőségének ismeretét saját társadalmi körében is lehetőleg terjeszteni s az ezen fontos ügy iránt érdeklődőket alapitványi üzletrészek jegyzésére buzditani; az aláirási ivet pedig — kellő tájékozódás végett — folyó évi október hó 15-ig hozzám visszaküldeni sziveskedjék. Budapesten 1898. évi október hó 2-án. *Darányi Ignácz* s. k.»

A körlevélhez mellékelve van az aláirási iv is, mely «*aláirási iv a gazdasági és ipari szövetkezetekről szóló 1898. évi XXIII. t.-cz. értelmében Budapesten létesitendő országos központi hitelszövetkezet alapitványi üzletrészeire*» czimet visel. Az aláirási iv 3. oldala az 1898. évi XXIII. t.-czikknek az alapitó tagok jogviszonyaira vonatkozó rendelkezéseiről a következő tájékoztató adatokat tartalmazza:

«1. Az alapitó tagok a központi hitelszövetkezet kötelezettségeiért csak alapitványi üzletrészeik erejéig felelősek; másrészt a központi hitelszövetkezet vagyonában és jövedelmeiben csak annyiban részesülnek, hogy üzletrészeik alapszabályszerü visszafizetését s a nyereségből legfeljebb négy (4) százalék évi osztalék kiszolgáltatását követelhetik. Szavazati jogukat és gyakorlásának módját az alapszabályok

fogják meghatározni. Az általuk jegyzett alapitványi üzletrészek visszafizetésével tagságuk megszünik.

2. A központi hitelszövetkezet tiszta nyereségéből első sorban tiz (10) százalék a tartalékalapra, további tiz (10) százalék a kötvények külön biztositéki alapjára, a fennmaradó összeg az alapitványi üzletrészek osztalékára és ennek fedezése után a szövetkezeti üzletrészek osztalékára forditandó. A maradék a tartalékalap és külön biztositéki alap között a közgyülés által megállapitandó arányban osztandó meg.

3. A központi hitelszövetkezet igazgatójának 12 tagja közül az alapitó tagok, a m. kir. államkincstárt ide nem értve, négy tagot választanak az alapszabályokban meghatározott időre.

(A jegyzés alkalmával minden alapitványi üzletrész 20 százaléka, azaz kétszáz (200) korona készpénzben a jelen aláirási iv kiséretében a földmivelésügyi magyar kir. ministerium segédhivatali főigazgatójához küldendő. Az alapitványi üzletrészek többi részének mikor és mily részletekben leendő befizetését az alakuló közgyülés fogja meghatározni. Az alakuló közgyülés lehetőleg még a folyó év októberében fog megtartatni.*) Az alapitókat a m. kir. pénzügyminister az alakuló közgyülésre hirdetmény utján fogja meghivni.)»

Egyesületünk — az alapszabályok tiltó rendelkezésénél fogva — üzletrészt természetesen nem jegyezhetett; — ha azonban tagjaink sorából bárki ilyen üzletrészt jegyezni kivánna, azt az e czélból egyidőre még visszatartott aláirási iven is megteheti.

---

*) Későbbi hir szerént az alakuló közgyülés deczember hó első felében fog megtartatni.

Még néhány szó a luczfenyő-fatermési táblákról. Azon szigoru tárgyilagosság határán belül, melyet a luczfenyő-fatermési táblákról szóló, az E. L. f. évi VIII. füzetében közölt czikkemben mindvégig szem előtt tartottam, szükségét érzem annak, hogy arra a válaszra, melyre Fekete főerdőtanácsos ur közleményemet méltatta, minden ismétlést kerülve, egészen röviden visszatérjek.

Fekete főerdőtanácsos ur fatermési tábláit tanulmányozván, részemről nem a szerkesztés módját, hanem magukat az adatokat találtam olyanoknak, melyekhez szó fér. Ezért foglalkoztam emlitett közleményemben szándékosan csakis a növekvés *felső határával.* A könnyelmü, reális alapot nélkülöző birálat szemrehányása, ugy hiszem, nem érhet, mert összehasonlitásom közben nem pusztán arra a benyomásra támaszkodtam, melyet a Fekete-Garam mentén fekvő erdőkről ottani szolgálatom közben nyertem, hanem épen akkor állott rendelkezésemre üzemrendezés és üzemátvizsgálás alkalmával ott régebben és legujabban felvett igen számos próbatér eredménye.

Nem kerülte ki figyelmemet, hogy egyes próbaterek megütik, sőt részben meg is haladják az uj fatermési tábla I. termőhelyére vonatkozó tételeket, de ezeket kivételeknek vagy kifogásolható felvételeknek kell tekintenem most is, daczára annak, hogy ezek a hivatalos adatok szaktanulmányaikat teljesen végzett, sőt 1—2 évi gyakorlattal is biró fiatal emberek segédkezése mellett gyüjtettek és kielégitő nagyságu próbaterekről eredtek.

Végül még szükségesnek tartom annak a kijelentését, hogy az átlagos állabmagasságokra vonatkozó megjegyzésemet egyáltalában nem alapitottam oly számitásokra, aminőket Fekete főerdőtanácsos ur egy példában kifejt.

(*Bund Károly.*)

A cserebogárpajodok a folyó évben ismét igen nagy károkat okoztak a csemetekertekben és pedig különösen a fenyőfélék csemetéi közt, mig ellenben a lomblevelüek sokkal kevesebbet szenvedtek. A fenyőcsemeték $^1/_3$-a, sőt helyenkint $^2/_3$-a is áldozatául esett a pajodrágásnak, holott ugyanazon csemetekertben a kocsános tölgy és ákáczcsemetéknek még $^1/_{10}$-e sem pusztult el.

A fenyőfélék visszaszerzőképessége aránylag csekély s igy a pajod által kettérágott vezérgyökeret ezek mellékgyökerek hajtása által nehezen tudják pótolni; volt ugyan alkalmam észlelhetni, hogy az első éves feketefenyő számos esetben az elveszett vezérgyökér helyett, ha az nem nagyon közel a föld szinéhez volt elrágva, uj oldalgyökeret eresztett s küzdve a létért fenntartotta magát, noha a bajt természetesen megsinylette s magassági növekvésben visszamaradt. Ez azonban csak egyes, különben jól fejlődött példányoknál lehetséges s csakis akkor, ha meleg s a mellett esős időjárás van. Julius hóban e vidéken igen gyakori esőzések voltak s nézetem szerént ennek köszönhető, hogy a csemeték nagy része megmaradt, noha a pajod megrágta.

Legkisebb visszaszerző- és ellentállóképességgel bir e tekintetben, az itteni tapasztalatok szerént, a fenyőfélék közül a vörösfenyő, azután következik a lúcz- és erdeifenyő s végre legjobban kiállja a pajodrágást a feketefenyő, ha a fentérintett kedvező körülmények is közremüködnek.

A lombfanemek közül itt a kocsános tölgy és akácz csemetéi tenyésztetnek, melyek a pajodkárositás daczára átlag jól fejlődtek; akárhány olyan csemetét találtam, melynek főgyökerét a pajod elrágta s melynek felső gyökérrészein ezenkivül 2—3 beforrt pajodrágás helye is látszik s a csemete mégis élve maradt.

Ha tehát a pajod a tölgy- vagy akáczcsemetét akkor támadja meg, midőn már legalább 2—3 hónapos s a csemete különben megfelelő jó talajon áll, az időjárás pedig kedvező, vagyis mindig elegendő nedvesség jut a gyökérzethez, akkor remélhetjük, hogy a csemeték, ha meg is sinylik a vágást, mégis megmaradnak; a fenyőféléknél erre a kilátás sokkal kisebb, de azért megmaradásuk szintén nincs kizárva.

A pajodok irtását azért természetesen lombfa vetőkertekben sem szabad elhanyagolnunk, mert az ellentálló és visszaszerzőképességnek is meg van a határa s bizonyára jobb, ha a csemetéknek ezzel az ellenséggel nem kell megküzdeniök, mert a küzdelem fejlődésükre s életerejükre hátrányos. (közli: *Ratkovszky K.*)

Sulyszerénti tüzifaeladások. Megszokott dolog az, hogy a kicsiben bevált eljárással nagyban is kisérleteznek, mert ritka eset, hogy a jól müködő kis minta után készült nagy gép felmondja a szolgálatot. Bizonyára igy gondolkodott nehány budapesti nagyobb tüzifakereskedő is, aki látta, a mint a szenes, de még a füszeres boltokban is kilószámra mérik a tüzifát ugy, mint versenytársát a szenet, melyet azonban nagyban is kezdettől fogva csak suly szerént értékesitettek. Ezek azután faraktáraikat s fürészeiket aszerént rendezték be. A raktárakban az egyes rakásokban nem váltja fel egymást egy-egy 2 méteres *kereszt* egy-egy 2 méteres *bél*-lel, hanem az egész rakás minden méteres elkülönités mellőzésével mindvégig ugynevezett *bél*, kivéve a két szélső sarkot vagyis a rakás végeit, melyek a széthullás elkerülése végett *keresztbe* vannak rakva. Ezeket a rakatokat azután sorban kezdik a gépen apritani; nagy készleteket halmoznak össze, a melyekből rendelés esetében a fürésznél levő hidmérlegre állitott

kocsijaikat töltik meg addig, mig azt a sulyt nyomják, mely az ürmérték szerént vett rendelésnek megfelel, vagy inkább: mennyit ők annak megfelelőleg adni akarnak. Mert a faraktárakban, vagyis nagyban vásárló közönség irtózik a sulyszerénti vételtől s a régi megszokott ürmérték gyakran nem is az *ürm*[3], hanem az ölszerénti rendelésekhez ragaszkodik, melynek összefüggését a sulylyal természetesen nem ismeri. Átmenet előtt állanak tehát itt is, ugy, mint a valutánál, melynél jelenleg forint és krajczárral számolnak ugyan még, de tényleg már korona és fillér járja. Csakhogy a tüzifának nagyban is sulyszerénti értékesitése, illetve ezen eljárás általánositása kevésbé biztos, mint a valuta rendezése, mert előnyei nem érnek fel hátrányaival. A *főelőnye* az, hogy hirtelen és nagyobb megrendelésnek is azonnal meg lehet felelni, s a fürész állandóan és egyenletesen dolgozik, nincsen kapkodás munkások után, mikor egyszerre három körfürészt és ugyanannyi baltapárt is kell müködtetni, s nem kell őket ismét elbocsátani, ha csak egy körfürész vagy még az sem foglalkoztatható. *Hátránya* az, hogy könnyen romló s mégis drága hidmérleget kell felállitani s fentartani, hogy a suly a fa szárazabb vagy nedvesebb foka szerént nagyon eltér, hogy az apró fának külön szint kell emelni, mert az még tető alatt is gyorsan vesziti el tetszetős friss szinét, a szabadban még meg is romlik s végül az ellenőrzés nehézsége, mivel a felapritott készletet leltározás esetében csakis suly szerént lehetne felvenni, mivel a térmérték az apritott fánál roppant eltérést mutat, minél apróbbra van vágva, annál nagyobb a látszólagos térfogata ugyanannak a famennyiségnek. S azért, legalább a kincstárnál, utánzásra aligha fog találni.

(Közli: *Gabnay F.*)

Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat körében.

A földmivelésügyi magyar királyi minister az állami erdők kezelésénél alkalmazott erdőtisztek létszámában a következő erdőtiszteket nevezte ki:

főerdészekké a IX. fiz. oszt. 3. fiz. fokozatába a következő m. kir. erdészeket: *Székely* Józsefet a kolozsvári erdőigazgatósághoz, *Penti* Albertet a nagybányai főerdőhivatalhoz, *Gondol* Rezsőt a kolozsvári erdőigazgatósághoz, *Ormai* Gyulát a soóvári erdőhivatalhoz, *Kende* Dánielt a nagybányai főerdőhivatalhoz;

erdészekké: a X. fiz. oszt. 3. fiz. fokozatába a következő erdészjelölteket: *Gurányi* Istvánt a lippai főerdőhivatalhoz, *Ivanich* Ferenczet a gödöllői erdőhivatalhoz, *Bészler* Kálmánt a m.-szigeti erdőigazgatósághoz, *Gregus* Aladárt a liptó-ujvári főerdőhivatalhoz, ifj. *Belházy* Gyulát az apatini erdőhivatalhoz, *Murászky* Kálmánt a liptó-ujvári főerdőhivatalhoz;

erdészjelöltekké: a XI. fiz. osztályba a következő erdőgyakornokokat: *Kolossy* Imrét a selmeczbányai erdészeti akadémián, *Szabó* Ignáczot a lippai főerdőhivatalhoz, *Batta* Ferenczet a kolozsvári erdőigazgatósághoz, *Bögözy* Antalt a lippai főerdőhivatalhoz, *Ressel* Istvánt a bustyaházai erdőhivatalhoz és *Dezsényi* Jenőt sz. t. b. a földmivelésügyi ministeriumba;

erdőgyakornokokká: ideiglenes minőségben: *Garlathy* Oszkár végzett erdészeti akad. hallgatót a beszterczebányai erdőigazgatósághoz.

Egyesületi hirdetések.

Figyelmeztetés. Az egyesületi könyvkiadmányokból az egyesületi tagok **csak egy példányt** szerezhetvén meg a megállapitott **kedvezményes áron**, több példány megrendelése esetében a többi példány után **a nem tagok számára megállapitott ár** küldendő be.

Az „Erdészeti Épitéstan" I. részének, a *„Középitéstan"* czimü — 100 aranynyal jutalmazott pályamunkának — I. kötete megjelent. Szerzője: Sobó Jenő magyar kir. bányatanácsos, akadémiai tanár. A 47 ivre terjedő és 1633 ábrát tartalmazó kötet ára az Orsz. Erd. Egyesület tagjai számára 5 frt 60 kr., nemtagok számára 8 frt. Megrendelhető legczélszerübben postautalványnyal az Orsz. Erd. Egyesület titkári hivatalánál. Nemtagok számára való eladással meg van még bizva Joerges A. özv. és fia könyvkereskedő czég is Selmeczbányán.

Az „Erdészeti Rendeletek Tára" 1897. évi (XVII.) évfolyama megjelent. Ára az egyesületi tagok számára 30 kr, nem tagok számára 60 kr.*)

Az „Erdészeti zsebnaptár" legujabb (1899. évi XVIII.) évfolyama megjelent. Ára az egyesületi tagok számára 1 frt, nem tagok számára 1 frt 50 kr. Legczélszerübben postautalványon rendelhető meg az Orsz. Erd. Egyesület titkári hivatalánál. Ha a megrendelő a naptár árának beküldésekor 15 kr. postaköltséget is küld, akkor a postai szállitás bérmentve (keresztkötés alatt, ajánlva) történik.

Az „Erdészeti Növénytan II. k. Növényrendszertan. Részletes növénytan. Növény földrajz" czimü, 200 aranynyal jutalmazott pályamunka ára az egyesület tagjai számára 6 (hat) frt, nem tagok számára 9 (kilencz) frt. Legczélszerübben póstautalványnyal rendelhető meg az Orsz. Erd. Egyesület titkári hivatalánál.

„Az Erdő-Őr" vagy „Az erdészet alapvonalai kérdésekben és feleletekben" czimü munka hetedik kiadása megrendelhető. Felkéretnek tehát azok a t. erdőhivatalok, erdőgondnokságok és szaktársak, kik az erdészeti müszaki segédszolgálatra készülő egyének részére ezt a könyvet megszerezni kivánják, hogy annak postautánvétel utján leendő megküldése iránt az „Erdészeti Lapok" kiadóhivatalát értesiteni sziveskedjenek. Ára példányonkint 3 frt. — Ha a megrendelés alkalmával a könyv ára mellett még 25 kr.

*) A mult füzetben az árak 25 és 50 krral *tévesen* voltak kimutatva.

postaköltség is küldetik, akkor a megküldés bérmentve (keresztkötés alatt, ajánlva) történik.

Az **„Erdészeti Rendeletek Tára“ 1880—84. (I.—IV.) évfolyamának III. kiadása teljesen elfogyott, valamint az 1890. (X.) évfolyam I. kiadása is.** (Az I—IV. évfolyamot az egyesület mérsékelt áron visszaváltja. Ajánlatok a titkári hivatalhoz intézendők.)

„Erdészeti növénytan I. k. Általános növénytan“ czimü, 200 aranynyal jutalmazott pályamunka ára az egyesület tagjai részére 2 frt 80 kr.; nem tagok részére pedig 4 frt. Legczélszerübben postautalványnyal rendelhető meg az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál, mely a müvet abban az esetben, ha a fentebbi összegen felül még 25 kr. beküldetik (keresztkötés alatt, ajánlva), bérmentve küldi meg.

Az „Erdőrendezéstan“ kézikönyvének (I kötet; irta: bölcsházai Belházy Emil m. kir. főerdőtanácsos) ára az egyesület tagjai részére 3 frt, nem tagok részére pedig 5 frt. Legczélszerübben postautalványnyal rendelhető meg az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál.

A legelő erdők berendezése, kezelése és hasznositása. Erdő- és gazdatisztek, valamint erdő- és mezőgazdák számára. Irta: Zsarolyáni Márton Sándor m. kir. főerdész. Az Országos Erdészeti Egyesület által 100 darab aranynyal jutalmazott pályamunka. Ára 3 frt. *Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai az egyesület titkári hivatalánál 2 frt 40 kr. kedvezményes áron rendelhetik meg.* (Budapest, V. Alkotmány-utcza 10. sz.)

„A legelő-erdők. — A legeltetés kérdése Magyarországon és annak megoldása mezőgazdasági uton“ czimü munka (irta: Földes János m. kir. főerdész) még kapható. Az „Erdészeti Lapok“ 1895. évi I—V. füzetében közölt ezen munkát, az egyesület dicsérettel tüntette ki. A külön kiadásnak ára az egyesület tagjai számára 80 kr., nem tagok számára pedig 1 frt 20 kr. Megrendelhető az Orsz. Erd. Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V. Alkotmány-utcza 10. sz.)

Az **„Erdészeti Rendeletek Tára“** 1891. évi vagyis XI. az 1892. évi, vagyis XII.; az 1893. és 1894. évi, vagyis XIII. és XIV. évfolyama (ez a két évfolyam egy füzetben), továbbá az 1895., az 1896. és 1897. évi, vagyis XV., XVI. és illetve XVII. évfolyama az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál

(Budapest, V. ker., Alkotmány-utcza 10. szám.) megrendelhető. Ára az egyesület tagjai számára az 1891. évfolyamnak 30 kr., az 1892. évfolyamnak 20 kr. az 1893. és 1894. évfolyamot tartalmazó füzetnek 60 kr., az 1895.-i évfolyamnak 30 kr., az 1896.-i évfolyamnak 25 kr., az 1897.-i évfolyamnak 30 kr.; nem tagok számára pedig 60 kr., 40 kr., 1 frt 20 kr., 60 kr., 50 kr., illetve 60 kr.

Az **„Erdészeti Rendeletek Tára“ 1885.—89. (IV—IX.) évfolyamából a II. kiadásnak** ára az egyesület tagjai részére 1 frt 20 kr., nem tagok részére pedig 1 frt 80 kr.

Az **„Erdei facsemeték nevelése“** czimü munka megrendelhető az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utcza 10. sz.). Ára az egyesület tagjai részére 1 frt 50 kr., nem tagok részére 2 frt.

Az „Erdőhasználattan“ kézikönyvének, néhai Szécsi Zsigmond m. kir. főerdőtanácsos, erdőakad. tanár által átdolgozott s bővitett II. kiadása megrendelhető az Orsz. Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utcza 10.) A könyv ára az Országos Erdészeti Egyesület tagjai részére 6 frt, nem tagok részére pedig 8 frt. Megrendelhető postautalványon, vagy pedig utánvétellel való küldésre egyszerü levelezőlapon is.

„Magyar Erdészeti Oklevéltár“ (Magyarország ezredéves fennállásának emlékére kiadta az Orsz. erdészeti egyesület). Szerkesztette és történeti bevezetéssel és tárgymutatóval ellátta: Tagányi Károly. A három vaskos kötetből álló munka megrendelhető az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalában (Budapest, V. ker., Alkotmány-utcza 10. sz., II. e.). Ára az egyesület tagjai számára 10 frt, nem tagok számára 20 frt.

Erdőmüveléstan. Irta: Vadas Jenő m. kir. erdőtanácsos, erd. ak. tanár. Az Orsz. Erd. Egyesület által pályadijjal jutalmazott munka. Ára az egyesület tagjai számára 3 frt 50 kr, nem tagok számára 5 frt. Megrendelhető az egyesület titkári hivatalánál.

„Erdész-induló“ és **„Nemes sziv. — Keringő.“** Zongorára. Irta Szmik Gábor. Ára az indulónak példányonkint 1 korona, a keringőnek 2 korona. Megrendelhetők az egyesület titkári hivatalánál (Alkotmány-utcza 10 sz. II. em.). Az eladásból befolyó összeg „A magyar erdőtisztek árvaleányait segélyző alapitvány“ gyarapitására fordittatik!

Ő felsége nagy fénynyomatu arczképe, a mely az egyesület nagytermében levő eredeti olajfestmény után készült, megrendelhető az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál (Budapest, V., Alkotmány-utcza 10.). Ára az egyesület tagjai részére csomagolással és postaköltséggel együtt 3 frt 50, nem tagok részére 4 frt.

Közvetlenül a szerzőnél rendelhető meg:

„A tölgy és tenyésztése“ czimü pályadijnyertes munka a szerzőnél, Fekete Lajos m. kir. főerdőtanácsos és akadémiai tanárnál rendelhető meg. Megrendelések egyszerü levelező lapon, vagy postautalványon közvetlenül Selmeczre, a szerzőhöz intézendők. Ára az egyesület tagjai részére 2 frt, nem tagok részére 3 frt.

Ugyancsak Fekete Lajos m. kir. főerdőtanács és ak. tanárnál rendelhetők meg: **az „Erdőértékszámitástan“** II. javitott és bővitett kiadása (ára 3 frt), és **az „Erdőbecsléstan“** II. teljesen átdolgozott kiadása. (Ára 4 frt.)

Ugyancsak a szerzőnél rendelhető meg:

A selmeczbányai m. kir. erdőakadémia története és ismertetője. Darányi Ignácz földmivelésügyi m. kir. minister megbizásából irta *Vadas* Jenő m. kir. erdőtanácsos és ak. tanár. Megrendelhető szerzőnél (Selmeczbánya) és az „Erd. Lapok“ kiadóhivatalánál*) (V. ker., Alkotmány-utcza 10. sz.) A 24 ivre terjedő, képekkel diszitett s térképpel ellátott munka ára 2 frt. (Erdőgyakornokoknak 1 frt 50 kr; erdészeti müszaki dijnokoknak s akadémiai hallgatóknak 1 frt.)

---

*) Az „Erdészeti Lapok“ kiadóhivatala azonban csak abban az esetben tehet eleget a megrendeléseknek, ha a t. megrendelők a könyv árát és a 25 krnyi portóköltséget egyidejüleg beküldik, amikor aztán a könyv keresztkötés alatt ajánlva adatik postára.

Erdészeti Rendeletek Tára.

I.

Körrendelet

valamennyi magyarországi m. kir. kincstári erdőhatóságnak.

(A kincstári iskolába járó gyermekekért a tanitói nyugdijalap javára fizetendő járulék tárgyában.)

72333/98. szám. föld. min. — Az 1891. évi XLIII. t.-cz. 10. §-a értelmében az országos tanitói nyugdij- és gyámalap javára a tankötelesek után fejenkint fizetendő 15-krnyi járulékok elsősorban a szülőktől és csak másod sorban szedendők be az iskola-fentartóktól. De ugyanezen t.-cz. 12. §-a határozottan kimondja azt is, hogy az iskola-fentartók a gondnok vagy iskolaszék utján saját szavatosságuk mellett kötelesek ezeket a járulékokat beszolgáltatni, a miért is a törvény ezen rendelkezéséből folyólag mindazok a vallás- és közoktatásügyi ministeri rendeletek, melyek az idézett 10. §. mikénti értelmezése és foganatositása felől intézkednek, egybevágólag akként szólnak, hogy az iskola-fentartó tartozik gondoskodni a szóbanlévő járulékok beszedése és teljes összegében leendő biztositása iránt. Ehhez képest az államerdészet, mint iskola-fentartó, szintén nem hárithatja el magától azt a terhet, hogy a fent emlitett közegek utján saját maga tegye meg a lépéseket a járulékoknak az elsősorban kötelezett szülőktől leendő beszedése tekintetében; mire nézve az iskola-gondnok vagy az iskolaszék az idézett törvényczikk 12. §-ának utolsóelőtti bekezdése szerént a közigazgatási hatóságok segédkezését igénybe veheti.

Nehogy tehát az illető iskolagondnok vagy iskolaszék által ezen járulékok beszedése körül elkövetett mulasztások miatt, melyekért különben a vármegyei közigazgatási bizottság által pénzbirsággal is sujtható, az államerdészet, mint iskola-fentartó a hátrálékos járulékok megfizetésére köteleztessék: figyelmeztetem az erdőhatóságokat az idézett törvényczikk ezen rendelkezéseire és ezzel kapcsolatosan a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ur 1896. évi 48869. számu körrendeletére (lásd a Magyarországi Rendeletek Tára 1896. évi 2. rész 260. oldalán) és utasitom, hogy az államerdészet fenhatósága alá tartozó, illetőleg fentartott nép-

iskolákban a 15 krnyi hozzájárulási összegeknek az iskolaszék (gondnok) utján való nyilvántartására, felelősség terhe mellett, kiváló gondot forditson.

Budapest, 1898. október hó 28.

A minister megbizásából:

Sóltz Gyula.

II.

Körrendelet

valamennyi kincstári erdőhatóságnak, a beszterczei m. kir. erdőigazgatóságnak, az állami kezelésbe vett községi erdők erdőhivatalainak, önálló és vezető erdőgondnokságainak, erdőfelügyelőségnek, erdőőri szakiskolának és a bányászati és erdészeti akadémia igazgatóságának.

(A „Diszérem negyven évi hü szolgálatokért" czimet viselő érem alapitása ügyében.)

10452/98. eln. sz. földm. min. — Ő császári és apostoli királyi Felsége 1898. évi aug. hó 18.-án Ischlben kelt legfelső elhatározásával egy „Diszérem negyven évi hü szolgálatokért" czimet viselő diszérmet méltóztatott legkegyelmesebben alapitani, melynek adományozásával azokat az állami alkalmazottakat kivánja elismerése külső jelével megjutalmazni, kik egy és ugyanazon szolgálatban szakadatlanul, legalább 40 éven át hiven és lelkiismeretesen teljesitették kötelességüket.

Ebből kifolyólag felhivom a Czimet, hogy ezen diszéremre vonatkozó és ide mellékelt szabályzatnak közlése mellett mindazon alkalmazottakat hivja fel, kik ezen legfelső kegy elismerésére a szabályzat értelmében igényjogosultsággal birnak, hogy eziránti kérvényüket a Czimhez nyujtsák be s azokat a további intézkedések megtétele czéljából terjeszsze elém.

Egyidejüleg utasitom, hogy jövőben mindazon állami alkalmazottakat, kik köteles negyven évi szolgálatukat kitöltötték s az emlitett szabályzat értelmében ezen diszérem elnyerésére jogosultak, hason módon figyelmeztesse.

Kelt Budapesten, 1898. évi november hó 4.-én.

Darányi.

*

Melléklet

a földm. min. 1898. évi 10452. eln. sz. körrendeletéhez.

Az 1898. évi augusztus hó 18.-án kelt legfelsőbb kézirattal alapitott

«Diszérem negyven évi hű szolgálatokért»

szabályzata.

1. §. Ő császári és apostoli királyi Felsége, oly szándékkal, hogy a kitartó és lelkiismeretes kötelességteljesitést tiszteletben részesitse és legfelső elismerésének látható jele által az osztrák-magyar monarchia népességének minden osztályát hivatásos tevékenységében való hű kitartásra buzditsa, ötven évi uralkodói jubileumának ünnepe alkalmából érmet méltóztatott alapitani, mely „*Diszérem negyven évi hű szolgálatokért*“ nevet fog viselni és rang, állás és nem különbsége nélkül adományozandó.

2. §. Ezen érem bronzból való és az előlapon Ő császári és apostoli királyi Felsége mellképét mutatja e fölirással: „FRANC. JOS. I. D. G. IMP. AUST. REX BOH. ETC. ET REX AP. HUNG.“; a hátlapon, közepén, e felirást: „XXXX ANNORUM“, köriratul pedig: „SIGNUM LABORIS FIDELITER PERACTI“.

Az érem 39 milliméter széles vörös szalagon a mell baloldalán viseltetik és az ezüst érdemkereszt után sorakozik.

3. §. Az érem egy és ugyanazon nyilvános vagy magán szolgálatban megszakitás nélküli negyven évi, hű és kielégitő alkalmaztatásáért adományoztatik.

Az éremre való igényt a pályázók tartoznak, a fentebbi követelmények igazolása mellett, érvényesiteni, még pedig, ha az illetők tényleges állami szolgálatban vannak, följebbvaló hatóságuknál, minden más esetben szolgálati, illetve lakóhelyök elsőfoku közigazgatási hatóságánál.

Az igényjogosultság megbirálása és az érem megadásának megállapitása, ha tényleges állami szolgálatban levő pályázóról van szó, az elsőfoku felettes hatóság által történik s ha az illető valamely központi hatóság tagja, ugyanezen hatóság által; minden más esetben a közigazgatási országos hatóság által.

4. §. Mindenki, a ki a „Diszérem negyven évi hű szolgálatokért“ kitüntetést nyerte, jogositva van, hogy magát ez érem

„tulajdonosának“ nevezze és minden szolgálati iratban, mint olyan jelölendő meg.

Pusztán a szalagot, az érem nélkül, viselni nem szabad.

5. §. A tulajdonos halála után az érem az örökösöknek marad.

6. §. A büntető törvénynek a rendjelek és diszjelvények elvesztésére vonatkozó határozmányai ezen éremre vonatkozólag is alkalmazást nyernek.

Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesitett befizetések.

1898. évi október hóban.

A rövidítések magyarázata

ak. = alapitványi kamat; att. = alapitványi tőketörlesztés; k. a. = készpénz alapitvány; WKa. = Wagner Károly alapitvány; TLa. = grf. Tisza Lajos alapitvány; BAa. = Bedő Albert alapitvány; Asa. = Magyar erdőtisztek árvaeányait segélyző alapitvány; td. = tagsági dij; hd. = hirdetési dij; ld. = lapdij; kld. = kedvezményes lapdij; pk. = postaköltség; Ert. = Erdészeti Rendeletek Tára; áb. = átfutó bevétel; rb. = rendkivüli bevétel; EL. = Erdészeti Lapok egyes füzetei; Npt. = Erdészeti Zsebnaptár; nvt I. = Erdészeti Növénytan I. rész; nvt II. = Erdészeti Növénytan II. rész; OFa. = Ő Felsége fénynyomatu arczképe; Ecs. = Erdei facsemeték nevelése; Fcst. = Fekete Lajos. Főbb fanemek csemetéinek termesztése; Evü. = Fekete Lajos. Az erdei vetésről és ültetésről; Eht. = Erdőhasználattan; ik. = takarékpénztári időközi kamatok; Ek. = Értékpapírok kamatai. Rz. = Erdőrendezéstan; FL. = Földes J. „Legelő-erdők"; M. L.: Márton Sándor: A legelő erdők berendezése stb.; EOT. = Magyar Erdészeti Oklevéltár; Eáh = Fekete Lajos. Az erdők ápolásáról és használatáról. Em. = Erdőmüveléstan. Eép. I. = Erdészeti Épitéstan. I. rész. Eb. = Az Erdők Berendezése.

Befizetések	frt
Állampénztár ld.	8.—
„ Em. 5.— ML. 3.—	8.—
Állampénztár hd.	10.15
Azor Alajos td.	8.—
Állampénztár földm. min. részére hd.	37.70
Aistleitner Hugó ML.	1.06
Aistleitner Hugó ML.	—.78
Aistleitner Hugó ML.	—.56
Bohuninczky Sándor és 5 társa Nt. I.	16.80
Bereczky Gyula ak.	7.50
Biloveszky József ak.	4.—
Brannich Gyula td.	8.—
Bohuniczky Endre td.	4.—
Buchalla Sámuel td.	8.—
Benczkó József td.	4.—
Bistey Ede td.	12.—
Bielek Ede td.	8.—
Brassói g. nemz. egyház hd.	7.35
Budatini erdőgondn. egy erdőszolga rendbirságából Asa.	2.—
Becker Vilmos Nt. I.	2.80
Beszterczebányai erdőig. Ert. 93/96.	2.36

Befizetések	frt
Br. Bánffy-uradalom hd.	14.55
Bodnár Bertalan Npt.	1.56
Czéh Mór Rz., ML., FL.	9.26
Czobor Adolf td.	5.—
Dávid János td.	8.—
Dudutz Károly td.	4.—
Darkó Gábor td.	16.—
Dőry József td.	3.—
Deé Mihály td.	8.—
Diaconovich Sándor td.	4.—
Dochnal József lb.	70.50
Divald Béla ak.	8.—
Dworzsák Károly td.	4.—
Erőss Gyula td.	1.—
Eckhard Rezső td.	8.—
Erdélyi erdőipar r.-t. hd.	7.35
Érsek Árpád Ert. 93—96.	1.15
Erdélyi püspökségi uradalom hd.	8.15
Egyed Miklós td.	16.—
K. Erdődi urad. erdőhiv. hd.	4.95
Fekecs József td.	8.—
Földváry Gyula td.	8.—
Fábián Béla Npt.	1.06

	Befizetések frt
Florek János td.	3.—
Fangh József td.	8.—
Faügyi Szemle npt.	1.50
Frőhlich Brunó 3 Nt. II. 18.45, Eht. 8.—	26.45
Fodor Sándor hd.	6.15
Ghyczy László td.	3.—
Girtl Mihály td.	2.—
Gáts Károly td.	8.—
Gasser Lipót hd.	9.45
Gazda Béla és 2 Társa, 3 Nvt. I.	8.40
Günther Frigyes Eép. I.	6.—
Hell Miklós td.	8.—
Horváth József td.	10.—
Hollós Ferencz ak.	8.—
Hets Antal hd.	2.15
Hering Samu ak.	3.—
Hermel Ágost td.	4.—
Haring Vilmos td. 8.— Em. 3.50	11.50
Horváth Ferencz Eép. I. 2.—, Eht. 6.—	8.—
Ilosvai főszolgabiró hd.	6.55
Jurkovich János td.	3.—
Juhász József td.	4.—
Joanovics Simon Nt. I.	2.80
Juron Bernát td.	4.—
Kostenszky Béla td.	2.—
Kremintzky Aladár ak.	8.—
Kummer Károly td.	8.—
Kostyál Gyula td.	5.—
Karvas Emil egy erdőőr rendbirságából Wa.	1.—
Krausz Ernő td.	19.—
Koralevszky Géza td.	8.—
Kolbenheyer József td.	15.—
Körös László ak.	8.—
Kolosváry Andor Rz. 3.—, Em., 3.50	6.50

	Befizetések frt
Kalocsai érseki uradalom hd.	8.55
Kun István td.	8.—
Krause Manó td.	8.—
Kostialik János td.	6.—
Koch Károly npt.	1.50
Kolbenheyer Gyula td.	8.—
Lahner Károly td.	4.—
Lorentz Jenő td.	16.—
Lehrmann Béla Em.	3.56
Langhammer József td.	8.—
Lendvay József Npt.	1.50
Lux Vilmos td.	8.—
Lederer I. V. hd.	1.20
Lugosi erdőigazg. hd.	15.65
Leszher Sándor td.	8.—
Leszher Alajos td.	8.—
Lang Richárd td.	8.—
Lenhard Antal td. 8.—, hd. 2.95	10.95
Magyar földhitelintézet áb.	115.88
Magyar földhitelintézet ék.	46.04
Máthé Ambrus td.	8.—
Molnár Károly ak.	8.—
Molnár János td.	3.—
Mikes János ak.	6.—
Mirtse János td.	2.—
Mitske Gusztáv td.	4.—
Nagy Sámuel td.	8.—
Niemetz Gusztáv ld.	8.—
Neuhöfer és fia hd.	5.25
Ormay Kálmán td.	8.—
Orbán János td.	3.25
Oláh József td.	10.—
Planer Károly hd.	2.95
Plech József td.	3.—
Puza Jenő td.	8.—
Petrás Jakab td.	10.—
Pribnov Pál td.	8.—
Pászthy Ferencz td.	8.—

Befizetések	frt
Peltzmann Adolf td.	6.—
Papp Sándor td.	11.—
Przihoda Pál td.	8.—
Popandron Jakab Eép. I.	5.66
Pál János td.	8.—
Pfleger Ernő td.	8.—
Rozim József td.	8.—
Ruttkay Géza att.	5.—
Rotter József td.	8.—
Ryll Viktor td.	16.—
Reschner Rezső td.	5.—
Rácz Imre td.	4.—
Russ Miksa td.	8.—
Révai testvérek nvt. I. II.	13.—
Szőllősi Lajos a zágrábi érsekség billédi uradalma helyett hd.	7.75
Szvaty Béla td.	8.—
Szálka Albert td.	8.—
Sztavács Norbert td.	4.—
Stolcz József td.	4.10
Schwabik Ferencz td.	8.—
Szliaczky Mátyás ld.	2.—
Szift Gyula td.	4.—
Ifj. Szojka Gyula td.	8.—
Soóvári erdőhivatal hd.	13.—
Szigeti Rezső td.	8.—
Székely György Rz.	3.25
Simonffy Gyula td.	4.—
Simicza József td.	8.—
Spotkovszky József Eép. I.	6.—
Selmeczbányai bány. és erd. akadémia hd.	8.10

Befizetések	frt
Sepsiszentgyörgy város td.	8.—
Sperberg Berger hd.	2.15
Tavassy Gyula ak.	6.—
Tarsoly Árpád td.	4.—
Tóth Pál td.	5.—
Tóthpál István td.	4.—
Tompa Kálmán td.	5.—
Tribus Gusztáv hd.	8.—
Tóth Pál npt.	1.06
Ujvidék város kld.	3.—
Ujegyházi főszolgabiró hd.	5.75
Ungvári főerdőhivatal hd.	7.23
Vály Ferencz td.	5.—
Veress László td.	4.—
Vaszilovics Miklós Em.	3.56
Vinkovczei főerdőhivatal hd.	40.85
Wolf György td.	2.—
Winter Gusztáv td. 8.— Npt. 4.45	12·45
Weinert Tivadar td.	8.—
Zwickelsdorfer János td.	3.—
Zimmermann Gusztáv td.	4.—
Zsarnóczi erdőhivatal hd.	18.90
Zöldessy János Nvt. I.	2.80
Zeller Géza Ert.	1.41
Október hóban befolyt	1409.34
Jan.—szept. havi bevétel	24640.—
Összesen	26049.34

Hirdető-melléklet az „Erdészeti Lapok" 1898. évi XI. füzetéhez

Az „Erdészeti Lapok" mellett mérsékelt közlési dijért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Dijszabályzat. Az első negyven (40) sorért soronkint negyven (40) krajczár, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig, soronkint harmincz (30) krajczár, mig a 60-ik soron felül következő minden sorért egyenkint husz (20) krajczár számittatik.

Táblázatok nyomdai szabály szerint kétszeres árral számittatnak.

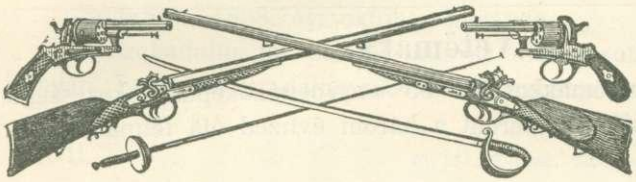

Fontos utazóknak, vadászoknak, tiszteknek és másoknak.

Revolverek, fegyverek,

VADÁSZATI ESZKÖZÖK, KÜLÖNFÉLE EGYENRUHÁK,

valamint a fegyverszakba vágó mindennemü czikkek

BÉCS, Ottakring Festgasse II/13. **GASSER LIPÓT** **Raktár BÉCS,** I., Kohlmarkt 9.

cs. és kir. udvari és hadsereg-fegyvergyáros fegyvergyára által, jótállás mellett legjobb minőségben és legolcsóbb árakon szállittatnak.

(1) **Illusztrált árjegyzékek bérmentve és ingyen küldetnek.**

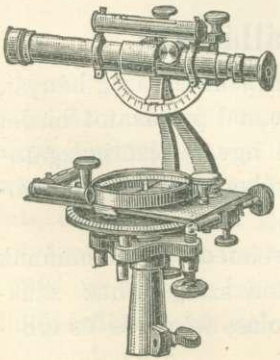

Egyetemes busszóla-műszereket és erdei busszólákat

optikai távolságméréssel.

Ár 65 frttól felfelé.

Mérő-asztalokat nézgésvonalzókkal, mérőszalagokat, faátlalókat, rajzeszközöket, területmérőket (planimeter), valamint mindennemü földmérési műszereket készit a legpontosabb kivitel biztositásával

NEUHÖFER és FIA

csász. és kir. udvari látszerész- és műszergyáros

Bécs, (I., Kohlmarkt 8.)

Kimeritő illusztrált árjegyzék ingyen és bérmentve. Javitásokat leggyorsabban és legpontosabban teljesit. Mindenféle műszerből készletet tart. (2. XIX. *x*.)

(3. VIII. 10.)

Vetőmakk.

Szlavoniai vetőmakkot, 90—95%-nyi csirázóképesség kezessége mellett szállit válfajok szerént a három évtized óta fennálló kiviteli czég.

Sziszeken. *Planer Károly.*

(4. IV. 7.)

Az őszi idényre ajánljuk horvát-szlavonországi *kocsános és kocsántalan tölgymakkunkat*, jó csirázás biztositása mellett, olcsón számitva. *Goldschmidt és Reich, Sziszek.*

NB. Tekintettel az idei gyenge termésre, ajánlatos a megrendelést idejekorán teljesiteni.

(5. III. 3.)

Pályázat erdőgyakornoki állásokra.

A szabadalmazott osztrák-magyar államvasut-társaság bányái, hutái és uradalmainak vezérigazgatósága ezennel pályázatot hirdet három erdőgyakornoki állásra, melyek közül egy a vezérigazgatóságnál, kettő pedig Krassó-Szörény vármegyében fekvő uradalmainál töltendő be.

Pályázóktól megkivántatik, hogy a selmeczi akadémiának sikeres elvégzésén kivül, a hegységi erdészeti szolgálathoz szükséges, ép és erős testalkattal, s a térképrajzolás, felmérés és erdőrendezésben különös jártassággal birjanak.

Pályázók egyelőre ideiglenes minőségben lesznek 2 frt 50 kr. napidijjal felvéve, azon megjegyzéssel, hogy az esetre, ha a szolgálat követelményeinek megfelelnek, a következő rendes évi járandósággal véglegesen fognak kineveztetni.

a) a vezérigazgatóságnál: 700 frt évi fizetés és 400 frt lakbér, *esetleg* még 200 frt helyi pótlék;

b) az uradalomban: 700 frt évi fizetés, 200 frt lakér (esetleg természetbeni lakás) és 35 ürméter tüzifa élvezete mellett.

Pályázók felhivatnak, hogy képzettségüket és esetleg eddigi müködésükre vonatkozó okmányokkal felszerelt pályázati kérvényeiket *f. é. deczember hó 10.-ig* alulirott vezérigazgatósághoz küldjék be.

Budapest, 1898. évi október havában.

A szabadalmazott osztrák-magyar államvasut-társaság magyar bányái-, hutái- és uradalmainak vezérigazgatósága:

Förster Nándor,
m. kir. minist. tanácsos, vezérigazgató.

(6 II. 2)

Őszi vetésre

ajánl mindennemü erdészeti magot, *kitünő minőségü jegenyefenyő magot, kocsános és kocsántalan tölgymakkot* gyors és magas csiraképesség szavatolása mellett a „*Magyar Fenyőmag Pergető Intézet*“, Faragó Béla, *Zala-Egerszegen*. Árjegyzék és elismerő nyilatkozatok gyüjteménye kivánatra bérmentve küldetik.

(7 II 6)

Pályázat erdészi állomásra.

Az eperjesi püspök-káptalani uradalom kerületében koronahegyi fürdőállomással egy erdész-állás 800 frt évi fizetés, szabadlakás, 60 méter lágy tüzifa, 7 *hl.* és 5 liter árpa, 12 *hl.* és 5 liter zab, 6 drb marhára legelő, 10 kat. hold földilletménynyel, ezennel pályázat nyittatik, mely állást a megválasztott egyén legkésőbb 1899. évi február hó 1-én elfoglalni köteles; s jogositva lesz az illető erdőtiszt hivatalos eljarásában az uradalmi fogattal mindenkor rendelkezni.

Ezen erdészeti állomásra pályázók az 1879. évi XXXI. t.-cz. 36. §-ban követelt minősitést okmányilag igazolni, továbbá erős, ép testalkatukat, különösen jó látó-, beszélő- és hallóképességüket vármegyei főorvos által kiállitott bizonyitványnyal, életkorukat és illetőségüket anyakönyvi kivonattal, valamint eddigi alkalmaztatásukról tanuskodó bizonyitványokkal, végre a hivatalos magyar nyelvnek szóban és irásban, a tót nyelvnek legalább szóban való birását okmányokkal kötelesek beigazolni.

Az igy felszerelt, sajátkezüleg irt kérvények 1899. évi január hó 1-ig Petricskó Miklós kanonok urhoz Eperjesen, a pályázó elöljáró hatóságaik, esetleg illetékes szolgabirói hivatalaik utján nyujtandók be.

Eperjesen, 1898. évi október hó 30.-án.

Eperjesi püspök káptalani
(8) *uradalmi jószágigazgatóság.*

Pályázat erdőőri állásra.

719/1898. szám. — A nyitra-kolosi m. kir. közalapitv. erdőgondnoksághoz tartozó kolos-kopanai I. számu, évi kettőszáznegyven (240) frt készpénz-fizetés, természetbeni lakás, 2 kat. hold földjárandóság, 18 *ürm*^{3} I. osztályu vegyes kemény dorongfa és szabályszerü legelő élvezetével egybekötött IV. osztályu erdőőri állomás betöltésére ezennel pályázat hirdettetik.

Pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. törvényczikk 37. §-ában előirt szakképzettségüket, a közalapok szolgálatába ujonan belépni kivánók pedig ezenkivül erős, ép testalkatukat, különösen jó látó-, halló- és beszélőképességüket megyei főorvos, vagy honvéd-törzsorvos által kiállitandó bizonyitványnyal; továbbá a hivatalos magyar nyelvnek szóban és irásban való tökéletes birását igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket, a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. Ministeriumhoz czimezve, folyó évi deczember hó végeig alulirt m. kir. közalapitv. erdőgondnoksághoz nyujtsák be.

Kelt Nyitra-Koloson, 1898. évi október hó 31.-én.

(9) *M. kir. közalapitv. erdőgondnokság.*

Faeladási hirdetmény.

1926—IX. 25/98. sz. — Kis-Szeben sz. kir. város tanácsa részéről közhirré tétetik, hogy a tulajdonához tartozó erdőségekben a felsőbb helyen engedélyezett rendkivüli fahasználatnak eladása iránt 1898. évi deczember hó 6.-án d. e. 9 órakor a városi tanács hivatalos helyiségében zárt irásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli versenytárgyalás fog tartatni. Az eladandó fatömeg: 20,194 darab 20—67 *cm.* vastag jegenyefenyő épületfa, mintegy 15,768 m^3-rel és 6856 darab 10—19 *cm.* vastag jegenyefenyő rudfa.

A becsár, mely egyuttal kikiáltási ár is: 33,254 frt. A bánatpénz, mely az irásbeli ajánlatokhoz is csatolandó 3325 forint. Az ivenkint 50 krnyi bélyeggel ellátandó irásbeli zárt ajánlatokban világosan kijelentendő, hogy az ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát feltétlenül aláveti, a megajánlott vételár pedig számjegyekkel és betükkel világosan kiirandó. Megjegyeztetik, hogy: 1. Utóajánlatok el nem fogadtatnak. 2. Oly ajánlatok, melyek az általános és különös árverési és szerződési feltételektől eltérő kikötéseket tartalmaznak, figyelembe vétetni nem fognak. 3. Az általános és részletes árverési és szerződési feltételek ezen városi tanácsnál és az eperjesi magy. kir. erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kis-Szeben, 1898. évi nov. hó 4.-én.

(10) *Eiszelt Antal*, polgármester.

Pályázat erdőőri állomásra.

447/1898. szám. — Besztercze-Naszód vármegye beszterczevidéki erdőgondnoksághoz tartozó 3.-adik kerületi erdőőri állomás megüresedvén, annak betöltése végett pályázat hirdettetik.

Ezen állomással 250 frt évi fizetés, 30 frt lakpénz és 60 frt lótartási átalány van egybekötve.

Pályázni óhajtók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-a értelmében erdőőri szakvizsgai bizonyitványnyal és más előirt okmányokkal felszerelt folyamodványaikat folyó évi deczember hó végéig az alulirt erdőgondnoksághoz nyujtsák be.

Az állás elnyerésénél elsősorban azok vétetnek tekintetbe, a kik, mint védkerületi erdőőrök jelenleg is szolgálatban vannak és a magyar nyelven kivül legalább szóban a német és román nyelvet is birják.

Beszterczén, 1898. évi november hó 7.-én.

(11) *Teuchert Károly*, kerületi főerdész.

Pályázat erdőlegényi állomásra.

5419/1898. sz. — Körmöcz szab. kir. és főbányavárosánál üresedésben levő erdőlegényi állomás betöltése végett ezennel pályázatot hirdetek.

Az állomással jár: 200 frt évi bér, egy szobából álló lakás, esetleg lakpénz, 16 *ürm*^{3} kemény és 16 *ürm*^{3} lágy tüzifa-járandóság és 2 k. hold szántóföld élvezete.

Pályázni óhajtók felhivatnak, hogy sajátkezüleg irt folyamodványaikat folyó évi deczember hó 10.-ig nálam nyujtsák be.

Körmöczbányán, 1898. évi november hó 7-én.

(12) *A polgármester.*

Erdőgyakornok felvétetik

özv. gróf Forgách Sándorné ő méltósága urad. felügyelőségéhez Pethő-Szinyén, Kassa mellett. Javadalom: élelmezés, lakás, tüzifa, 100 frt készpénz.

Folyamodványok bizonyitvány-másolatokkal deczember hó 20.-ig Bidló Ignácz urad. felügyelőhöz Pethő-Szinyére (u. p. Böőd Abauj-Tornamegye) küldendők.

Különös gyakorlati tér: szál-, közép-, csererdő-üzemek; erdei vasut, gőzfürész, mezőgazdaság.

(13)

Pályázat erdőőri állomásokra.

2168/1898. sz. — Alólirott m. kir. főerdőhivatal kerületében három IV. osztályu erdőőri állomásra, illetve előléptetés esetén: két II. osztályu, egy III. osztályu erdőlegényi allomásra az állományszerü illetményekkel pályázat nyittatik.

Az erdőőri állomásra pályázók felhivatnak, miszerint az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában körülirt szakképzettségüket, az államerdészet szolgálatába belépni kivánók pedig ezenfelül ép, erős testalkatukat, különösen jó látó-, beszélő- és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos, vármegyei főorvos vagy honvéd törzsorvos által kiállitott bizonyitványnyal, valamint életkorukról és illetőségükről tanuskodó anyakönyvi kivonattal, továbbá a hivatalos magyar nyelvnek szóban és irásban való tökéletes birását igazoló okmányokkal felszerelt, sajátkezüleg irt kérvényüket f. évi deczember hó 15.-ig alulirott m. kir. főerdőhivatalnál nyujtsák be.

Nagy-Bányán, 1898. évi november hó 8.-án.

(14) *M. kir. főerdőhivatal.*

Pályázat erdőőri állásra.

Báró Wodianer Albert ur ő méltósága kapriorai uradalmában egy errdőőri állomás lévén betöltendő, arra ezennel pályázat hirdettetik.

Ezen állás-javadalmazás évenkint a következő: 250 frt készpénz, szabad lakás, kert, 22 *ürm.* fa, 2 drb. szarvasmarhára nyári szabad legelő, 2 kth. szántó és kaszáló föld (1 h. szántó, 1 h., kaszáló).

Sajátkezüleg irandó és az alulirt czimhez folyó évi deczember hó 15.-ig beadandó pályázati kérvény kellékei: az erdőtörvény 37. §-ban megszabott minősités; a magyar és román nyelv kivánatos.

Az erdőőr félévi próbaidőre vétetik fel és csak azután véglegesittetik.

Kapriora, u. p. Soborsin, 1898. nov. 12.-én.

(15) *Kemka Gyula.*
urad. erdész.

Faeladási hirdetmény.

4181/1898. sz. — A liptó-ujvári magy. kir. főerdőhivatal kerületéhez tartozó lykaukai magy. kir. erdőgondnokságban az 1899. évben üzemtervileg kihasználandó rendes vágásokban termelhető fenyő épületi-, műszer- és tüzifának tövön az erdőben való

értékesitése iránt a Rózsahegyen székelő lykaukai magy. kir. erdőgondnokság irodájában folyó *1898. évi deczember hó 15.-én* délelőtti 10 órakor, zárt irásbeli verseny-tárgyalás fog tartatni, még pedig a következő, külön-külön csoportot képező vágások hozamára:

I. A Hrboltó község határában fekvő „Kamena" nevü, mintegy 9·7 kat. hold kiterjedésü kincstári vágásterületen lévő, mintegy 825 m^3 haszon- és tüzifára becsült fakészletre, 2473 frt kikiáltási árral.

II. A Lucski község határában fekvő „Malá Dolinka" nevü, mintegy 15·0 kat. hold kiterjedésü kincstári vágásterületen lévő, mintegy 2240 m^3 haszon- és tüzifára becsült fakészletre, 7986 forint kikiáltási árral.

Csak azok az ajánlatok fogadtatnak el a tárgyalás alapjául, a melyek a kitüzött óra előtt a Rózsahegyen székelő lykaukai m. kir. erdőgondnokságnál benyujtattak és a mely ajánlathoz a kikiáltási ár 15 (tizenöt) százalékának megfelelő bánatpénz vagy az erről szóló nyugta becsatoltatott.

Az általános árverési és szerződési feltételek a liptó-ujvári magy. kir. főerdőhivatalnál és a Rózsahegyen székelő lykaukai magy. kir. erdőgondnokságnál bármikor megszerezhetők.

Kelt Liptó-Ujvárt, 1898. évi november hó 10.-én

(16) *A magy. kir. főerdőhivatal.*

Pályázat erdőőri állásra.

603/1898. sz. — A pilis-maróthi m. kir közalap. erdőgondnoksághoz tartozó (240) kettőszáznegyven forint évi készpénzfizetés, (18) tizennyolcz *ürm*^{3} I-ső oszt. kemény dorong tüzifa, (2) kettő hold rét, (10) tiz forint földváltság, megállapitott legelő és természetbeni lakás élvezetével összekötött pilis-maróthi IV. osztályu erdőőri állomás betöltésére pályázat hirdettetik.

Pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában követelt szakképzettségüket, a közalapok szolgálatában ujonnan belépni kivánók pedig ezenkivül erős, ép testalkatukat, különösen jó látó-, beszélő- és hallóképességüket megyei főorvos vagy honvédorvos által kiállitandó bizonyitványnyal, továbbá a hivatalos magyar nyelvnek szóban és irásban való tökéletes birását igazoló okmá-

nyokkal felszerelt és a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeriumhoz intézett kérvényeiket 1899. évi január hó 20.-ig az alulirt erdőgondnoksághoz nyujtsák be.

Kelt Pilis-Maróthon, 1898. évi november hó 14.-én

(17) *Magyar királyi közalap. erdőgondnokság.*

Kocsános tölgy vető-makkot

elösmert jó minőségben és gondosan kiválogatva szállit a gróf Schönborn-uradalom igazgatósága *Munkács.*

(18 I 3)

Pályázat erdőőri állásokra.

A rozsnyói róm. kath. püspöki uradalomban két szakvizsgázott erdőőr felvétetik. Javadalmazása: 86 frt bér, lakás, tüzelőfa, 0·5 hold föld, 2 drb szarvasmarha, 4 drb sertéstartás, 4·28 hektoliter buza, 9·84 hektoliter rozs, 12 *kg.* só, 6·72 *kg.* szalonna, valamint a kártékony vad után rendszeresitett lőpénz. Mindkét állomás jövő év április 1-én betöltendő.

Sajátkezüleg irt és bizonyitvány-másolatokkal ellátott kérvények alulirotthoz terjesztendők be.

Gömör-Rozsnyó, 1898. év november 18.

(19) *Pauchly Rezső.*
uradalmi főerdész.

Erdő- és vadőri állás 1899. január hó 1.-én betöltendő ő. nagyméltósága gróf Szapáry István albertiirsai uradalmában. Járandóság készpénzben 120 frt., terményekben 4 hektoliter buza, 8 hektoliter rozs, 4 hektoliter árpa, 2 tehéntartás, 3 sertéstartás, 2 hold tengeriföld, szabad tüzifa, továbbá az uradalomban szokásos lődijak. Folyamodványok bizonyitványmásolatokkal ellátva Riedl Kálmán tiszttartóhoz Alberti-Irsára küldendők.

(20)

Ajánlkozik: egy szerény, igényü 33 éves katonaviselt, a szakvizsgán kitünő bizonyitványt nyert erdőőr, ki ezen pályán 16 éve szolgál, melyről szép bizonyitványai vannak. A vadtenyésztés és

vadászati teendőkben teljesen szakképzett. Ugyszintén a gyümölcsfa nagybani tenyésztésénél teljes szakavatottsággal bir. Jan., febr. 1.-re állást keres.

Szives ajánlatok „Erdő-altiszt“ czimre Zsalobina, Zemplénmegye küldendők. (21)

Pályázat erdőgyakornoki állásra.

Gróf Andrássy Tivadar ur ő nagyméltósága hesdáti hitbizományi uradalmában (Torda-Aranyosmegye) egy erdőgyakornoki állás megüresedvén, arra ezennel pályázat hirdettetik. Ezen állással 600 frt évi fizetés, szabad lakás, és elegendő tüzifa van egybekötve.

Pályázóktól megkivántatik a selmeczbányai erdészeti akadémia végbizonyitványa. Oly pályázók, kik az erdőrendezési munkálatoknál jártassággal birnak, a kinevezésnél előnyben részesülnek.

Sajátkezüleg irt és bizonyitványokkal felszerelt folyamodványok gróf Andrássy Tivadar ur ő nagyméltósága jószágigazgatóságához (Tőke-Terebesen) intézendők.

Magyar-Fenes, 1898. november 20.-án.

(22 a) *Taszler Rezső*,
főerdész.

Pályázat erdőőri állásra.

Gróf Andrássy Tivadarné ő nagyméltósága tulajdonát képező perényi birtokán egy errdőőri állás betöltendő, arra ezennel pályázat hirdettetik.

Az állomás székhelye: Perény, Abaujmegye.

Javadalmazás: 360 frt évi bér, természetbeni lakás, 1 drb tehéntartás és 16 ürméter tüzifa.

Pályázók felhivatnak, hogy az erdőtörvény 37. §-ában előirt minősitésüket, egészséges testalkotásukat, eddigi szolgálataikat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket gróf Andrássy Tivadar ur ő nagyméltósága jószágigazgatóságához Tőke-Terebesen f. évi decz. 20-ig nyujtsák be, annál is inkább, mert a kinevezendő erdőőr állomását jövő év január 1.-én elfoglalni tartozik.

Magyar-Fenes, 1898. november 20.-án.

(22 b) *Taszler Rezső*,
főerdész.

Tölgyfaárverési hirdetés.

10,413/1898. sz. — Apold községe 1352 szál tölgy törzsét, 8612 tm^3 köbtartalommal 13,040 frt becs- és kikiáltási ár mellett — a legtöbbet igérőnek — nyilvános árverésen, folyó évi decz. 20.-án délelőtt 10 órakor Apold község irodai helyiségében eladja.

Árverezni szándékozók kötelesek az árverés megkezdése előtt a becsárnak 10%-át, 1304 forintot, készpénzben vagy óvadékképes államkötvényekben letenni.

A szóbeli árverés megkezdése előtt zárt ajánlatok is elfogadtatnak.

Segesvárt, 1898. november hó 19.

(23) *A keresdi járás főszolgabirója.*

Faeladási hirdetmény.

51/1898. sz. — Szepes-Olaszi rt. város tanácsa, a város tulajdonát képező erdőbirtokának *A*) üzemosztály I. vágássorozat I. tag 4-edik számu osztagból 10·69 kat. holdon, II. vágássorozat IV. tag 78-adik számu osztagból 15·77 kat. holdon, III. vágássorozat I. tag 88-adik számu osztagból 2·95 kat. holdon található és a rendszeres üzemterv szerint kihasználásra előirt lucz-, jegenye-, erdei- és vörösfenyőből álló *haszonfa*, a két felső legelő területén lévő haszonfával együtt, ajánlati versenytárgyalás utjáni eladását ezennel közhirré teszi.

A megajánlandó vételár tömörköbméterenként tövön az erdőn fejezendő ki.

Felkéretnek a venni szándékozók, miszerint 2500 frt, szóval kétezerötszáz frt készpénzbeli bánatpénzzel felszerelt 50 kros bélyeggel ellátott zárt irásbeli ajánlataikat 1898. évi deczember hó 22.-ik napjának kélelőtti 10 órájáig Szepes-Olaszi város polgármesterénél bemutatni sziveskedjenek.

Az ajánlatokban világosan kiteendő, hogy ajánlattevő az eladási feltételeket ismeri, azokat elfogadja és magára nézve kötelezőnek elismeri.

A részletes feltételek a város tanácsánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt Szepes-Olaszi város kéviselőtestületének 1898. évi november hó 18.-ik napján tartott küzgyülésből.

Hunfalvi János, városi főjegyző. *Förster*, polgármester.

(24)

Tölgyfaárverési hirdetmény.

7931/1898. sz. — Nagyküküllő vármegye nagysinki járásban fekvő Prázsmár, Nagysáros, Felmér és Bárányku t községeknek eladásra engedélyezett fatömegek zárt irásbeli ajánlatokkal kapcsolatos nyilványos árverésére a határnapokat következőkben tüzöm ki; megjegyezvén, hogy az árverés az illető községek irodájában mindég reggeli 9 órakor fog megkezdetni.

1. 1899. január hó 10.-én Prázsmár községben:

Eladásra kerül az 50,078 I/2—1897. sz. magas rendelet alapján engedélyezett 36·9 kat. holdon talált 2140 drb tölgyfa, megbecsült 4164 m^3 mű- és 5400 m^3 tüzifa választékkal 32,757 frt 50 kr. kikiáltási árral.

2. 1899. január hó 11.-én Nagysáros községben:

Eladásra kerül a 2172 I/2—1898. sz. magas rendelet alapján engedélyezett 119·0 k. holdon talált 8337 drb tölgyfa megbecsült 9342 m^3 mű- és 14,707 m^3 tüzifa választékkal s 46,701 frt 40 kr. kiáltási árral.

3. 1899. január hó 12.-én Felmér községben:

Eladásra kerül a 14,671 I/2—1898. sz. magas rendelet alapján engedélyezett 174·9 kat. holdon talált 11,794 drb tölgyfa megbecsült 10,816 m^3 mű- s 26,378 m^3 tüzifa választékkal s 62,310 frt 40 kr. kikiáltási árral.

4. 1899. január hó 13.-án Bárányku t községben:

Eladásra kerül 58,902 I/2—1897. sz. magas rendelet alapján engedélyezett 61·0 kat. holdon talált 4630 drb tölgyfa, megbecsült 1898 m^3 mű- s 5563 m^3 tüzifa választékkal; a községi képviselőtestület által meghatározott 12,000 frt kikiáltási árral.

A kérdéses erdőterületek jó megyei utak közvetlen szomszéd-

ságában 10—18 *km.* távolságokban vasuti állomásoktól fekszenek, s esetleg egy kiszállitási utirányra is szolgálhatnak.

Fuvarerő elegendő.

Árverezni szándékozók kötelesek árverezések megkezdése előtt bánatpénz fejében a kikiáltási ár 10%-át az árverező bizottsági elnök kezeihez készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban letenni. Zárt és kellő bánatpénzzel ellátott irásbeli ajánlatok, melyekben árverezők kijelenteni tartoznak, hogy az árverezési feltételeket ismerik s magukat azoknak alávetik, a szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

Megjegyzendő, hogy kikiáltási áron alul eladás nem történhetik.

Az árverési feltételek s részletes becslési adatok az illető községek elöljáróságánál s a nagysinki erdőgondnokság irodájában bármikor megtekinthetők.

Nagysink, 1898. november hó 18.-án

(25) *Imecs Jenő*,
főszolgabiró.

Pályázat erdőőri állásra.

12278/1898. szám. — A szabadalmazott osztrák-magyar államvasuttársaság oraviczai főtiszttartósága ezennel pályázatot hirdet a kerületében megüresedett két erdőőri állásra.

Pályázóktól megkivántatik az erdőtörvény 37. §-ában előirt minősités, ép és erős testalkat, a magyar, román, esetleg német nyelvnek ismerete.

A pályázók egyelőre ideiglenes minőségben lesznek 1 frt napibér mellett felvéve azon megjegyzéssel, hogy az esetre, ha a szolgálat követelményeinek megfelelnek, egy évi próbaszolgálat után véglegesittetni fognak és pedig a napi bérnek megfelelő 360 forint évi bér és 20 m^3 tüzifa, valamint a rendszeresitett földjárandósággal.

Pályázók felhivatnak, hogy képzettségüket és esetleg eddigi müködésüket igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket folyó évi deczember hó 20.-áig alólirt főtiszttartósághoz küldjék be.

(26) *A szabadalmazott osztrák-magyar államvasuttársaság főtiszttartósága Oraviczán.*